

**TÜRK MAGAZİN DERGİLERİNDE
GÜZELLİK YARIŞMALARI:
SES DERGİSİ ÖRNEĞİ**

Ayşe Gül BURUNSUZ

**Yüksek Lisans Tezi
Gazetecilik Anabilim Dalı
Doç. Dr. Salih SEYHAN
2015
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

Ayşe Gül BURUNSUZ

**TÜRK MAGAZİN DERGİLERİNDE GÜZELLİK YARIŞMALARI:
SES DERGİSİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Danışman: Doç. Dr. Salih SEYHAN**

ERZURUM- 2015

TEZ BEYAN FORMU

20/07/2015

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Türk Magazin Dergilerinde Güzellik Yarışmaları: Ses Dergisi Örneği " adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

20/07/2015

Ayşe Gül BURUNSUZ

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Salih SEYHAN danışmanlığında, Ayşe Gül BUKUNSA tarafından hazırlanan bu çalışma 26 / .06 / 2015.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. G. A. Z. O. T. C. K. K. Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. N. Y. Yavuz	İmza:	
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. S. H. Seyhan	İmza:	
Jüri Üyesi	: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Dastan	İmza:	

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
TABLOLAR DİZİNİ	V
RESİMLER DİZİNİ	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜZELLİK YARIŞMALARININ TARİHÇESİ VE GÜZELLİK YARIŞMALARINA YAKLAŞIMLAR

1.1. GÜZELLİK KAVRAMI	4
1.1.1. Dünyadaki Güzellik Yarışmaları	9
1.1.2. Türkiye’de Düzenlen Güzellik Yarışmaları	11
1.2. GÜZELLİK YARIŞMALARI ÜZERİNE YAKLAŞIMLAR.....	25
1.2.1. Güzellik Yarışmaları Üzerine Yaklaşımlar	25

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE MAGAZİN DERGİCİLİĞİ VE DERGİCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. TÜRKİYE’DE DERGİCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	28
2.2. MAGAZİN	32
2.3. MAGAZİNLEŞME	34
2.4. MAGAZİN DERGİLERİNDE TÜKETİM KÜLTÜRÜNÜN GÖSTERENLERİ.....	37
2.5. MAGAZİN DERGİLERİ VE SAHİP OLMA TUTKUSU	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SES DERGİSİNİN BİÇİMSEL VE İÇERİKSEL ÖZELLİĞİ

3.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER	41
3.2. KÜNYE	42
3.3. İÇERİKSEL ÖZELLİKLER.....	53

3.4. YAZAR KADROSU.....	53
3.5. SES MECMUASININ KAPAKLARI	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜZELLİK YARIŞMALARI VE SES MECMUASI

4.1. SES DERGİSİNİN İÇERİĞİNİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	64
4.1.1 Amaç	64
4.1.2. Kapsam	64
4.1.3. Yöntem.....	64
4.1.4. Analizler.....	65
4.1.5. 1962 Ses Kapak Yıldızı Yarışması	71
4.1.6. 1963 Ses Kapak Yıldızı Yarışması	74
4.1.7. 1964-1965 Ses Kapak Yıldızı Yarışması	76
4.1.8. 1966-1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması	78
4.1.9. 1968 Ses Sinema Artisti Yarışması.....	82
4.1.10. 1970 Ses Sinema Artisti Yarışması.....	88
4.1.11. 1973 Ses Sinema Artisti Yarışması.....	90
4.1.12. 1976 Ses Sinema Artisti Yarışması.....	94
4.2. Şöhretin ve lüks yaşamın ışıltılı dünyasının anahtarı: Güzellik Yarışmaları ..	95
SONUÇ.....	110
KAYNAKÇA	111
ÖZGEÇMİŞ.....	116

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK MAGAZİN DERGİLERİNDE GÜZELLİK YARIŞMALARI:
SES DERGİSİ ÖRNEĞİ

Ayşe Gül BURUNSUZ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Salih SEYHAN

2015, 116 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Salih SEYHAN

Doç. Dr. Salih Seyhan

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DAŞTAN

Cumhuriyetin ilk yıllarında güzellik yarışmaları, dünyadaki gelişmelere ayak uydurmak, batılı devletler arasında yer alabilmek yani modernleşmek ve çağdaşlaşmak için bir vesile sayılmıştır. Bu nedenle bu yarışmalar, 1930’lu yıllardan itibaren devlet eliyle teşvik edilmiştir. Başlangıçta ulusal çapta düzenlenen yarışmalar, giderek uluslararası bir boyut kazanmış ve modern dünya ile entegre olmak için vazgeçilmez bir araç olarak varlığını günümüze kadar sürdürmüştür.

Güzellik yarışmaları, Cumhuriyet için modernleşme aracı olurken, kitle iletişim araçları için de bir pazarlama, tutundurma aracı olma özelliği taşımıştır. İlk dönemlerde gazeteler ve mecmualar tarafından düzenlenen güzellik yarışmaları, zamanla radyo ile desteklenmiş ve değişik isimler altında televizyon aacılığı ile de yapılır hale gelmiştir.

Demokrat Parti Döneminde (1950-1960) hız kazanan dergicilikle birlikte magazin haberciliği de hız kazanmış ve müstakil magazin dergileri boy göstermeye başlamıştır. Magazin dergileri düzenlediği güzellik yarışmaları ile gençlere şöhretin, lüks yaşamın ve zenginliğin kapılarını açacağını vad ederken, toplumun merak duygusunu bu yarışmaları ilgi ile takip etmesi için en üst seviyede tutmayı da başarmıştır. Yararlanan kesimlerin ve sektörlerin giderek çoğalmasıyla güzellik yarışmaları, rutin bir işmiş, bir mecburiyetmiş gibi algılanmış ve vazgeçilmez bir etkinlik olarak yerini almıştır.

Bu çalışmada Ses Mecmuası’nın düzenlediği güzellik yarışmalarından olan “Kapak Yıldızı” ve “Sinema Artisti” yarışmaları içerik ve söylem analizi yöntemiyle incelenmiş, derginin yarışmalar öncesi ve sonrasında izlediği yayın politikası, söylem biçimi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Dergi, yaptığı yarışmalar ile şöhreti yakalayan Türk sinemasının ünlülerinin şaşıla hayatlarını yarışmaya katılmayı özendirmek için ustaca kullanmıştır.

Çalışma aynı zamanda, güzellik yarışmalarının modernleşme ile ilgisinin tartışmaya açılmasına katkı sağlamak, bir sektör olarak avantajlarının ve dezavantajlarının ortaya koyulması için bir fikir vermek ve güzellik yarışmalarını düzenleyenlerin gerçek amaçlarının tespitine yönelik çalışmaların önünü açmak amacı da taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güzellik Yarışmaları, Magazin, Ses dergisi

ABSTRACT**MASTER THESIS****TÜRK MAGAZİN DERGİLERİNDE GÜZELLİK YARIŞMALARI:
SES DERGİSİ ÖRNEĞİ****Ayşe Gül BURUNSUZ****Advisor: Assoc. Doç. Dr. Salih SEYHAN****2015, sayfa 116****Jury: Assoc. Prof. Dr. Salih SEYHAN****Assoc. Prof. Salih Seyhan****Assist. Prof. Dr. Hüseyin DAŞTAN**

In the following years of republic of Turkey's foundation, Beauty competition, in order to keep up with the progress Word under going and for being in good tune with western countries was regarded as a means of modernisation and civilisation. So Beauty contest has been encouraged since 1930 by the government. At first this contest was held in national environment. With the following years, however, They have been moved to an international one, and has been in fore front so far partly because these contests has been regarded as an integral part of modern Word. While Beauty competition is a means of modernisation for republic, it also creates a new market for the media. At first these competitions was organized by newspapers and magazines. With the following years radios also supported this kind of organizations, and under the different names these competitions was organized by televisions as well.

During the ruling of Democrat Party(1950-1960) magazines became popular, so new style of media news came fore front . As a result, new kind of magazines became available . These magazines organized beauty competitions and announced that these competitions can bring fame, luxury life and wealthness to the youngs. They also succeeded taking communities attention to the contests. Beauty competitions, by the time passes, was regarded as an obligation as a result of it's popularity and contributions for creating a new media market.

In this article , "movie star" and "cover star" which was the names of competitions held by "Ses Mecmuası" is studied both context and literature manner. In this study magazine's point of view before and after the competition is scrutinized. It is worth to mention that magazine benefited a lot of from the movie stars who previously attended these kind of organisations and became famous . So It aimed to increase the number of person who would apply for the competition

Key Words: Beauty, Beauty Competitions, Magazines, Ses

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Türkiye Güzelleri Listesi	20
Tablo 3.1. Ses Mecmuası Künyesi	44
Tablo 4.1. Ses Dergisi Haberlerinin Konulara Göre Genel Dağılımı	65
Tablo 4.2. Yerli Artistlerin Konu Edildiği Haberlerin Yıllara Göre Dağılımı.....	66
Tablo 4.3. Artist Olmayı Özendiren Haberler	69
Tablo 4.4. Ses Dergisinin düzenlediği Güzellik Yarışmaları ile ilgili Haberlerin Yıllara Göre Dağılım.....	70

RESİMLER DİZİNİ

Resim 3.1. Ses Dergisinin Yayın Politikasını Anlatan Yazı Örneği	42
Resim 3.2. Ses'in ilk Kapağı	56
Resim 3.3. Türk Film Yıldızlı Kapak	57
Resim 3.4. Brigitte Bardot	57
Resim 3.5. Audrey Hepburn	58
Resim 3.6. Tursil Reklamı	58
Resim 3.7. Yapı ve Kredi Bankası Reklamı	58
Resim 3.8. Lux Sabun Reklamı	59
Resim 3.9. Meysu Reklamı.....	59
Resim 3.10. Hoover Reklamı	59
Resim 3.11. Coco Cola Reklamı	59
Resim 3.12. Cumartesi Saat Dörtte Film Romanı	60
Resim 3.13. Son Randevu Film Romanı	60
Resim 3.14. Oscar Ödül Töreni	61
Resim 3.15. Bir Hayat Böyle Geçer	62
Resim 3.16. Bir Dansözün Hayat Hikayesi	62
Resim 3.17. Amerika'da Sevilen On Şarkı.....	62
Resim 3.18. İkramiyeli Bulmaca	63
Resim 4.1. 1962 Kapak Yıldızı Nur İnel	73
Resim 4.2. 1962 Kapak Yıldızı Devlet Musin (Devrim).....	73
Resim 4.3. 1963 Ses Kapak Yıldızı Ajda Pekkan	75
Resim 4.4. 1965 Ses Kapak Yıldızı Selda Alkor.....	77
Resim 4.5. 10 Eylül 1966 Kapak Yıldızı Yarışması İlanı	79
Resim 4.6. 3 Eylül 1966 Yarışma İlanı.....	79
Resim 4.7. 1967 Ses Kapak Yıldızı	80
Resim 4.8. 1966 Türkiye Güzellik Yarışmasına Katılan Sezer Güvenirgil.....	81
Resim 4.9 1968 Ses Sinema Artisti Yarışması Finalistleri.....	83
Resim 4.10. 1968 Kapak Yıldızı Nil Kutval	86
Resim 4.11. 1970 Sinema Artist Yarışması Birincisi Alev Uğur	88
Resim 4.12. 1973 Sinema Artisti Yarışması İlanı	90
Resim 4.13. 1973 Ses Sinema Artisti Yarışması Birincisi Necla Nazır	93

Resim 4.14. 1976 Ses Sinema Artisti Yarışması birncisi Oya Aydoğan.....	94
Resim 4.15. 30.07.1966 tarihli Ses Dergisi Kapağı.....	97

ÖNSÖZ

Üzerinde çalıştığım konunun birinci bölümünü oluşturan güzellik ve güzellik yarışmaları ile ilgili derli toplu kaynağın bulunmaması çalışmamda zorlanmama neden olmasına rağmen bu alan ile ilgili iyi bir kaynak olabileceği kanısındayım.

Konu ile ilgili yaşadığım en büyük sıkıntı derginin bazı sayılarının olmamasıydı. Konu üzerine çok az çalışma yapıldığı için kaynak konusunda sıkıntı çektim. Zaten bu konuyu seçme nedenimizde Ses Mecmuası üzerine çalışmanın yapılmamış olması ve en fazla yarışma düzenleyen derginin Ses olmasıdır.

Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümde başladığım eğitimimin ilk yıllarında; değerli bölüm hocalarımdan verdiği eğitim sayesinde ben de onlar gibi bir eğitimci olmaya karar verdim. Eğitimci olma yolunda attığım adımlardan biri olan Yüksek lisans tez çalışmamda , tez çalışmamın temelini atan, yazım aşamasından tamamlanıncaya kadar ilgi ve desteğini benden esirgemeyen, bilgi ve tecrübesinden yararlandığım değerli hocam Doç. Dr. Salih SEYHAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Değerli bilgilerinden hep yararlandığım bu günlere gelmemde ki etkilerini yok sayamayacağım değerli hocam Prof. Dr. Hüseyin KÖSE'ye beni dinleyip bana hep destek olduğu için sonsuz teşekkür ederim. Haber toplama becerisini kazandıran, nasıl kaynak taraması yapılacağını bizlere öğreten değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Besim YILDIRIM'a teşekkür ederim. Son olarak da verdiği haber dersleri ile bizim iyi birer gazeteci olmamızda büyük katkısı olan Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK'e teşekkür ederim.

Kaynaklara ulaşma konusunda yardımlarını benden esirgemeyen Kenan CEVHEROĞLU'na teşekkürü borç bilirim.

Maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen gidebildiğin yere kadar git ben hep senin arkandayım diyen biricik annem Fatma BURUNSUZ'a ve her daim yanımda olan kardeşlerim Mümine BURUNSUZ'a ve Ezgi Gamze BURUNSUZ'a teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

Güzellik konusu her zaman öznel bir yargıyı içinde barındırsa bile güzellik yarışmaları kurumsallaşmanın bir takım batılılaşma ve modernleşme gibi kavramları barındırdığı için önemlidir. Özellikle moder devletlerin seviyesine ulaşmak ve Batılılaşmanın en kolay gözlemlenebileceği yerlerden biri de güzellik yarışmaları kabul edilmiş ve bu amaçla yarışmalar düzenlenmiştir. Adeta 1960 yılında yaşanan askeri darbenin yarattığı kasvetli havadan kurtulmanın bir yolu olarak magazin dergilerine yönelmekte görülmüştür. Bu yüzden de magazin haberlerine olan ilgide artış yaşanmıştır. Ses Mecmuası’da bu amaçla yayınlanmaya başlayan ve yayınlandığı döneme damgasını vuran dergilerden birisini olması nedeniyle Türk basınında önemli bir yere sahiptir. Yayınlandığı dönem için de Türk sinemasına düzenlediği yarışmalarla yüzlerce yeni yüz kazandırmıştır.

Basın tarafından oluşturulan söylemler aracılığıyla yaratılan ideal kadın bedenine sahip olmak için kadınlar tek tipleştirilmiştir. Medya aracılığıyla kadınlar arasında sıfır bedene sahip olmak, hokka bir buruna sahip olmak, güzel giysiler giymek yada diğerleri tarafından beğenilmek duygusu hakim yargı haline getirilmeye çalışılmıştır. Modern dönemin yaşanmaya başlamasıyla birlikte evrensel bir sorun olarak görünmeye başlanan “dış güzellik” sorunu yaşanmaya başlamıştır. Kültürden kültüre değişen güzellik kavramının kadınlara yüklenmesi, kadını estetik kaygılara sürüklemiş ve kadını yaşamdan alıkoymasından dolayı bir sorunsala dönüşmüş durumdadır. Kapitalizmin desteklediği tüketim ekonomisi, ataerkil ideolojiler ve medya tarafından kadınlara dayatılan güzellik olgusu, bugün televizyon, dergi, gazete, ilan ya da sosyal medya tarafından ön planda tutulmaya çalışılarak tüketimi artırmak amacı güdülmektedir. Belirli ölçülere karşılık gelen ideal güzellik ölçülerini yakalamaya çalışan kadınlar; tüketimi sağlayan bir araç, süs ve seks imgesine dönüştürülmeye çalışılmaktadır. İdeal güzellik ölçülerine sahip olan kadınların, toplum tarafından görünür kılınması, karşı cins tarafından arzulanabilir ve erişilebilir olmasında en büyük pay medyanındır. Medya bireylerin yeniden kimlik oluşturma süreçlerini ve kadınlık ile erkeklik sınıflandırmasını, yaşam şekillerini, tüketim alışkanlıklarını ve toplumsal rollerine ilişkin algılamaları etkilemektedir. Tüketim ekonomisinin kısıkacında yer alan kadın için güzellik ve ideal beden ölçülerine sahip olmak ulaşılması zorunlu bir hedef haline

getirilmiştir. Gündelik hayatın her alanında yer almaktadır. Kadınlar medyanın kendilerine sunduğu, güzellik dayatmasına farkına varmadan sürekli olarak maruz kalmaktadır. Medyanın kadınlara sürekli olarak dayattığı “ince beden-hokka burun-yanık ten-dolgun meme, dudak vücudu saran giysiler giymek” gibi özelliklerden oluşmasına ve herkesin tek kalıptan çıkmış gibi görünmesine neden olmaktadır.

Günümüzde medya tarafından sunulan şeylere o kadar alışmış durumdayız ki her gün medyada görmeye alıştığımız şeylerden kuşku duymayacak kadar duyarsızlaştırılmış durumdayız. İçerik giderek daha cüretkâr hale gelmesine rağmen o kadar duyarsızlaştırdık ki artık yadırgamıyoruz. Medya tarafından dayatılan hayatları hangimiz yaşamak istemeyiz ki? Onların yaşam stantlarına ulaşmanın, onların yerinde olmanın, onların eğlendikleri mekanlara gitmenin, onların giydikleri markalardan alışveriş yapma hayalini hangimiz kurmamışızdır ki. O şatafatlı hayatı yaşamak için ellerinde güzellikleri ve yakışıklılıklarından başka bir şeyi olmayan insanlar; ellerinde ki tek şans olan güzelliklerini kullanmaktadırlar. Medya aracılığıyla özendirilen hayatlar aslında ne kadar gerçeği yansıtmakta ilk başta bunun saptanması gerekmektedir. Genç kızlar medyanın gösterdiği lüks hayatın etkisinde kalarak, şöhret olmak tutkusuyla evlerini terk etmektedir. Çoğu genç kız medyadan takip ettiği ünlü kişilerden hiçbir farkının olmadığını hatta onlardan daha güzel olduğunu düşündüğü için Şarkıcı, DJ, aktrist, manken olmak amacıyla baba evlerini terk etmektedir. Medyanın özendirici yayınları, pembe diziler, dergilerde sayfalarca yer verilen şöhret kişilerin giyim şekilleri, medyada gösterilen lüks hayat; şarkıcı, manken ve oyuncuların çok rahat ve lüks yaşadıkları şeklinde sunulması bunun en önemli sebebi olarak görülmektedir. Semerci'nin de ifade ettiği gibi “Gelişim dönemlerinde medyanın etkisinde kalan bireyler, yaşlarına yakışmayan kıyafetler, makyaj ve rollerle ortaya çıkmak, uygun olamayan cinselliğin “doğal” gibi algılanmasına, hatta ünlü, zengin olmak gibi değerlere ulaşmanın en iyi yolu olduğuna ilişkin yanlış algılara sahip olmalarına neden olmaktadır.”¹ Refah hayatın yaşanmaya başlamasıyla birlikte toplumumuzda tüketim arzusunun büyümesi, gündelik yaşamın bir ideolojisi olarak meta fetişizminin yükselişi ve tüketciliğin parıltılı, büyülü, şenlikli bir yaşamın göstergesi haline gelmesiyle birlikte vadeliden hayata ulaşmak için ellerinde güzelliklerinden başka bir şeyi olmayanlar hayal ettikleri yaşama ulaşmak için medyanın kirli ellerine kendilerini teslim

¹ [http://www.bengisemerci.com/evden-kacmak/\(erişim tarihi, 09.04.2015\)](http://www.bengisemerci.com/evden-kacmak/(erişim%20tarihi,%2009.04.2015))

etmektedirler. Medyanın kirli mesajlarına maruz olan genç kızlar, hayatlarının farklı dönemlerinde düzenlenen yarışmalara katılarak medyada temsil imkanı bulmanın mücalesini vermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜZELLİK YARIŞMALARININ TARİHÇESİ VE GÜZELLİK YARIŞMALARINA YAKLAŞIMLAR

1.1. GÜZELLİK KAVRAMI

Güzellik kavramı hakkında farklı bir çok yaklaşım bulunmasına rağmen tam bir tanımdan söz etmek mümkün görünmemektedir. Geçmişten bugüne kadar güzellik kavramı üzerine birçok tanım yapılmış olmasına rağmen soyut ve oldukça izafi bir kavram olan güzellik hakkında tam bir tanım yapmak pek de mümkün görülmemektedir. Çünkü güzellik kişiden kişiye ve zamanla değişen bir özellik taşımaktadır. Güzellik fikri sadece tarihin farklı dönemlerine bağlı olarak değişmemektedir. Aynı dönem içinde hatta aynı ülkede farklı güzellik tanımlarına rastlanmıştır.² Bazı dönemlerde bazı kavramlar birbirinin yerine kullanılır hale gelmiştir. 18. Yüzyılda iyi ve güzel, etik ve estetik çok yakın anlamlar içinde ele alınan kavramlardır.³ Estetik kavramı genellikle insanın fiziki yapısıyla alakalı “güzel” ya da çirkin sözleriyle ifade ettiği ile ilgilidir. Çirkin olandan söz edebilmek için önce güzel kelimesinin içinin doldurulması gerekmektedir.⁴ Verilen tepkiler insan mantığıyla değil de bilinçaltındaki kaynaklardan doğduğu için kontrol edilemez ve öznelidir. Bunun içindir ki güzellik öznel bir yargı olarak görülmüştür. Estetik ve güzellik aynı anlam da kullanılmamaktadır çünkü estetik, güzel ve güzel sanatların yapısını inceleyen bir felsefe dalıdır.⁵ Estetik biliminin konusunu oluşturan güzellik, var olmasıyla başlayan süreçten itibaren estetik bir süje olan insana atfedilmiş olan, tecrübe ettiği estetik bir nesneyi anlamlandırma çalışması sonucu ortaya çıkmış bir değerler toplamıdır.⁶ Güzelliğin tek bir tanımını yapmak pek mümkün görülmemektedir. Toplumsal yaşam alanı içerisinde bireylerin kurdukları iletişimlerde birbirlerini doğru bir şekilde anlayabilmeleri için bazı kavramların insanlarda aynı anlamı uyandırması

² Umberto Eco, *Güzelliğin Tarihi*, Doğan Yayıncılık, İstanbul 2006, 361.

³ Necla Arat, *Etik ve Estetik Değerler*, Say, İstanbul 2006, 29-40

⁴ Jean-Luc Nancy, Tanrı, Adelet, Aşk, Güzellik, Monokl, İstanbul 2011, 139.

⁵ Nejat Bozkurt, *Sanat ve Estetik Üzerine*, Sentez Yayıncılık, İstanbul 2000, 10-40.

⁶ İ. Şimşek, “Antikçağdan Alman İdealizmine; Estetik Bir Değer Olarak Güzellik/Beauty; As An Aesthetic Value From Antique Age To German Idealism”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (41), 2014.

gerekmektedir. Güzellik nedir diye sorduğumuz zaman çoğu kişide aynı anlamı uyandırması gerekmektedir.

Eco, *Güzelliğin Tarihi*'nde; "Zarif", "hoş" ya da "enfes", "harika", "muhteşem" ve benzeri ifadelerle birlikte, "güzel" sözcüğü de genellikle beğendiğimiz bir şeyi belirtmek için kullandığımız bir sıfat olarak tanımlamaktadır. Bu bakımdan güzel olan, aynı zamanda iyi olanla eş olarak görülmektedir. Çeşitli tarihi dönemler içerisinde ünlü düşünürler güzel ile iyi arasında sıkı bir bağ olduğunu ifade etmişlerdir.⁷

Güzellik, bir canlının, somut bir nesnenin veya soyut bir kavramın algısal bir haz hissetmemizi sağlayan etkisine denilebilmektedir. Güzellik sadece insana özgü bir özellik olarak görülmemesi gerekmektedir. Bitkiler, eşyalar ve sanat eserleri de güzel olarak nitelenmektedir. Güzellik tanımı her dönemde farklılığa uğramıştır. Güzellik tanımlamaları çağdan çağa ve toplumdan topluma, kişiden kişiye hatta yaştan yaşa değişik şekillerde yorumlanmıştır.⁸ Tarih içinde sanatçılar ve sanat kuramcıları güzelliği açıklamak konusunda farklı görüşlere sahiptirler. Genel olarak güzellik kavramının tanımı yapılırken kadına ait bir özellik gibi sunulmuştur. Erkekler ise yakışıklı olarak sunulmuştur. Bizim toplumumuz da güzelin anlamı bir kadına dair ve fiziki özelliklerine ait hoş giden vasıf, olarak ifade edilmektedir.⁹ Hesiodos'a göre ise, "Kadmos ve Harmonia'nın Tebai'deki düğünlerinde Musalar damat ile gelin onuruna birkaç dize, törene katılan tanrılarca hemen benimsenen bir nakarat söylerler: Güzel olan sevilir, güzel olmayan sevilmez."¹⁰

Güzellik duygusuna her insan sahip olmasına rağmen güzellik olgusu felsefi bir sorun olarak ilk kez Yunan filozofları tarafından ele alınmış ve bu problem üzerinde düşünüp eserler kaleme almışlardır. İlk başta olduğu gibi tüm felsefi konularda olduğu gibi güzellik de din kavramı içinde ele alınmıştır. Sonra da Pythagoras'la birlikte güzellik bir kavram niteliği kazanmaya başlamış ve güzel olanın uyumluluk demek olduğu belirlenmiştir. Pythagorasçy'lar, matematiğin ilkelerinin her şeyin ilkesi olduğunu düşünmüşlerdir. Onlara göre sayıların filanca özel biçimi adalet, diğeri ruh ve

⁷ Umberto Eco, *Güzelliğin Tarihi*, 365.

⁸ Mustafa Ergün, *Sanat Felsefesi, Estetik*, 2008, 4.

⁹ Serpil Çakmak, "Gösteren Ve Gösterilen Boyutlarıyla Türkçede, Güzellik Kavramı Üzerine/ On Concept of Niceness In Turkish With It's Siginifier And Signified Aspects", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 48, 2012, 18.

¹⁰ Serpil Çakmak, a.g.e.,s.19.

akıl, bir diğeri uygun zamandır. Onlar, sayıların öğelerinin her şeyin öğeleri olduğunu düşünmüşlerdir. "Herakleitos, bu uyumun zıtlıklarla sağlanabileceğini ileri sürmüştür. Empedokles, güzellikle sevgi-aşk arasında ilgi kurup, konuya farklı bir boyut kazandırmıştır. Demokritos, güzeli doğada değil insanda aramak gerektiğini söylemiş; Sokrates bunu geliştirip asıl güzelliğin ruh güzelliği olduğunu vurgulamıştır. Sokrates, aynı zamanda güzelle iyi arasında sıkı bir bağ olduğunu da ifade etmiştir.¹¹ Aristoteles'e göre güzellik matematik ile alakalıdır. Nesnenin algılanmasında ki sayısal oran, düzen, suyum hep matematiksel ve geometrik değerlerle anlatılmıştır. Aristoteles, çok büyük ve çok küçük şeylerin bizim kavrama yeteneğimizden çok uzak olduğundan bunları güzel olarak tanımlamaz ve "estetik dışı" olarak ifade etmiştir. Antik düşüncede bir şeyin güzel olarak tanımlanması için kavranabilir olması gerekmektedir.

Felsefede güzellik kavramının tanımlanması Platon ile başladığı tahmin edilmektedir. Platon'a göre güzellik, "meydana gelmeyen ve yok olmayacak, başka bir şeye dönüşmeyen, tek ve kendinde var olan sonsuz bir şey, en yüksek ideadır". Güzellik bizde özel duygular uyandıran, simetrik ve uyumlu olanın içinde bulunandır. Güzellik, duygularla alakalıdır. Modern estetiğin kurucusu kabul edilen Kant ise güzel kavramını "hoş, iyi, doğru kavramlarından ayırarak yüce, yararlı ve çirkin" olarak ifade etmiştir. Kant "Bir şeye iyi demek için, her zaman o şeyin ne olduğunu bilmemiz, yani o şey hakkında bir kavrama sahip olmamız gerekir. Ama bir şeye güzel demek için böyle bir gerekseme yoktur. Bir kişinin ya da cismin güzel olduğunu söyleyebilmek için, mutlak güzellik hakkında belli bir görüşe sahip olmak gerekmektedir.¹² Çiçekler, gelişigüzel çizilmiş çizgiler... Bize hiçbir şey ifade etmezler, hiçbir belli kavrama bağlı değildirler, ama yine de hoş giderlerdir." Sonuç olarak güzellik salt estetik bir değer olarak ifade edilmektedir.¹³ Platon'un güzellik anlayışı parçalar arsında ki uyum ve oran olarak ifade edilmektedir. Platon'un gözünde Güzelliğin, onu rastlantı sonucu ifade eden fiziki araçtan farklı, bağımsız bir varlığı vardır; bu yüzden özellikle belirlenebilir ve algılanabilir bir şeye bağlı olmadan her yerde parıldar. Güzellik, gördüğümüzle

¹¹ H. Ö. Özden, *Hellen Zamanı Öncesi Yunan Felsefesinde Güzellik Anlayışları*, TC Kültür Bakanlığı, Ankara 2001, 20.

¹² Jean- Luc Nancy, a.g.e.,s.140.

¹³ Umberto Eco, *Çirkinliğin Tarihi*, Dogan Egmont Yayıncılık, İstanbul 2009, 12.

ilintili değildir. Sokrates'in çirkinliği dillere destan olmasına rağmen, iç güzelliği yüzünden parıldadığı söylenmiştir.”¹⁴

Dönemlere göre güzellik anlayışında değişimler yaşanmıştır:

–“Antikçağ güzeli. Oval yüz, dolgun dudak ve yanak, düz burun, yuvarlak çene, yumuşak alın, orantılı yüz hatları...

- Roma güzeli. Kocaman kara gözler, koyu renk saçları, esmer ten, yuvarlağa yakın yüz şekli, etkili göz makyajının sağladığı derin bakışlar...

- Orta Çağ güzeli. Geniş alın, sarı saçlar, düz burun, ince kaşlar ve zayıf beden...

- Barok güzeli. Altın sarısı saçlar, açık renk veya “saydam” ten, yuvarlak, dolgun yüz ve beden...”¹⁵

Romantik dönemde güzelliğin özellikleri: “Koyu renk saç, solgun tenli, ince yüzlü, yanakları bile içine çökmüştür. Romantik dönemde yaşayan kadınlar zayıflamak için limon suyu ve sirke içmektedirler. Romantik dönemde gözükları daha çökük görünenler daha güzel olarak görüldüğü için kadınlar, gece geç saatlere kadar kitap okumaktadırlar. Bu şekilde görünmenin kendilerine sanatsal bir hava kattığına inanırlarmış.”¹⁶Güzellik anlayışının kültürden kültüre farklılık göstermesine rağmen, insanların güzellik anlayışlarında ortak noktalar da bulunmaktadır. Bu ortak noktalar büyük gözler ve açık ten rengi bütün kültürlerde her dönemde güzel olarak bulunmuştur. Öte yandan başka önemli şey ise yüz güzelliği her yaş dilimi için geçerli olmasıdır.¹⁷Dünya da en doğal güzellik, dürüstlük ve ahlaksal doğruluk olarak kabul edilmektedir.¹⁸

“İnsanoğlunun uygarlaşmaya başlamasından itibaren kadınlar diğer kadınlar arasından seçilebilmek için çaba harcamışlardır. On sekizinci yüzyıldan itibaren kadınlar daha zayıf görünmek için daracık korselerin içine girmişler, ayakları daha küçük olsun diye sert kalıplardan yapılan ayakkabıları kullanmışlardır. Kadının yaşı ilerlese bile sürekli güzelleşmek ve güzel kalmak kadına verilmiş bir ceza olarak

¹⁴Umberto Eco, *Güzelliğin Tarihi*, 366

¹⁵ V. Nabyev & F. Koçak, *Yerel İkili Örneklerle Yüz Güzelliği Kararı*, Fırat Üniversitesi, Elazığ 2011, s.95.

¹⁶<http://www.trendus.com/blog/tugbagurkok/yorumlar/2703/guzelliginizi-hangi-cagdan-aliyorsunuz.html>, Erişim Tarihi:12.04.2015.

¹⁷ Nabyev ve Koçak, 95.

¹⁸Necla Arat, 24-50.

nitelendirilebilmektedir. Modern döneme geçilmesiyle birlikte kadınların kilo alması, yaşlanması ve çirkinleşmesi yasak gibi gösterilmektedir. Günümüzde özellikle bu işlev medya eliyle hiç tereddüt edilmeden yapılmaktadır. Basında yer bulan kentli kadınlara bakıldığı zaman, kadınlar hem anne olmaları gerektiği hem de kilolarını korumak zorunda oldukları anlatılmaktadır. Anne olmaları kadınlıklarını bir tarafa bırakmalarına neden olarak görülmemektedir. Doğumdan sonra ideal kilolarına dönecekler, bebeklerini emzirmek için fazla yemeyerek, bakımlı ve seksi olmak zorundadırlar. Bir anlık yorgunluk ile bedenine özen göstermeyi bırakırsa hemen devreye bakımlı diğer hem cinsleri girecektir ve kocalarını ellerinden almak için mücadele verecektir. Çoğu kadının korkulu rüyası haline gelen bu tehdit ile yaşamamak için yedi gün yirmi dört saat bedenlerine özen göstermek zorundadırlar. Tüketim kültürünün en önemli satış stratejilerinden biri haline gelen güzellik ve moda kavramı sürekli olarak kadınlara daha bakımlı olmak zorundasın mesajını vererek kadınları daha fazla tüketime sürüklemektedir. Medyanın kadınlara dayattığı bu olgulardan kadınların etkilenmemesi elde değildir. Çünkü medya kadınların zayıf varlıklar oldukları düşündüğü için kandırılması en kolay ikna edilecek tüketici olarak görmektedir. “Tüketim toplumunun kadınlara dayattığı en yeni olgulardan birisi de estetik cerrahi olarak görülmektedir. Estetik cerrahi, kadınların vücutlarında rahatsız oldukları yüz, cilt, burun, kulak, göz kapağının kaldırılması, göğüs büyütme ya da küçültme, kalça, diş, saç hatta cinsel üreme organlarına kadar uygulanabilmektedir. Estetik cerrahiye kadınlar ataerkil cinsiyet tarafından makbul görülen kadın bedene kavuşmak için başvurulmaktadır. Estetik cerrahi doğuştan verilen bedenin ve güzelliğin sınırlarını ortadan kaldırmakta ve doğal güzelliği yok etmektedir. Tek tip kadın bedenlerin oluşmasına aracılık etmektedir. Vücudun hangi bölgesinden memnun değilsen sana değiştirme yollarını da sunmaktadır. Erkek estetik cerrahi görüşü tarafından işlenen beden modern toplumda mevki kazanma, kabul ve onay görme hatta iş hayatında yer almanın yegâne yolu olarak vurgulanmaktadır. İnsanların da kayıtsız kalamayacağı bilindiği için, ataerkil cinsiyet tarafından estetik cerrahi meşrulaştırılmıştır.¹⁹ İlk dönemlerden başlayarak güzellik sadece kadınların sorunu gibi verilmiştir. Tüketim kalıpları altında dayatılan sadece dış görünüşü iyileştirmeye odaklı günümüz güzellik ideali ile olumsuz dişilik imajı güçlendirilmektedir. Kişilik, akıl ve iyilik becerilerden bağımsız olarak sunulan güzellik

¹⁹ S. Aktaş, “Medyanın Kadın Estetiği Üzerine Etkileri ve Ebenin Rolü”, *Journal Of Anatolia Nursing And Health Sciences*, 17(3), 2014, 97.

dayatması medyatiktir.²⁰ Örneğin, İslam dini içerisinde iki cinsinde beden güzelliği ile ilgilenmemiş onun yerine ruh güzelliği daha önemli olduğu üzerinde durulmuştur. Her çağın güzellik anlayışının, zamana ve kişiden kişiye göre değiştiğinin unutulmaması gerekmektedir.

Güzellik kavramının öznel bir kavram olmasına rağmen ele aldığımız konunun temel özelliğinin güzellik yarışmaları olması seçimin kimin güzellik görüşüne göre yapıldığı sorununu doğurmuştur. Kime göre güzel? Buraya kadar açıklamaya çalıştığımız her açıklamanın çabası, bizim için güzellik tanımının bir bölümünü ifade etmeye çalışmaktır.

1.1.1. Dünyadaki Güzellik Yarışmaları

Bir önceki bölümde insanların güzellik kavramı üzerinde farklı görüşlere sahip olduğu belirtmiştir. İşte bu anda devreye güzellik yarışması kavramı da girmek zorundadır. Güzellik yarışması, insanların belirli bir hedefe ulaşmak için güzelliklerinin değerlendirildiği yarışmalara denilmektedir. Günümüzde tam anlamıyla popüler kültür ürünü olan güzellik yarışmalarının bize lanse edildiği gibi anlaşılması yanlış anlaşılma olacaktır. Bu yarışmaların sadece bir açıdan değerlendirilmesi, taşıdığı başka unsurların gözden kaçırılmasına neden olacaktır. Bu yarışmaların içinde barındırdığı birden fazla unsur birbiriyle ilişkileri bağlamında ele alınması gerekmekte ve birbirleriyle olan ilişkileri görmezden gelinmemesi gerekmektedir. Güzellik yarışmalarını sadece yarışma olarak değerlendirirsek katılımcıların medeni cesaretlerini ve birinci olmak için verdikleri mücadele görmezden gelinmiş olacaktır. Güzellik yarışmaları incelenirken yarışmalara tek taraflı bakmak hata olacaktır. Ben de güzellik yarışmaları hakkında araştırma yaparken bunları göz önünde bulundurmaya özen gösterdim. Güzellik kaygısı, tarih boyunca genel olarak kadınlar üzerine odaklanarak ve kadın bedeni üzerinden geliştirilmiş bir kavramdır. Güzelliğin tarifi yapılırken çoğu zaman kadın bedeninden yola çıkarak güzellik tanımları elde edilmiştir. Yirminci yüzyılda hız kazanan güzellik yarışmalarının sayılarında artış yaşanmasıyla birlikte hangi kadının güzelliğinin diğerinden daha çekici olduğunu belirlemeye yönelik yarışmalara katılımlar da artışlar yaşanmıştır. Güzellik yarışmaları, yarışmaya katılan kadınların sadece fiziki

²⁰ Ebru Güzel, "Güzellik Dayatması Altında Tüketim Nesnesine Dönüşen Kadın", *Global Media Journal: Turkish Edition*, 2013, 4(7), 82-83.

özelliklerine göre değerlendirildiği yarışmalar olarak ele almak pek de doğru olmayacaktır. Güzellik yarışmalarında fiziki güzelliklerinin yanı sıra genel kültür bilgilerine de bakılmaktadır. Çıplak gözle bakıldığı zaman güzellerin sadece fiziki olarak gözünüze hoş görünmesi yarışmada dereceye girmeleri için yeterli kabul edilmemesi gerekmektedir. Güzelin kültürü, bilgisi, nezaketi, dil becerisi ve yetenekleriyle insanı ikna etme kabiliyetinin de bulunması gerekmektedir. Toplumumuzda yaygın bir görüş olarak kalbinin güzelliği yüzüne yansımış sözü yaygın olarak kullanılmaktadır. Güzellik yarışmalarının da kadınların sosyal becerileri de ölçülmektedir. Göreceli bir kavram olan güzelliğin belirli kıstaslarla belirlenmeye çalışılması geçmişten günümüze kadar etik açısından tartışmalara neden olmuştur. Güzellik yarışmaları tarihin eski dönemlerinde de görüldüğü üzere tüm toplumu etkileyen büyük sonuçlar doğurmuştur. Güzellik yarışmalarının yarattığı Pazar nedeniyle güzellik yarışmalarına bağlı birçok sektörün oluşması da kaçınılmazdır. Ekonomik getirisi olan güzellik yarışmalarına ilgi ve talep gün geçtikçe artmaktadır. Güzellik yarışmaları genç kızlara kısa yoldan şöhret olmanın ve para kazanmanın yollarını açmaktadır. Yarışmaya katılanlar ücretsiz olarak kendilerini tanıtmaya fırsatı yakalamaktadırlar. Yarışmadan sonra spikerlik, mankenlik, oyunculuk vb. meslekleri yaparak para kazanmaya başlamaktadırlar. Diğer türlü bu mevkilere gelmeleri için çok emek harcamaları gerekmektedir. Güzellik yarışmaları bu mevkilere ulaşmanın en kestirme yolu olarak kabul edilmektedir. Güzellik yarışmalarında kadınların erkeklerden fazla yer almasının nedeni ise dünyada kadınlara olan ilginin erkeklere olan ilgiden fazla olması ve güzelliğin kadınlara atfedilmiş olması etkilidir. İlk başta güzellik yarışmalarının tarihsel gelişimine yer verdikten sonra güzellik yarışmalarının başkahramanı olan kadınların yarışmalarla toplumsal genel değişim durumu, kitle iletişim araçlarının yayınladığı bu ve buna benzer organizasyonların toplum üzerindeki her türlü etkisi ve “şöhret” olabilme gayreti içinde ki insanların hayatları kaleme alınmıştır. Türkiye de düzenlenen güzellik yarışmalarına geçmeden önce Dünya’da düzenlenen güzellik yarışmalarına kısaca değinmekte fayda görüyorum.

Güzellik yarışmalarının tarihi çok eskilere dayanmamakla birlikte temellerini ilk çağ mitolojisinde bulmak mümkündür. “Homeros’un İlyada destanına göre dünyada bilinen ilk güzellik yarışması MÖ 2000’de bugün Kaz Dağları olarak bilinen İda Dağı’nda yapılmıştır. Mitolojiye göre Paris, kendisine dünyanın en güzel kızını vaat

eden Venüs'ü (Afrodit) en güzel kadın seçilmiştir. O dönemde bile kadınların güzelliklerini ispatlama ve tescil ettirme gibi kaygıları bulunmaktadır. Paris'in Helena'ya olan aşkı ise on yıl sürecek kanlı Truva Savaşı'na neden olmuştur.” “Günümüz dünyasının ilk güzellik yarışması 19 Eylül 1888 yılında Belçika'da “Concours de Beaute “adı altında 350 adayın katılımıyla düzenlenmiştir. Jüri üyeleri, oldukça tartışmalı geçen toplantılardan sonra, katılımcılardan yirmi bir yarışmacının finale katılmasını layık görmüştür. Yarışma, tam bir gizlilik içinde yapılmıştır. Yapılan güzellik yarışmasının sonucuna göre beş bin Franklık birincilik ödülünü 18 yaşındaki Bertha Soucaret kazanmıştır.²¹ Yarattığı pazar nedeniyle ve ayrıca ülkelerin tanıtımında oynadığı katkılarından dolayı güzellik yarışmalarına olan ilgi gün geçtikçe artarak büyümektedir. Güzellik yarışmaları Batılılık ülkelerin batıllık olmayan ülkelere batılı olma fırsatının verildiği bir organizasyon olarak görülmektedir.

1.1.2. Türkiye’de Düzenlen Güzellik Yarışmaları

Osmanlı devletinin çökmeye başladığı zamana dair kesin bir tarih saptamak, güç bir iştir. Tarihçiler genellikle çöküş yıllarını Osmanlı Devleti çöküş yıllarına girmeye başlayınca kurtuluşu Batılılık devletlerin yolunda bulmuştur. Osmanlı Devleti’nde kadın hareketlerinin başlangıcı Tazminat dönemi olarak kabul edilmektedir.²² İkinci Meşrutiyet döneminin getirdiği özgürlük ortamıyla birlikte kadınlar bazı haklar elde etmeye başlamışlardır.²³ 1895- 1908 arasında 10 adet, 1909-1923 arasında 22 adet kadın dergisi çıkmıştır. ²⁴ Bu dönemde çıkan kadın dergilerinin bazıları şunlardır:” Kadın, Mehasin, Kadın Bahçesi, Kadınlar Dünyası, Kadın Kalbi. Nitekim özgürlük kısa sürmüştür. Jön Türklerin baskısının kendini belli etmeye başlamasıyla sansür yeniden ortaya çıkmıştır. Türk ve Batılı kadını aşağı konumda tutan güçler, aşağı yukarı aynı güçlerdir. Batılı toplumda da kadın yüzyıllar boyunca erkeğe bağımlı, onun buyruğu altında ve her şeyden önce yuvaya bağlı ”anne” konumunda yaşamıştır. Batı’nın ekonomik alanda taşıdığı hızlı değişim, kadın sorunlarında da derin değişikliklerin gerçekleşmesine neden olmuştur. Sanayinin büyümesiyle birlikte, ticaret hayatının

²¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/Güzellik_yarışması/Erişim Tarihi: 12.02.2015.

²² Necla Arat, Feminizmin ABC’si, Say Yayınları, İstanbul 2010, 15.

²³ B. Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm sonrasında Türk Kadını:(1919-1970)*, Vol.: 9, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1982, 137-140.

²⁴ S. Sancar, *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İletişim, İstanbul 2012, 40.

canlanması ve hizmetin gelişmesiyle kadın kendi hayatını kazanma fırsatı yakalamıştır. Osmanlı İmparatorluğunda, kadınlara tanınan sınırlı haklar, toplumsal yaşam üzerinde erkeklere büyük ekonomik güç sağlamıştır. Eğer kadının ev içinde harcadığı emek ekonomik nitelik taşımadığı görüşü hakim olsaydı, Türk kadının erkeğin maddi bağımlılığı altında yaşadığı, ülke ekonomisine hiç katılmadığı görüşü hakim olabilirdi. Kadınlar sadece tüketici olarak nitelendirileceklerdi. Meşrutiyet döneminde uzun süren savaşlar nedeniyle, erkeklerin yerine çalışmak üzere fabrikalarda kadınlar çalışmaya başladı. Osmanlı Devleti Döneminde erkeğin dünyası kamusal alan iken, kadının dünyası özeldi, mahremdi ve ailenin içinde yer almaktadır. Birinci Dünya savaşıyla birlikte Osmanlı İmparatorluğu son demlerini yaşıyordu. Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalanmasıyla Osmanlı İmparatorluğu parçalanmaya başladı. Osmanlı İmparatorluğunun yerine Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Yeni kurulan devlette Mustafa Kemal'in yaratmak istediği ulus fikrinde hem "Türk", hem de "Batıllı" olunacaktı.²⁵

Türk modernleşmesinin 19. Yüzyılın ortasında başlayan ve 20.yüzyılın ortalarına kadar süren dönem "erken modernleşme" dönemi olarak kabul edilmektedir. Tanzimat reformuyla başlayan modernleşme dönemi, Meşrutiyet Hareketiyle devam etmiş ve Cumhuriyet dönemini de kapsayan dönem erken modernleşme döneminin içinde yer almaktadır. Şimdiki dönemde olduğu gibi meşrutiyet döneminde de çıkan kadın dergilerinin çoğunda moda, kozmetik, makyaj, gibi alanlarda ürünleri tanıtan ve bu ürünlere ilişkin reklamlara yer veren dergilerdir.

Mustafa Kemal CHP'nin 1927'deki Büyük kongresinde yeni devletin önemli hedeflerini tanımlarken modern Türk Ailesinin yaratmanın özgürlüklerin kullanımı ile ilgili siyasi bir mesele olduğunu vurgulayarak şunları söylemiştir: "Bizim toplumsal yaşamımızda ailenin korunması ve güçlendirilmesi son derece önemlidir. Özgürlüğün kullanılmasını önleyici her türlü müdahaleden kurtulmuş bir aile yaşamı, tüm dikkatimizi çekecek olan konudur" Kadınların en büyük vazifesi "analık" yapmak olarak belirtilmiş ve çocuğa ilk terbiye verilen yer ana kucağıdır. Muhafazakâr modernleşmenin kadın ve aile ile ilgili olması kadınların gündelik gazete haberleri içinde temsiline farklı ideal kadın tanımlarının değişik alıntılar içinde

²⁵ Bernard Caporal, *Kemalizm'de ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı, 1982, Ankara, 32.

şekillenmektedir. En sık tekrarlanan ve en çok ilgi çeken “güzel kadınlarla” ilgili haberlerdir.²⁶.

Günümüzde güzellik yarışmaları tam anlamıyla şöhret olmayı isteyen insanların kısa yoldan köşeyi dönmek için başvurdukları birer yarışma durumuna getirilmiştir. Bizde düzenlenen ilk güzellik yarışması devlet eliyle düzenlenmiştir. Şimdiki güzellik yarışmalarıyla o dönemde düzenlenen güzellik yarışmaları arasında farklar bulunmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında düzenlenen yarışmalarda “güzellik” unsuru mu ön planda mı yoksa modernleşme ile birlikte küreselleşmenin getirdiği değişimden nasibini almış kadınlar mı sosunun cevabını bulmaya çalıştım. Yarışmaların sonucunda başarı elde edenlerin medya tarafından gündeme taşınmasıyla birlikte yarışmaya katılımı olumlu mu yoksa olumsuz yönde mi etkilemiştir.

Düzenlenen güzellik yarışmaları yeni yetişen nesli etkilemesi dolayısıyla ardından gelen değişim ve tüm bunların çeşitli amaçlarla sürekli ekonomik çıkar elde etmek için gerçekleştirilmesi ahlaki bir sorun olarak görülüp görülmediğini yerine ortaya koymaya çalışılacaktır. İlk olarak Cumhuriyet Gazetesi ile başlayan güzellik yarışmalarını 1970’lerden sonra Ses ve Hayat dergilerinin düzenlediği güzellik yarışmaları, 1980-1990 yılları arasında Hürriyet gazetesinin "Kelebek" ve Günaydın gazetesinin "Saklambaç" ekleri tarafından organize edilen güzellik yarışmaları izlemiştir. 1990’lı yıllarda televizyonun hayatımıza girmeye başlamasının ardından ilk özel kanal olan Star TV başta olmak üzere Kanal D, Show TV gibi çeşitli televizyon kanalları bu tip yarışmalar düzenlemeye devam etmiştir. Güzellik yarışmaları toplumdaki kadın algısının nasıl olduğunu yansıtmaları bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Modern bir ulus devletinin inşası Atatürk’e göre medenileşmekten geçmektedir. Cumhuriyet’in kuruluşunun ilk yıllarında batılı kadın imajı yaratılmaya amacı güdülmüştür. Atatürk Türkiye Cumhuriyeti’ni devletini batıllık devletlerin seviyesine ulaştırmak için gerek yaptığı konuşmalarda gerekse gerçekleştirdiği reformlarda kadının geleneksel bağlarından kopması gerektiğini sürekli olarak hatırlatmıştır. Atatürk yaptığı konuşmalarda Türk kadınına yüceltmış ve kadınlara bir kalkınma görevi verilerek kadınların yüklerini hafifletmek yerine daha da ağırlaştırılmıştır. Aynı konuşmasında yenilenmiş modern kadının görüntüsünde batılı kadının hoppalığını taklit etmemesi gerektiğini ve iffetini koruması gerektiğini

²⁶ S., Sancar, "Türkiye’de Kadın Hak Mücadelesini Belirleyen Bağlımlar", STGM, Aralık, 2005. s.24.

söylemiştir.²⁷Göreceli bir kavram olan güzelliğin belli kalıplarla değerlendirilmesi etik dışı olarak kabul edilmesine rağmen, ulus kimliğini yaratma ve dünyaya kendini tanıtmaya yollarından biri olan güzellik yarışmaları düzenlenmeye başlamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Osmanlı Devleti döneminden kalan sosyal hayatı değiştirmek için artık Türkiye'nin modern bir ülke olduğunu göstermek "kıyafet dilinin" önemi vurgulanmaya başlamıştır.²⁸Çoğu kaynakta yer almamasına rağmen Türkiye'de ilk güzellik yarışması 1926 yılında İpek Film şirketi önderliğinde düzenlenmiştir. Yarışma İstanbul'da bulunan Melek Sinemasında gerçekleştirilmiştir.²⁹ Yarışmayı sinemada yer gösterici olarak çalışan Ermeni asıllı Matmazel Araksi Çetinyan kazanmış olmasına rağmen basın organizasyon bozukluğunu bahane ederek yarışmanın geçersiz olduğunu duyurmuştur.³⁰Yarışmanın geçersiz sayılmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti yeni bir yarışma düzenlemek için kollarını sıvamıştır. Türkiye yeni kurulmuş bir devlet olarak Batılı devletler arasında kendini göstermek için Atatürk'ün direktifleriyle ilk resmi güzellik yarışmasını düzenleme kararına varılmıştır. Türkiye'de resmi anlamda düzenlenen ilk güzellik yarışması Cumhuriyet Gazetesi tarafından 4 Şubat 1929 tarihli sayısında Güzellik yarışmasının düzenleneceği halka duyurulmuştur. Cumhuriyet gazetesi güzellik yarışmasını: "Bütün dünyada güzel kadınlar seçilir ve memleketin güzellik kraliçesi intihap edilirken bizim böyle bir kraliçemiz niçin olmasın? 'Türkiye'nin en güzel kadını acaba kimdir?'"³¹ sorusu gazetenin gündemine taşımıştır. Ayşe Hür Radikal gazetesinde kaleme aldığı yazısında 5 Şubat günü Cumhuriyet gazetesinin başyazarı Yunus Nadi'nin Cumhuriyet Gazetesinin düzenlediği "Güzellik Yarışması" hakkında yazdığı yazısını sadeleştirilmiş Türkçe olarak şu şekilde yer vermiştir: "Bizim kadınlarımız bu müsabakaya niçin iştirak etmesinler, bizim ne kusurumuz var? Hâlbuki Türk kadını, dünyanın en güzel kadınlarından sayılmıştır. Hatta Avrupa'da Şark güzeli diye dillere destan olmaktadır. Avrupa'da imal edilen birçok kremlerin, losyonların ve tuvalete ait ilaçların üzerine reklam için 'Şarkın

²⁷ C. B. Kartal, "II. Meşrutiyet'tin Cumhuriyet'e Mirası: "Makbul Kadınlar"", İ.Ü. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:38, Mart 2008, 220-230.

²⁸ E. Koca, ve F. Koç, "Güzellik Yarışmalarının Türkiye'deki Moda Bilincinin Oluşumuna Etkileri", *Clothing and Textiles Research Journal*, 13(3), 1995, 172-183.

²⁹ C.R. Çelebi, M. Yıldırım, Ruşen Akman, Ş. Kayabaş, "1929-1933 Yılları Türkiye Güzellerinin Saç Tasarımlarının Değerlendirilmesi". *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2-3(1), 2010, 92-95.

³⁰ http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi:29.04.2015

³¹ A. H. Kocakaya, *Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), 9 Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009, 67.

güzellik tılsımı' cümlelerini daima görmekteyiz. O halde Türk kadını niçin Amerika ve Avrupa'da kendi milletinin güzelliğini göstermesin?" diye işin felsefesini ilan ederken güzellerin mayo ile jüri önüne çıkmalarının 'gayri ahlaki' olduğu yolundaki eleştirilere cevap verme gereği duymuştur. Batılılaşma yolunda atılan adımlardan sadece birisi olan güzellik yarışmalarıyla Türk ulusu diğer devletlere örnek teşkil etmeye başlamıştır. Yeni Türkiye Cumhuriyet'i devleti çağdaş ulusların seviyesine ulaşmanın en kolay yolunun güzellik yarışmalarından geçtiğini düşündüğü için böyle bir yola başvurmuştur. Cumhuriyet Gazetesi'nden 25 Şubat 1929'da yapılan duyuruda katılma şartları şöyle sıralanmıştı:

1) Müsabakaya 16 ila 25 yaş arasındaki her namuslu Türk kızı iştirak edebilir. Irk, din ve mezhep farkı aranmaz.

2) Bar kadınları müsabakaya katılamaz. 'Bar kadını olmak' o günün ahlak anlayışının sınırlarını tarif ediyordu, 'ırk farkı aranmaz' dendiği halde gazeteler 'yarışma sayesinde Türk ırkının ne kadar güzel olduğunun dünyaya gösterileceği' haberlerinden geçilmiyordu.³²

Yarışmaya başvuru yapacak olanlardan ilk şart olarak yüz güzelliği aranmaktadır. Yarışmaya başvuru yapabilmek için kızlardan, 19x12 cm boyutlarında kartpostal şeklindeki fotoğraflarını Cumhuriyet Gazetesi'nin adresine göndermeleri istenmiştir. Yarışmaya katılmak isteyen güzellerin kartpostal boyutunda gönderdikleri fotoğrafları aylarca Cumhuriyet Gazetesini tarafından yayınlanmıştır. Finale kalacak olan yarışmacılar Cumhuriyet Gazetesi okuyucuları tarafından gönderilen fotoğraflar arasından seçilerek belirlenecektir. Cumhuriyet okuyucuların seçtiği 15 genç kız finale kalmaya hak kazanmıştır. Oy verecek olan kişiler ise gazetenin okuyucuları arasından kura yöntemi ile belirlenmiştir. Oy vermeye hak kazanan okuyuculara 5 ila 50 lira arasında değişen para ödülleri ile üç aylık Cumhuriyet gazetesi aboneliği hediye edileceği duyurulmuştur. İlk fotoğraf 7 Mart günü yayınlanmaya başlamıştır ve 125 güzelin mayolu, mayosuz fotoğraflarının yayınlanması 21 Haziran 1929 tarihinde son bulmuştur.³³

³² A. H. Kocakaya, 69.

³³ Cumhuriyet Gazetesi, 1 Ağustos 1929.

Cumhuriyet Gazetesi 400'ün üzerinde oy alan 48 genç kız finalistin jüri karşısına çıkmasına karar vermiştir. Yarışmanın düzenlenmesine bir gün kala, finale kalanlar arasında gayrimüslimlerin çokluğu konusundaki şikâyetlerin artması üzerine, şikâyetlerin haklı olup olmadığının anlaşılması için yarışmacılardan nüfus kâğıtları istenmiştir. Gerçekten de 35 finalistin yarısının gayrimüslim olmasına rağmen hepsi de Türk vatandaıdır. Yarışma 2 Eylül günü Cumhuriyet Gazetesinin üst katında gerçekleşmiştir. Düzenlenen ilk güzellik yarışmasında, jürinin birinci seçtiği Hicran Hanım'ın birkaç gün sonra evli olduğu ortaya çıktığı için birinciliği iptal edilmiştir. Yarışmanın yeniden yapılması kararı alınmıştır. Cumhuriyet'in yayınladığı sonuçlara göre güzelin dış görünüşü ile ilgili olarak "Orta boylu, kıvrıcık lepiska saçlı, altın gözlü, beyaz tenli, zarif endamlı, beyaz krep satenden bir elbise giymiş olan" Feriha Tevfik birinci seçilmiştir.³⁴ İkincilik Semine Nihat Hanım'a, üçüncülük ise (Melek Sineması'nda düzenlenen yarışmada birinci olan) Matmazel Araksi'ye verilmiştir. 1930 yılında düzenlenecek olan yarışmanın duyuruları 29 Ekim 1929 yılında yapılmaya başlanmıştır. Yine Cumhuriyet Gazetesinin diliyle "medeni bir sahada memleketin şeref ve haysiyetine hizmet etmek üzere" Paris ve ABD'ye gönderilmek üzere kadın adaylar" aranıyor. Gazete güzellere şu şekilde seslenmektedir: "Güzeller milli vazifenizi yapınız!"³⁵ İlk elemesi 9 Ocak 1930 tarihinde gerçekleştirilen yarışma için Cumhuriyet Gazetesi günümüzde de geçerliliğini koruyan bir slogan kullanmıştır: "Bugün meçhul bir kız iken yarın meşhur bir şahsiyet olmak fırsatı karşınızda duruyor."³⁶ Ayrıca o dönemde yarışma Türkiye'nin propagandası açısından "ulusal bir görev" olarak nitelendirilmektedir. Yarışmaya ilk aşamada 42 aday katılmış olmasına rağmen 22 güzel genç kız son elemeye kalmaya hak kazanmıştır. Yarışmaya başvuruların sayısı 1929 yılında düzenlenen yarışmaya oranla büyük azalma yaşanmıştır.³⁷

1930 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nin düzenlediği güzellik yarışmasında birinci seçilen Mübeccel Hanım, Dünya yarışmasına katılmak için Paris'e gönderilmiştir. Mübeccel Hanım'ın dereceye girememesi ülkede büyük üzüntüye sebep olmuştur. 1931 yılında, Türkiye Güzellik Yarışması'na katılım diğer yıllara oaranla bir hayli düşüş yaşanmıştır. Fransa'daki yarışmaya gönderilen Mübeccel Namık ve aynı şekilde

³⁴ <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/1998/03/01/30984.asp>. Erişim Tarihi: 12.04.2015

³⁵ http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzell_eri-1308460, Erişim Tarihi: 12.03.2015

³⁶ Koca ve Koç, 172-183.

³⁷ Koca ve Koç, 172-183.

Amerika'ya gönderilen Feriha Tevfik'in dereceye girememesi yarışmaya olan ilgiyi azaltmış olmasına rağmen yarışmalar düzenlenmeye devam edilmiştir. Üçüncüsü 1931'de yapılan yarışmada, muallim Naşide Saffet birinci, Güzel Sanatlar Mektebi öğrencisi Seniha Hanım ikinci olmuş ama bu durum kamuoyunda büyük rahatsızlığa neden olmuştur. Çünkü 'muallim' ve 'öğrenci' Cumhuriyet'in rol modelleri olarak görülmektedir. 1932 yılında gerçekleştirilen yarışmaya pek ilgi gösterilmemiştir. Sadece 10 kişi başvuruda bulunduğu için yarışma iptal edilmiştir; ancak uluslararası yarışmayı düzenleyen komitenin ısrarı üzerine tekrar düzenlenme kararı alınmıştır.³⁸ 15 Haziran 1932 tarihli Cumhuriyet Gazetesinin başlığı ise 'Dünya Türkiye güzelini bekliyor' şeklindedir. Gazete bu tarihten 2 Temmuz'a kadar, 16-25 yaş arası evlenmemiş, namuslu kızları yarışmaya davet eden haberler yayımladı, yetmedi. 'Kraliçe seçilecek güzele tam 500 Türk Lirası mükâfat verilecektir' dedi, olmadı. 'Hâfi ve balo kıyafetiyle yapılacak seçmelerde kazanamayanların izzet-i nefislerinin rencide edilmemesi için isimleri ilan edilmeyecektir' güvencesi verildi, nihayet 8 genç kız başvurmaya ikna edilebildi.³⁹ 18 Haziran tarihli Cumhuriyet'te yarışmaya katılımın faydaları şöyle anlatılıyordu: "Feriha Tevfik Hanım'ın resimlerinin Amerika gazetelerinde yayını bizim lehimizde ne mühim bir propaganda oldu. Türkleri zenci, sarı veya kırmızı ırktan zanneden sürü sürü Amerikalılar kendileri kadar beyaz ve güzel olduğumuzu Feriha Hanım'ın resimlerinden anladılar. Memleketimiz ve milletimiz namına ele geçen böyle masrafsız bir propaganda fırsatını kaçırmamak, ondan azami derece istifade etmek zaruretindeyiz. Bu fırsattan istifade milli bir vazifedir. Azami istifade ise ancak müsabakalara güzel, çok güzel kız göndermekle olur."

Hemen sonrasında Belçika'da yapılacak olan Dünya Güzellik Yarışması için gelen davet nedeniyle yapılan duyuruya başvuran sekiz kız arasından Keriman Halis, "*Türkiye Güzeli*" olarak seçilmiştir.

1932 yılının yani Cumhuriyet'in ilanının 10'uncu yılının hemen öncesinde, Keriman Halis, Belçika'da Dünya Güzeli seçilmiştir. Artık Genç Cumhuriyet, devrimleri ile birlikte bir de Güzellik Kraliçesi ile de kendisini tüm dünyaya kabul ettirmiştir. 1932 yılındaki yarışmayı kazanan Keriman Halis'in temmuz ayında

³⁸ A. H. Kocakaya, 70.

³⁹ http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi:23.04.2015

Belçika’da yapılan yarışmada birinci olması ulusal bir sevince dönüşmüş, Keriman Halis’e Atatürk tarafından “Ece” soyadı verilmiştir. Kemal Atatürk, Keriman Hâlis Ece’nin Dünya güzeli olmasından sonra Cumhuriyet Gazetesine bir demeç vermiştir:

“Türk ırkının seçkin güzelliğinin sürekli korunmuş olduğunu gösteren dünya hakemlerinin, bir Türk çocuğu üzerindeki kararlarından mutluyuz. Ancak Keriman, hepimizin duyduğu gibi söylemiştir ki, o bütün Türk kızlarının en güzeli olmak iddiasında değildir. Bu güzel Türk kızımız, ırkının kendi varlığında doğal olarak gösterdiği güzelliğini dünyaya, dünya hakemlerinin onayıyla tanıttırmış olmakla elbette kendini memnun, mutlu saymakta haklıdır. Türk milleti, bu güzel çocuğunu kuşkusuz içtenlikle kutlar. Cumhuriyet Gazetesi, bu konuda Türk ırkının diğer dünya milletleri içinde seçkin olan soylu güzelliğini göstermek girişimini izlemiş ve bunu dünya önünde başarıyla sonuçlandırmıştır. Ondan dolayı elbette bu sayede övgü ve kutlamalarımıza hak kazanmıştır. Şunu ekleyeyim ki, Türk ırkının dünyanın en güzel ırkı olduğunu tarihî olarak bildiğim için, Türk kızlarından birinin dünya güzeli seçilmiş olmasını çok doğal buldum. Ancak, Türk gençlerine bu nedenle şunu hatırlatmayı gerekli görüyorum: Övündüğünüz doğal güzelliğinizi bilimsel biçimde korumasını biliniz ve bu yolda bir değişimin sürekli olmasını ihmal etmeyiniz. Bununla birlikte asıl uğraşmaya zorunlu olduğunuz şey, annelerinizin ve atalarınızın yaptığı gibi yüksek kültürde ve yüksek erdemde dünya birinciliğini tutmaktır.”⁴⁰İktisat ve Tasarruf dergisi “Türk güzeli [Keriman Halis] niçin cihan güzeli oldu? Çünkü Türk güzeli Türk üzümü, Türk fıncığı, Türk inciri ile beslendi” diye yazmıştır. (Küçük bir not: 2002’deDünya Güzellik Kraliçesi olan bizi bir kez daha gururlandıran Azra Akın’ın başarısı da giydiği Tahtakale pazeninden elbiseye bağlanmış, ayrıca güzelimiz ‘Türk lokumu’ diye nitelenmiştir. Anlaşılan ‘yerli malı yurdun malı, herkes onu kullanmalı’ şiarı, 70 yıllık milli sabitemizdi.)⁴¹

Güzellik yarışmalarının o dönemdeki düzenleniş amaçları estetik kaygı ile gerçekleştirilmemiştir. Modern bir ulus devlet inşası amaçlanırken, modern bir ulus olmanın yolu medenileşmeden geçiyordu. Bu yüzden de güzellik yarışmalarının tarihimizde ki yeri önemlidir. Cumhuriyet yönetimine geçilmesinden itibaren

⁴⁰ Koca ve Koç, 172-183.

⁴¹ Ayşe Hür, “Araksi Çetinyan’dan Keriman Halis’e Türkiye’nin İlk Güzelleri”, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzeller_i_1308460, Erişim Tarihi: 01.03.2015.

Türkiye’de de düzenlenmeye başlayan güzellik yarışmalarında, Türkiye’ye uluslararası alanda başarı kazandıran güzellerin isimleri:

1. “Keriman Halis – Dünya Güzellik Yarışması Birincisi (1932)
2. Günseli Başar - Avrupa Güzellik Yarışması Birincisi (1952)
3. Filiz Vural - Avrupa Güzellik Yarışması Birincisi (1971)
4. Nazlı Deniz Kuruoğlu - Avrupa Güzellik Yarışması Birincisi (1982)
5. Neşe Erberk - Avrupa Güzellik Yarışması Birincisi (1983)
6. Şebnem Tan – Avrupa Güzellik Yarışması Üçüncüsü (1988)
7. Defne Samyeli – Avrupa Güzellik Yarışması Dördüncüsü (1991)
8. Banu Sağnak – Avrupa Güzellik Yarışması Üçüncüsü (1992)
9. Arzum Onan - Avrupa Güzellik Yarışması Birincisi (1993)
10. Didem Uzel – Avrupa Güzellik Yarışması İkincisi (1994)
11. Çağla Şikel – Dünya Güzellik Yarışması Dördüncüsü (1997)
12. Yüksel Ak – Dünya Güzellik Yarışması Üçüncüsü (2000)
13. Hatice Şendil – Avrupa Güzellik Yarışması Dördüncüsü (2001)
14. Azra Akın – Dünya Güzellik Yarışması Birincisi (2002)
15. Esra Eron – Avrupa Güzellik Yarışması Üçüncüsü (2002)”⁴²

Resmi kaynaklara göre Türkiye’de 1929 yılından itibaren düzenlenmeye başlayan güzellik yarışmalarından günümüze kadar düzenlenen güzellik yarışmasıyla 82 tane Türkiye güzeli seçilmiştir. Aynı yılda iki farklı güzelin isminin yer almasının nedeni ise gerçekleştiren farklı organizasyonlardan farklı Türkiye güzellerinin seçilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'nın da araya girmesi nedeniyle, 1950 yılına kadar ülkemizde bir süreliğine güzellik yarışması düzenlenmemesi kararı alınmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın son bulmasının ardından 1950 yılında Güzellik Yarışmaları tekrar düzenlenmeye başlanmıştır. Cumhuriyet Gazetesi güzellik yarışması düzenlemeye kaldığı yerden devam etmiş ve verilen aradan sonra düzenlediği ilk yarışmanın birincisi olarak Türkiye Güzeli seçilen Güler Arman’dır.⁴³

⁴² https://tr.wikipedia.org/wiki/Güzellik_yarışması Erişim Tarihi: 13.04.2015

⁴³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Güzellik_yarışması Erişim Tarihi: 15.04.2015

Türkiye'nin ilk Avrupa Güzeli, İtalya'da yapılan güzellik yarışmasında Avrupa birincisi Günseli Başar seçilmiştir. Can Dündar şahsi internet sitesinde yayınladığı yazısında Günseli Başar'ın yarışmasını şu şekilde ifade etmiştir: “Cumhuriyet Gazetesi'nin düzenlediği yarışmaya ailesinin iznini alarak katılmıştır. Uzun yıllar sonra yarışmaya nasıl katılmaya karar verdiğini Günseli Başar şöyle anlattı:” "Efendim, beğenilen bir insan olmanın yanı sıra, her zaman da kusurlarını gören bir insan oldum. Ben Akademi'deydim, güzellik yarışmaları başlamıştı ve önüne gelen de bu güzellik yarışmalarına giriyordu. Akademi'de ben orta ve liseyi okudum. Liseyi bitirdiğim yıl hocalarım 'İlla bu yarışmaya gireceksin' dediler. Ben giremem dedim, çünkü çok utangaçtım. Sonra hocalarım, 'Bak kızım biz proporsiyon, anatomi hepsini biliyoruz. Ve sen bu yarışmaya girersen mutlaka enternasyonel bir derece alırsın. Onun için bunu bir milli görev olarak gör' dediler. Onun için girdim."⁴⁴Güzellik yarışmaları düzenlenmeye başladığı ilk yıllardan itibaren milli bir görev olarak görülmüştür ve yarışmaya katılacak olan genç kızlar milli görevi yerine getirmeyi üstlenmişlerdir. Milli vazifelerini yerine getirmekle görevlendirilen genç kızlar yarışmanın ardından çoğu film artisti olarak hayatlarını sürdürmüşlerdir.

Tablo 1.1. Türkiye Güzelleri Listesi

TARİH	YARIŞMACININ ADI	YARIŞMAYI DÜZENLEYEN
1929	Feriha Tevfik	Cumhuriyet Gazetesi
1930	Mübeccel Namık	Cumhuriyet Gazetesi
1931	Naşide Saffet Esen	Cumhuriyet Gazetesi
1932	Keriman Halis Ece	Cumhuriyet Gazetesi
1933	Nazire Hanım	Cumhuriyet Gazetesi
1950	Güler Arıman	Cumhuriyet Gazetesi
1951	Günseli Başar	Cumhuriyet Gazetesi
1952	Gelengül Tayfuroğlu	Cumhuriyet Gazetesi
1953	Ayten Akyol	Cumhuriyet Gazetesi
1954	Sibel Göksel	İstanbul Gazeteciler Sendikası ve Dünya gazetesi
1955	Suna Soley	İstanbul Gazeteciler Sendikası ve Dünya gazetesi

⁴⁴ Can Dündar “Garbın Podyumlarında Bir Milli Temsilci”, Yayın Tarihi: 25.08.2013.

Tablo 1.1. (Devam)

1956	Can Uysaloğlu	Cumhuriyet Gazetesi
1957	Güler Sirmen	Cumhuriyet Gazetesi
1958	Ezel Olcay	Cumhuriyet Gazetesi
1959	Figen Özgür	Cumhuriyet Gazetesi
1960	Nebahat Çehre	Miss Turkey
1961	Güler Samuray	Miss Turkey
1962	Zeynep Ziyal	Miss Turkey
1963	Sevim Emre	Samsun'da yapılan güzellik yarışmasında birinci oldu.
1963	Gülseren Esen Kocaman	Miss Turkey
1964	Ayten Örnek	Miss Turkey
1965	Zerrin Arbaş	Miss Turkey
1966	İnci Asena	Milliyet Gazetesi
1967	Yelda Gürani Saner	Miss Turkey
1967	Neşe Yazıcıgil	Milliyet Gazetesi
1968	Zuhal Aktan	Miss Turkey
1968	Mine Kürkçüoğlu	Milliyet Gazetesi
1969	Şermin Aysin	Milliyet Gazetesi
1970	Afet Tuğbay	Milliyet Gazetesi
1970	Asuman Tuğberk Yolaç	Miss Turkey
1971	Filiz Vural	Hürriyet Gazetesi
1971	Nil Menemencioğlu	Milliyet Gazetesi
1972	Feyzal Kibarar	Milliyet Gazetesi
1972	Hale Soygazi	Günaydın Gazetesinin eki Saklambaç
1973	Beyhan Kırıl	Milliyet Gazetesi
1974	Melek Ayberk	Günaydın Gazetesinin eki Saklambaç
1975	Harika Değirmenci	Milliyet Gazetesi

Tablo 1.1. (Devam)

1976	Jale Bayhan	Milliyet Gazetesi
1977	Kamer Bulutöte	Milliyet Gazetesi
1978	Sevil Özgültekin	Milliyet Gazetesi
1979	Şebnem Ünal	Miss Turkey
1980	<u>Fahriye Funda</u> <u>Ayloğlu</u>	Miss Turkey
1981	Aydan Şener	Miss Turkey
1982	Belgin Güven	Milliyet Gazetesi
1982	Nazlı Deniz Kuruoğlu	Miss Europe
1983	Dilara Haraçcı	Miss Turkey(Bulvar Gazetesi)
1983	Neşe Erberk	Miss Turkey
1983	Ebru Özmeriç	Miss Turkey
1984	Gülçin Ülker	Miss Turkey
1985	Müge Gördürür	Miss Turkey
1987	Şebnem Dinçgör	Miss Turkey
1986	Meltem Doğanay	Miss Turkey(Bulvar Gazetesi)
1988	Meltem Hakarar	Miss Turkey
1989	Yasemin Baradan	Miss Turkey
1990	Gülray Pınarbaşı	<u>Miss Globe</u>
1991	Pınar Özdemir	Miss Turkey
1992	Özlem Kaymaz	Miss Turkey
1993	Arzum Onan	Miss Turkey
1994	Pınar Altuğ	Miss Turkey
1995	Demet Şener	Miss Turkey
1996	Pınar Tezcan	Miss Turkey
1997	Çağla Şikel	Miss Turkey
1997	Gülsevim Bozar	Inter Star
1998	Buket Saygı	Miss Turkey
1998	Zeynep Tokuş	Star TV
1999	Ayşe Hatun Önal	Miss Turkey

Tablo 1.1. (Devam)

2000	Yüksel Ak	Miss Turkey
2001	Tuğçe Kazaz	Miss Turkey
2002	Azra Akın	Miss Turkey
2003	Tuğba Karaca	Miss Turkey
2004	Nur Gümüüşdoğrayan	Miss Turkey
2005	Hande Subaşı	Miss Turkey
2006	Merve Büyüksaraç	Miss Turkey
2007	Selen Soyder	Miss Turkey
2008	Leyla Lydia Tuğutlu	Miss Turkey
2009	Ebru Şam	Miss Turkey
2010	Gizem Memiç	Miss Turkey
2011	Melisa Aslı Pamuk	Miss Turkey
2012	Açelya Samyeli Danoğlu	Miss Turkey
2013	Rüveyda Öksüz	Miss Turkey
2014	Amine Gülşe	Miss Turkey

1929 yılından 2014 yılına kadar çeşitli medya kuruluşları tarafından düzenlenen güzellik yarışmalarında 82 kişi “Türkiye Güzeli” ünvanına sahip olmaya hak kazanmıştır. 1966 yılında Milliyet Gazetesinin düzenlediği yarışmada Türkiye üçüncüsü olan Sezer Güvenirgil Ses Dergisinin düzenlediği Sinema Artisti yarışmasında birincilik kazanmıştır. ⁴⁵Yarışmalara katılan ve dereceye giremeyen genç kızlar şanslarını başka yarışmalarda da denemişlerdir. Çünkü medya insanların vazgeçmemeleri mesajını sürekli olarak vermektedir.

Cumhuriyet Gazetesi’nin öncülüğünde düzenlenmeye başlayan güzellik yarışmalarını 1966 yılında Milliyet Gazetesi düzenlemeyi sürdürmüştür. “Türkiye Güzellik Yarışması”yla “15 güzelimiz “Türkiye Güzeli” olarak ülkemizi yurtdışında temsil etme başarısını göstermiştir. Sırasıyla 1966 yılında İnci Asena, 1967’de Neşe Yazıcıgil, 1968’de Mine Kürkçüoğlu, 1969’da Şermin Ayşin, 1970’de Afet Tuğbay,

⁴⁵ Milliyet Gazetesi, 23.10.1967.

1971’de Nil Menemencioğlu, 1972’de Feyzal Kibarar, 1973’de Harika Değirmenci, 1976’da Jane Bayhan, 1977’de Kamer Bulutöte ve 1978’de Sevil Özgütekin Türkiye Güzeli olarak ülkemizi Londra’da yapılan “Dünya Güzellik Yarışması’nda temsil etmişlerdir.” Milliyet Gazetesi 1966 yılında düzenlemeye başladığı güzellik yarışmalarıyla Türkiye Devletine önemli güzeller kazandırmada aracılık yapmıştır.⁴⁶

Ülkemiz de güzellik yarışmaları farklı dönemlerde farklı dergi ve gazete ekleri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ekrem Bora, 1953 yılında **Yıldız** mecmuasının açtığı yarışmayı kazanmıştır. İlk filmimi 1955 yılında çevirmiş olan oyuncu, yarışmayı kazanınca Lale Film, İpek Film gibi şirketlerle anlaşma yapmıştır. Güzellik yarışmasını kazanması artist olmanın yollarını aralamıştır.

Bu yıllarda hızla artış gösteren film şirketleri ve üretilen film sayısı yeni oyunculara gereksinimi de arttırır. 50’li yıllardan itibaren sinema en popüler ve kitlesel iletişim aracı olmaya başlar. Bu yıllar ticari sinemanın da gelişim yıllarıdır. Böylece sinema kitleleri peşinden sürükleyebilecek ikonlara, yıldızlara daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Sinema yıldızı sağlamanın yollarından biri olarak da dergilerin açacağı yıldız yarışmaları gündeme gelmiştir. Yıldız Dergisi’nin 1951 yılında düzenlediği yarışma Türk sinemasına Ayhan Işık ve Belgin Doruk’u kazandırmıştır. **Yıldız dergisinin** 1951 yılında sinemaya yeni oyuncular kazandırmak amacıyla düzenlediği yarışmadan sonraki yıllarda da başka sinema, magazin dergileri bu tarz yarışmalar düzenlemişlerdir. Bu yarışmalarla yeni yüzler, yeni yetenekler sinemaya kazandırılmıştır.⁴⁷

Cüneyt Arkın 1963 yılında **Artist Dergisi’nin** düzenlediği yarışmada birinci olunca Türk sinemasının kapıları açılmış olmuştur. Cüneyt Arkın’ın bir tıp doktorudur. Türkiye’nin çeşitli yerlerinde doktorluk yapmıştır.

Filiz Akın, 1962 yılında **Artist Mecmuası’nın** düzenlediği yarışmada birinci olunca böylece oyunculuk hayatı başlamıştır.

Miss Turkey ilk olarak [Cumhuriyet](#) Gazetesi tarafından duyurulan bir organizasyondur. 1980’den beri, "Miss Turkey Organizasyonu" adı altında yürütülen yarışma ;*Güneş, Sabah, Tercüman, Bulvar* gibi çeşitli ünlü gazetelerin sponsorluğunda

⁴⁶ Milliyet Gazetesi, 16.09.1979.

⁴⁷ Yıldız Dergisi, 29 Eylül 1951.

ve öncülüğünde gerçekleştirilmiş yarışmalardır. 1990 yılında Türkiye'de özel televizyon kanallarının kurulmasıyla birlikte Magic Box, Show TV, Kanal D, Star TV, NTV, CNBC-e, FOX TV gibi kanallar yarışmanın promosyonunu üstlenmiştir.⁴⁸

Türk sineması 1950-1970 yılları arasında dergilerin düzenlediği “Sinema Artisti Yarışmalarıyla” oyuncu açığını kapatmaya çalışmıştır. Düzenlenen yarışmalar sonucunda bir çok kişi artist olma hayalini gerçekleştirirken bazıları da bu gösterişli hayata kendilerini çok çabuk kaptırdıkları için kısa dönemde unutulmuşlardır. Dergi ve gazetelerin üstlenmiş olduğu güzellik yarışması düzenleme görevini televizyon kanallarının yaygınlaşmaya başlamasıyla özel televizyon kanalları üstlenmiştir.

1.2. GÜZELLİK YARIŞMALARI ÜZERİNE YAKLAŞIMLAR

1.2.1. Güzellik Yarışmaları Üzerine Yaklaşımlar

Osmanlı İmparatorluğu’nda “Batı” eksenli modernleşme hareketleri, 18. Yüzyılın sonlarında başlamıştır. Bu yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşanan zayıflama süreci, imparatorluğu eski gücüne kavuşturmak isteyen yöneticiler çareyi Batı’ya yönelme fikrini bulmuşlardır.⁴⁹

Düzenlenecek olan yarışmadan bahsedilirken “Gazetelerde ABD’de düzenlenecek yarışmadan söz edilirken medeniyetin beşiği ABD ve Avrupa’da...’, ‘Yunanistan bile...’, ‘Balkan devletleri bile.’ gibi ifadeler kullanılıyor, yani yarışmaya katılmak bir ‘milli görev’ ve ‘medenileşmenin işareti’ olarak sunulmaktadır.⁵⁰

Bir mizah dergisi olan Karagöz 9 Şubat 1929 tarihli sayısında güzellik yarışmalarını şöyle alaya almıştır: “Cumhuriyet refikimiz Dünya Güzellik Müsabakasına Türk kadınların girmesini istiyor. Öyle ya her millette güzel var da biz de yok mu? Yok, ne demek! Öyleleri var ki bir gülüşle bin gönül fethederler, öyleleri var ki bir bakışıyla bin can yakarlar. Daha neler, ne fetthanlar, ne dilberler, ne dilbazlar var, var ama bunlar bize, bizim gönlümüze göredir. Ölçüye uymaz, metreye santime gelmezler. Malum, bizim bedenlerimiz alafranga değil alaturkadır, sporsuz, gelişi güzel

⁴⁸ www.wikipedia.org, Erişim Tarihi:17.05.2015

⁴⁹ Kartal, 227.

⁵⁰ http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi:12.05.2015

büyüdüğümüz için hepimiz biraz göbekliyiz, vücudun ölçülü güzelliğine o kadar ehemmiyet vermeyiz, bizde güzellik şunlardır: Kaş, göz, gerisi söz. Müsabaka heyeti evvela ölçüp biçtikten sonra hesaba uygun olanları müsabakaya sokacaklar. Haydi, efendim, haydi, onların arşınına göre bizde kumaş yoktur...”⁵¹

Son Posta gazetesinde çıkan bir yazıya göre “Keriman Halis ‘Türkiye güzeli değil, olsa olsa Cumhuriyet gazetesinin güzeli’ sayılırdı! Zaten topu topu sekiz aday arasından seçilmişti. Köroğlu gazetesinin başyazarı Burhan Cahit (Morkaya) Bey’e göre “Olimpiyatlara yolladığımız bir futbol takımının ağlanacak kadar elim bir mağlubiyeti nasıl aksi bir tesir bırakırsa mesela güzellik müsabakalarına iştirak ettirdiğimiz bir Türk güzelinin dünya güzelleri arasında alacağız fena notlar da aynı neticeyi” verecektir.”⁵²

Ayşe Hür, “Cumhuriyet’in erkekleri modernleşme projeleri için mihenk taşı olarak seçtikleri Cumhuriyet kadınlarını, yeni Cumhuriyet’in ne kadar ‘medeni’ olduğunu dünyaya ilan etmek için, önce ‘milli görev’ deyip sahneye sürmüş olmalarını eleştirmiştir. Misyon tamamlanınca da, bu tür müsabakaların ‘milli hasletlerimize uymadığını’ keşfederek sahneden çekilme kararı almışlardır. Cumhuriyet’in kadınlarına ise kendileri hakkında verilen bu saçma sapan kararlara uymaktan başka çere kalmıştı. Milli görevi yerine getirmek uğruna kadınlık onurlarını çiğnemek zorunda kalan kadınlar özgürlüklerini kazanmak yerine bedenlerini metalaştırmışlardır. Ancak bu yarışma sürecinde garip bir şekilde bireyselleşme yolunda önemli kazanımlar elde etikleri görmezden gelinmemelidir.” Ayşe Hür kaleme aldığı yazısında Hâlid Turhan Bey Hatıralarında Keriman Hâlis Ece’nin dünya güzeli seçilmesini şu şekilde anlattığını ifade etmektedir: “1932 senesinde yine Cumhuriyet Gazetesinin tertiplelediği güzellik yarışmasını Keriman Hâlis kazanmıştı. Aynı yıl Belçika’nın Spa şehrinde 28 ülkenin katılmasıyla dünya güzellik yarışması düzenlenmişti. Keriman Hâlis bu yarışmaya Türkiye’yi temsilen katıldı. Günlerce Spa şehrinde kalan güzeller, çeşitli kimselerle görüştü ve konuştular. Yarışma gününde jürinin önünden kızlar birer birer geçip giyimleriyle, bakışlarıyla, tebessümleriyle puan toplamaya çalıştılar.”⁵³

⁵¹ http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi: 12.05.2015

⁵² <http://arsiv.taraf.com.tr/yazilar/ayse-hur/simdi-ben-turkiye-guzellik-kiralicasi-miyim/371/>, Erişim Tarihi: 24.03.2014.

⁵³ <http://arsiv.taraf.com.tr/yazilar/ayse-hur/simdi-ben-turkiye-guzellik-kiralicasi-miyim/371/>, Erişim Tarihi: 24.03.2014.

Deniz Kandiyoti, Cumhuriyet döneminde yürütülen kadın politikalarının büyük bir simgesel ve stratejik öneme sahip olduğunu savunmuştur. Kemalist devrimin, diğer bütün reformların temelini oluşturan, en önemli reformunun laiklik projesi olduğunu belirtmiştir. Projenin, İslam diniyle kopuşu ve Cumhuriyet'in kamusal kurumlarında dinin etkisinin kaldırılmasını beraberinde getirdiğini savunan Kandiyoti, kadının bu süreçte, Osmanlı Devleti'nin teokratik kalıntıları ortadan kaldırmaya yönelik Kemalist mücadelenin “piyonlarından” biri haline geldiğini belirtir. Yine Kandiyoti, kadınların sosyo-ekonomik alanda gelişmesini hedefleyen bu reformları “devlet destekli feminizm” olarak nitelendirmiştir.⁵⁴ Zehra Arat ise Kemalist kadroların Türk kadınlarına bazı haklar verdiğini ve onlar için bazı fırsatlar yaratan reformların yapılmasını kanıt göstererek ekonomik kalkınma ve batı tipi modernleşme için kadınların araç olarak kullanıldıklarını savunmuştur. Arat, Kemalist reformlarla İslam ataerkilliğinin yerine, laik “Batı” ataerkilliği ile yaşamın yeniden düzenlenmesine girildiğini belirtir. Böylece Batıyı örnek alan Kemalizm'in Türk kadınlarının yaşamını iyileştirme çabasının, kadının hala “ikinci cins” olarak görüldüğü batı toplumları düzeyine ulaşma çabası olarak kaldığını savunmuştur. Arat ayrıca, Kemalist reformların, kadını özgürleştirmeyi ya da kadın bilincinin ve kadın kimliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı değil, Türk kadınlarını, onları daha iyi eş ve anne yapacak eğitim ve becerilerle donatarak, cumhuriyetçi ataerkil düzene katkılarını arttırmayı amaçladığını belirtir. Bu bağlamda da iktidardaki kadroların, kadının rolünü algılama biçimleri ve kadınlığı tanımlamaları göz önüne alındığında, reformların “devlet destekli feminizm” olarak nitelendirilemeyeceğini savunmuştur. Kemalizm tıpkı sınıf çelişkilerini reddettiği gibi, cinsiyet egemenliği kavramını da göz ardı edildiğini ifade eder. Bu kapsamda da, kadınların eğitimi ve katılımının, ulusal gelişmeyi sağlamanın bir yöntemi olarak kullanıldığını savunmuştur.⁵⁵

⁵⁴ Kartal, 228.

⁵⁵ Kartal, 229.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE MAGAZİN DERGİCİLİĞİ VE DERGİCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. TÜRKİYE’DE DERGİCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Basın alanında Avrupa’ya göre bizde 400 yıla yakın bir gecikme söz konusudur. Bunun en önemli nedeni ise basımevinin geç benimsenmiş olmasıdır. Basımın geç benimsenmiş olması her alanda olduğu gibi dergicilik alanını da etkilemiştir.⁵⁶ Türkçe olarak yayınlanan ilk dergi **Vakay-i Tıbbiye’dir**. 1951 yılında yayın hayatına son veren bu dergi aynı zamanda resim basan ilk Türkçe süreli yayın olma özelliğine de sahiptir. Bu derginin aynı zamanda Fransızca nüshası da bulunmaktadır.⁵⁷ Gerçek anlamda dergi özelliğini taşıyan ilk yayın ise 1862 yılında Müfit Paşa tarafından çıkarılmaya başlanan, aylık **Mecmua-i Fünûn** Dergisi’dir. Felsefe ve türlü bilim dalı hakkında yazılar içeren derginin geniş bir kadrosu, parasal kaynakları ve geniş bir okuyucu kitlesi vardı. Osmanlı Devleti’ndeki ilk sivil bilim kurumu olma özelliğini taşıyan *Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye’nin* (*Osmanlı Bilim Derneği*) yayın organı olarak çıkarıldı. Yayınlanan ilk resim ağırlıklı dergi ise 1862 yılında üç sayı yayınlanan ve Mustafa Refik tarafından çıkarılan **Mirat** adlı dergidir.⁵⁸ 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dergici sayısında artış yaşanmış olmasına rağmen dergilerin bir çoğu uzun ömürlü olmayı başaramamıştır. 1863’te yayınlanan ilk müzik dergisi **Musik-i Osmani** sadece 10 sayı çıkacak, 1869’dayayınlanan **Mümeyyiz** adlı ilk çocuk dergisi ise 49 sayı yayınlanabilecektir. Zira dönemin yasaklar dönemi olduğu düşünülürse gazete ve dergilerin yaşaması bir nevi şanstır. Yaşamayı başarabilenler ise daha çok sanat ve edebiyat dergileri olacaktır. Bu durum dergiciliğin gelişme nedenleri arasında da sıralanabilir zira içerik kadar resim ve baskı kalitesi ile okurun dikkatini çekmeye çalışacaktır.

Orhan Koloğlu’na göre,” Abdülhamit döneminin dergicilikteki büyük atılımının simgesi Ahmet İhsan’ın (Tokgöz)(1868-1942) ilk sayısı 27 Mart 1891’de yayımlanan

⁵⁶ O. Koloğlu, *Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul 2006, 11.

⁵⁷ A. Y. Gönenç “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 29, 2007, 43.

⁵⁸ Oktay Duran, *Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayi*, Cem Ofset, İstanbul 1998, 94.

Servet’i Fünun ’dur. Avrupa’da yayınlanan resimli dergilerin kalitesinde bir yayın yapmak amacıyla çıktığını saklamayan Servet’i Fünun sultandan yardım görmüş, yeni makineler ve ustalar getirtmiş, böylece 1893 Şikago Uluslararası Fuarı’nda ödül kazanacak bir kaliteyi sağlamıştır. İçerik olarak önceleri bir aile ve moda, şiir dergisi iken, Recaizade, Halit Ziya ve Tevfik Fikret’in katılmasıyla dönemin en etkili sanat ve düşünce yayını niteliğini kazanmıştır. Ülkemizde amatör fotoğrafçılar arasında ilk yarışmayı düzenlemiş olan bu dergi 1944 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür.”⁵⁹ Bu dönemde yayınlanan ilk çocuk dergisi de 1869 yılında bir gazetenin haftalık eki olarak yayın hayatına giren **Mümeyyiz**’dir. Dergi sadece 49 sayı yayınlanmış olmasına rağmen oldukça başarılı olmuştur. Dönemin diğer önemli bir dergisi de 1869 yılında Teodor Kasap tarafından yayınlanan mizah dergisi olan **Diyojen**’dir.⁶⁰ Mizah dergisi olan Diyojen 1873 yılına kadar süren yayın hayatı boyunca 15 kez kapatılmıştır. ⁶¹ Dönemin diğer önemli dergileri ise Malûmat, Mecmua-i Ebuzziya,⁶² Dağarcık, Kırk Anbar, Keşkül, Mitat- İber, Muharrir, Derme- Çatma, Yadigar ve Mecmua-i Ulum yer almaktadır. ⁶³Topuz’a göre,” 1908’den 1918 sonuna kadar 918 gazete ve dergi çıkarılmıştır. Bu dönemde yayınlanan Edebiyat ve düşünce dergileri: Genç Kalemler, Yeni Mecmua, Türk Yurdu, İctihat, Mahasin, Resimli İstanbul, Musavver Muhit, Şehbal,...”⁶⁴ 2. Meşrutiyet döneminde kadınlara yönelik yayınlanan magazin dergileri arasında **Mehasin, Demet, Kadınlar Dünyası ve Kadın** yer almaktadır. Yayınlanan çocuk dergileri arasında da Arkadaş, Talebe, Muallim, Çocuk Yurdu yer almaktadır. ⁶⁵

Kurtuluş savaşı döneminde basın ikiye ayrılmıştır. Milli Mücadeleyi destekleyen ve milli mücadeleye karşı olanlar. Ancak dergicilik alanında böyle bir bölünme yaşanmamıştır. Kurtuluş savaşı döneminde yayınlanan dergilerin neredeyse hepsi milli mücadeleyi desteklemiştir. Milli Mücadele yıllarında yayınlanan önemli dergilerin arasında Büyük Mecmua, Ümid, Aydede, Aydınlık ve Dergah dergileri yer

⁵⁹ Koloğlu, 65-66.

⁶⁰ A. Y. Gönenç, “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2007, 60-65.

⁶¹ Burcu Sabuncuoğlu, *Popüler Kültür ve Hayat Mecmuası*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010, 40.

⁶² Koloğlu, 66.

⁶³ Gönenç, 65.

⁶⁴ Hıfzı Topuz, *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003, 44-64.

⁶⁵ Koloğlu, 91-92.

almaktadır.⁶⁶“Duran’ın belirttiği gibi,” Bu dönemde İstanbul’un en etkin gazetecilerinden biri olan Sedat Simavi 1916’dan 1919’a dek magazin ve mizah içerikli birçok dergi çıkaracak ve bunlar hayli ilgiyi üzerine çekecektir. Birinci dünya savaşı sırasında **Hande**adlı mizah dergisini çıkarmıştır.”⁶⁷ Çeşitli konularda her kesimden okuyucuya hitap eden ve seveceği bir biçimde bol fotoğraf kullanan dergi türüne magazin dergisi denilmektedir. Türkiye’de magazin dergilerinin kökeni Tanzimat’a kadar dayanmaktadır. ⁶⁸ Hıfzı Topuz’un Türk Basın Tarihi adlı kitabında belirttiği üzere mütareke döneminde dikkat çeken dergileri şu şekilde sıralamıştır:

“Ümid: Tarık Mümtaz Göztepe’nin yönettiği resimli edebiyat dergisinde Celal Sahir ve Fuat Köprülü gibi yazarlar yazı yazmaktadır.

Büyük Mecmua: 1919’da Zekeriya Sertel’in kurduğu bu dergide başyazıları Halide Edip Adivar yazıyordu. Ömer Seyfettin, Reşat Nuri Güntekin, Falih Rıfkı Atay, Fuat Köprülü, Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon, Ruşen Eşref Ünaydın ve Faruk Nafiz Çamlıbel’in de dergide sürekli yazıları çıkmaktaydı.

Kurtuluş: 1919’da Almanya’dan dönen Sosyalistler çıkardı. Eylül 1919’da yayımlanmaya başlayan Kurtuluş ancak beş sayı çıkabildi ve Şubat 1920’de kapandı.

Aydınlık: Temmuz 1921- Şubat 1925 tarihleri arasında 30 sayı yayınlandı. Dergi Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası’nın organıydı. Dr. Şefik Hüsnü’nün yönettiği derginin yazı işlerine Prof. Sadrettin Celal Antel bakıyordu. O yıllarda adı duyulan birçok komünist ve sosyalist yazarlar Aydınlık’ın kadrosundaydılar.”⁶⁹

Cumhuriyet dönemi denildiği zaman akla Cumhuriyet’in ilan edildiği 1923 yılından sonra ki siyasal, hukuk, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanan devrimler dönemi gelmektedir. Ülkemizde Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte aslında kökeni uzun yıllara dayanan bir Batılılık hayranlığı yaşanmıştır. Bunun nedeni ise basının, siyasetin dışında tutulmaya çalışılmasıdır. Bu dönemde basın çok önemli olaylara yer vermemiş, hoş vakit geçirten, merak uyandıran ve eğlendiren konulara yönelmiştir. Bu dönemde

⁶⁶ Gönenç, 66.

⁶⁷ Gönenç, 67.

⁶⁸ E. Dağtaş, (2005). Magazin Eklerinde Tüketim Kültürünün izdüşümleri. *Selçuk İletişim* ,21, 228.

⁶⁹ Topuz, 142.

magazine yönelişin diğer bir nedeni de Tanzimat birlikte başlayan Batılaşma ve modernleşme düşüncesidir. Magazin haberlerine yönelişin psikolojik nedeni ise Batı’da olduğu gibi savaş haberlerinden uzak durmaktır. ⁷⁰ Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren 1922 yılında Orhan Seyfi Orhon ve Yusuf Ziya Ortaç tarafından çıkarılmaya başlanan siyasi mizah dergisi olan Akbaba’ya halk büyük ilgi göstermiştir. Dönem dönem yayın hayatına ara veren dergi 1977 yılına kadar yayın hayatını devam ettirmiştir. ⁷¹ Derginin yazar kadrosunda Osman Celal Kaygılı, İbrahim Alaattin Gövsa, Ercüment Ekrem Talu, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz ve Muzaffer İzgü, çizerleri arasında ise Münif Fehim, Zeki Beyner, Fethi Develioğlu, Ali Ulvi, Ramiz, Nemci Rıza, Cafer Zorlu, Samim Agar ve Semih Balcıoğlu vardır. ⁷² Cumhuriyet’in ilanından sonra yayın hayatına Zekeriya Sertel tarafından 1924 yılında kazandırılan Resimli Ay Dergisi kültür ve magazin dergisidir. ⁷³

Demokrat Parti döneminin iktidarda olduğu yıllar olan 1950- 1960 ‘da basın Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren iktidarda olan Halk Partisine karşılık Demokrat Partiyi destekliyordu. Basın Demokrat Partiye basın özgürlüğü bağlamında büyük umutlar bağlamıştır. Gazeteciler, Demokrat Parti yönetime geldiği zaman bütün basın sorunlarını çözeceğine inanmaktaydı. DP böyle beklenti içinde iktidara geldi.

DP iktidara gelir gelmez ele aldığı ilk konulardan biri basının yaşadığı sorunlar oldu. Sorunlara yönelik hemen bir kanun tasarısı hazırlandı. O dönemde yürürlüğe giren kanun bugün bir takım değişikliklere uğramasına rağmen hala geçerliğini korumaktadır. 13 Haziran 1952 tarihli kanun ile gazeteciler; sendika kurma, sosyal sigortalardan yararlanma, haftalık tatil ve yıllık ücretli izin gibi haklar elde etmişlerdir. Hükümetle basın arasında yaşanan ılımlı hava çok uzun sürmemiştir. Halk DP umduğunu bulamamış, fiyatlar ucuzlamamış, gelirlerde artış olmamış, aksine hayat daha da pahalılaşmıştır. Hükümet sert dille eleştirilmeye başlanmıştır. Gazetelerde bu haberlere geniş yer vermeye başlamıştır. DP başkanı Menderes gazete sahipleriyle kurduğu iyi ilişkilerden dolayı basında hükümet ve patiye yönelik eleştirel yazıların yer almaması düşüncesindeydi. Çıkarılan kanun tasarısıyla basın özgürlüğü sınırlayan düşünsel ve ekonomik yaptırımlar geri dönmüştür. Hükümeti destekleyen basına “Besleme Basını”

⁷⁰ Sabuncuoğlu, 41.

⁷¹ Gönenç, 67.

⁷² Sabuncuoğlu, 42.

⁷³ Gönenç, 67.

diye tabir olan gazeteler hükümetten yardım almıştır. Bunlar arasında Orhan Seyfi Orhon'a ve Yusuf Ziya Ortaç'a örtülü ödenekten 100 bin liraya yakın para verilmiştir. Havadis gazetesi ilk kuruluşunda örtülü ödenekten 55 bin lira, Necip Fazıl Kısakürek de 27 Mayıs'a kadar 147 bin lira almıştır.⁷⁴ Sıkıyönetim altında olan basın siyasetten uzaklaşmaya ve kültür- sanat ve magazin dergiciliğine yönelmeye başlamıştır. Şevket Rado tarafından çıkarılan **Hayat Mecmuası** 'da buna örnektir. Hayat Mecmuası kendine Amerika'da yayınlanan Amerikan Life dergisini örnek olarak almıştır. Dergi Amerikan tarzı yaşam biçimini ve tüketim kültürünü sayfalarına taşımıştır. Bu dönemde çıkan diğer önemli magazin dergileri arasında yine Şevket Rado yönetiminde çıkarılan magazin içerikli olan **Radyo Haftası, Radyo Dünyası, Radyo, Radyo Magazin** dergileri yer almaktadır.⁷⁵

Milli Birlik Komitesi 27 Mayıs 1960'da işbaşına gelmesiyle başlayan ve 12 Eylül 1980 ile noktalanın dönemde Türkiye Devleti çarpık da olsa hızlı bir ekonomik gelişme sağladı. Ekonomik refahın yaşanmaya başladığı ülkede basın özgürlükleri güvence altına alınmaya başladı. ⁷⁶ Milli Birlik rejiminin basına sağladığı özgürlük çok uzun sürmedi. 5 Mart 1962'de basının özgürlüğünü kısıtlayan ilk kanun çıkarıldı. ⁷⁷

2.2. MAGAZİN

Medya denildiği zaman günlük dilde kitle iletişim araçlarının tamamı anlamına gelmektedir. Medya kelimesinin kökeni, Latince ortam, araç anlamında gelen medium kelimesinin çoğulundan gelmektedir.⁷⁸ Türk Dil Kurumunun sözlüğüne göre iletişim ortamı, iletişim araçları anlamına gelmektedir. Türkiye'de medyanın tekelleşmesinin temeli 1950'lere kadar dayanmaktadır. 1950 ve 1980 yılları arasında medyanın sahiplik yapısına bakıldığı zaman gazeteci kökenli kişilere rastlanılmaktadır. ⁷⁹1980 sonrasında Türk medyasının sahiplik yapısında büyük değişimler yaşandı. Türk basınının sahiplik yapısı gazetecilik kökenli ailerinden elinden çıkarak sermaye sahibi iş adamlarının eline geçti. Özellikle 1990'lı yıllara gelindiği zaman büyük ilerleme kaydeden ve 2000'li yıllara gelindiğinde ise Kitle iletişim araçlarının tamamına yakını

⁷⁴ Topuz, 192–207.

⁷⁵ Gönenç, 30.

⁷⁶ Koloğlu, 133.

⁷⁷ Topuz, 230.

⁷⁸ www.medyaokuryazarligi.org.tr Erişim: 21.04.2015

⁷⁹ Gönenç, 35.

içine alan holdingleşme hâkim oldu. Medyanın kamuoyu yaratma gücünün farkına varan iş adamları, aynı gücü siyaset ve ticarete de kullanabilme yarışına giren holdingler aracılığıyla tekelleşmenin oluşmasına neden oldu. Holdingleşmenin yaygınlaşmaya başlamasıyla orta ve küçük ölçekli basın kuruluşları daha fazla direnemedi ve sektörden çekilmek ya da holdinglerin bünyesi altına girmeden başka yol bulamadı.⁸⁰ Basın kuruluşları değişen teknolojiye karşı koyamadılar. Teknoloji bu kadar hızlı değişirken basınında buna ayak uydurmakta zorlandılar. Yeni teknolojik ürünler oldukça pahalıydı. Basın sahibi kişiler bu kadar fazla gelir elde edemedikleri için çareyi tekelleşmede gördüler.⁸¹ Tekelleşme konusunun iyi bir şekilde anlanması için bağlantıların farkına varılması gerekir. Tekel konusu, Pazar yapısı, yapının biçimlenişi, madde ve düşünmenin üretim tarzı ve ilişkileri ile büyük bağlantısı vardır. Tam olarak anlaşılması ancak bu bağlantılar içinde değerlendirildiği zaman mümkün olur.⁸² 1980 sonrası siyasi ve ekonomik yeniden yapılanma dönemine girilmiştir. Bu dönemde; siyaset, sermaye ve medya arasında organik bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Medya alanına ilişkin mülkiyet yapılanması sadece gazete ve dergilerle sınırlı kalmamıştır. Kitle iletişim araçlarına sahip olan kişiler sermayenin büyümesine de olanak tanımaktaydı. Kitle iletişim araçları, içinde yer aldıkları toplumun, ekonomik, siyasal ve kültürel yapısı içinde şekillenmektedir. Medyanın mülkiyet yapısında yaşanan kapitalizm medyanın magazin haberciliğine kaymasına ve magazinleşmenin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Türkiye’de magazinleşmenin yaygınlaşmasının altında yatan nedenler arasında, medyanın yeni ilişkilerini ve oluşumunu belirleyen ekonomi politik yapıda ki yaşanan değişimlerdir. Arz- talep ilişkisi ekseninde magazin haberleri ile izleyiciler arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Türkiye’de magazinleşmenin yaygınlaşmasının diğer bir etkeni de, 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile birlikte siyasi partilerin kapatılması, siyasal hakların ve örgütlenme haklarının kısıtlanması olmuştur. Türkiye’de medya yüksek gelir gruplarına hitap eden yaşam tarzı haberciliğini benimsemiştir. Farklı mekân ve yemeklerin tanıtılmaya, sınıf ve statü belirten ürünlerin tanıtıldığı reklam ağırlıklı haberler, yazılı basında çok fazla temsil alanı bulmaya başladı. Tekelleşen medya ortamı sadece reklam ağırlıklı haberlerle

⁸⁰ B. Bulunmaz, “Holdingleşme Ekseninde Türk Medyasında Tekelleşme Sorunu-The Monopolization Problem In Turkish Media On The Axis of Conglomerate”, *Öneri Dergisi*, 2012, 245.

⁸¹ Gönenç, 40-43.

⁸² İ. Erdoğan, “Tekelleşme, Medya ve Medya Pratikleri”, *Toplum ve Hekim*, 2002, 16.

değil; duygu ve eğlencenin yoğun bir şekilde yaşandığı içerikle donatılmış çok sayıda program ve basılı materyallerle örtük bir siyasi işlevi de yerine getirmektedir.⁸³

2.3. MAGAZİNLEŞME

Magazinleşme olgusunun ne olduğuna geçmeden önce magazin kelimesinin kökenine bakmakta fayda görüyorum. Magazin kavramı, köken olarak Arapçada ki hazine sözcüğüyle aynı kökten türemiştir. Medyanın toplumsal işlevlerinden biri olan ve toplumu rahatlatarak, haz ve eğlence imkânı sunan, toplumsal gerilimleri azaltan eğlence olgusu; 1980'lerden itibaren diğer medya içeriklerine de egemen olmaya başlamıştır. Magazinleşme olgusuna eleştirel gözle bakanlar, giderek artan ticarileşme ve küreselleşme sonucunda kamusal yayıncılığın azaldığı savunmaktadırlar. Medyanın, yurttaşların bilgilendirme görevini yeterince yerine getirmediğine dikkat çekmektedirler. Benimsenen yayın politikası kimileri tarafından magazinleşmiş içerikler ürettiği için eleştirilirken; kimileri de bu yayın politikalarına olumlu bakmıştır. Magazinleşme olgusunu savunanlar, medyada egemen olan haber anlayışının değiştiğini ileri sürmektedirler. Özellikle magazinsel ağırlıklı olan medyanın tüketicileri olarak bilinen düşük gelirli ve düşük eğitilmiş kimselerin, değer yargılarının dikkate alındığını ifade etmişlerdir. Magazinsel ağırlıklı olan medyanın karşısında olanlar, ciddi medyanın siyasal yaşama daha fazla dâhil olmasına ve demokratik katılımı artırmayı hedeflediğini; buna karşılık, magazinleşmiş medyanın bireysel eğlence ve tatmin sağladığını belirtmiştir.⁸⁴Kaya, medya ile Kapitalizm arasında ki ilişkiye bakıldığında zaman bu ilişkinin diğer ekonomik alanları da etkilediğinden hareket ederek, “18. Yüzyılın ortalarından itibaren sanayi devrimi ile iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler medyayı etkilerken ticaretinde atılım yapmasına imkân tanıdı.”⁸⁵İletişimin giderek öneminin artmasıyla birlikte, modern medya ekonomik alanda ki konumu da tartışılmaz hale gelmiştir. Toplumsal yapı içinde önemi gittikçe artan medyanın, kapitalist sistemde yaşanan gelişmelerle paralel bir süreç yaşamaktadır.⁸⁶

Kapitalist medya sisteminin yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte magazin gazeteciliği, günümüz gazeteciliğinde en yaygın gazetecilik türlerinden biri haline

⁸³ E. Dağtaş, *Türkiye’de Magazin Basını*, Ütopya Yayınları, Ankara 2006, 39.

⁸⁴ Dağtaş, *Türkiye’de Magazin Basını*, 39.

⁸⁵ Dağtaş, *Türkiye’de Magazin Basını*, 34.

⁸⁶ Dağtaş, *Türkiye’de Magazin Basını*, 34.

getirilmiştir. Magazin gazeteciliğinin amacı bilgilendirmekten daha çok eğlendirmeye yöneliktir. Türkiye’de olduğu gibi birçok ülkede magazin haberlerinin takipçisi, fikir gazetelerinden daha fazladır. Magazin gazeteciliğinin amacı eğlendirmek ve insana hoşça vakit geçirtmek olduğundan daha fazla okunmaktadır çünkü amaç yayının daha fazla satılmasını sağlamaktır. Magazin dergilerinde ya da magazinsel ağırlıklı gazetelere baktığımız zaman yazının az fotoğrafın bolca kullanıldığı dikkatimizi çekmektedir. Haber konusunda çok çeşitliliğe sahiptir. Genellikle sosyetelerin yaşam şekilleri, dedikodular, yemek tarifleri, nasıl formumuzu koruyacağımız, moda, üçüncü sayfa cinayetleri bazen de akla gelmeyecek şeyler magazin dergilerinde sıkça yer bulmaktadır. Magazin gazeteciliğinde ciddi içerikli haberlere rastlamak çok zordur.

İlk başta İngiltere’de daha sonra da A.B.D ülkelerinde ve diğer Avrupa ülkelerinde yayılarak gelişmiştir. Magazin gazeteciliği de fikir gazeteciliği gibi halka dönük haberler yapmaktadır. Gelişen teknolojiler sayesinde gazete ya da dergi olsun bunların daha ucuza basılması, daha fazla okurun ilgisini çekecek haberlere yer vererek daha fazla tiraj elde etmesi hedeflenmektedir.⁸⁷ 1980 yılı sonrasında yaşanan siyasi ve ekonomik yenilenme hareketiyle birlikte; medya, siyaset ve ekonomi arasında sıkı bir bağ olduğu anlaşılmıştır. 1980 sonrasında değişik sermaye güçlerinin “kitle iletişim araçlarının” yönetiminde söz sahibi olmaya başlamasıyla medya hızlı bir değişime uğratılmıştır. Türkiye’de tirajı yüksek gazetelerin hafta sonunda verdiği ekler, haftalık ve aylık yayınlanan magazin dergileri, televizyonda yayınlanan paparazzi programları eğlendirmek ve tüketimi artırmak temel hedef haline gelmiştir. Kitle iletişim araçlarının içeriği giderek metalaşmaya, tek tipleşmeye ve homojenleşmeye başlamasıyla birlikte magazinleşmede hız kazanmıştır. 12 Eylül 1980 askeri darbesinin gerçekleşmesiyle birlikte siyasi partilerin kapatılması, örgütlenme haklarının kullanmasına kısıtlama getirilmesi birlikte magazin haberciliğinin de artış olmuştur. Ülke de gergin havayı yumuşatmak için eğlendirici haber verme yöntemine başvurulmuştur.⁸⁸ 1980 sonrasında Türk medyasının sahiplik yapısında büyük değişimler yaşanmıştır. Türkiye’nin siyasal ve toplumsal yaşamda gerçekleşen baskı ve yasaklardan dolayı kendilerine yeni haber alanları yaratmak isteyen gazete ve dergilerin, magazin ve promosyon aracılığıyla tirajını artırmaya çalışırken magazinleşmiştir. 1980’li yıllarda gazetelerin sürekli olarak

⁸⁷ O. Tokgöz, *Temel Gazetecilik*, İmge Kitabevi, İstanbul 2003, 138-139.

⁸⁸ E. Dağtaş, *Magazin Eklerinde Tüketim Kültürünün İzdüşümleri*, Selçuk İletişim, İletişim 2005, 127-128.

sansüre tabi tutulmasından dolayı, basının toplumsal duyarlılığa ilişkin siyasal açıdan kayıtsız kalmasına neden olmuştur. 1980’li yıllarda, Türkiye’de teksezlilik hâkimdir. Medyada yoğun bir otosansür eğilimi yaşanmıştır.⁸⁹ Özel televizyon kanallarının yaygınlaşmaya başlamasıyla yazılı basının işi giderek zorlaştı. Televizyonla oranla kısıtlı izleyici ve okuyucu sahip olan dergiler, benimsediği yayın politikalarıyla geniş kitlelere seslenmek ve daha fazla tiraj elde edecek şekilde tasarlandı. Magazin dergilerinde ön plana çıkan fotoğraf ve reklamlardır. Derginin kapağından başlayarak içerikte de sıkça fotoğraf kullanımına başvurulmuştur. Magazin sayfalarında yazılar bolca fotoğrafla desteklendi. Medya sektöründe en fazla paya sahip olan, modern kültürel yaşamın tüketim alışkanlıkları üzerinde de kontrol sahibi olamaya hak sahibi olacaktır.⁹⁰ 1980’li yıllar da tüketim kültürü bedeni hızlı bir şekilde sarmaya başladı. İnsan bedeni sayısız değişimle karşı karşıya kaldı. Tüketim kültürü tarafından dayatılan kadın bedeni her dönemde farklı kalıplara sokulmuştur. Son yıllar incelendiği zaman birçok popüler kadın dergisinin yayınlandığının farkına varılacaktır. Aylık popüler dergi piyasasında en büyük payı kadın dergileri oluşturmaktadır. Bu dergilerin içeriklerine bakıldığı zaman kadın sorunlarına değil de daha çok tüketime yönelik reklamlar yer almaktadır. Dergilerin içeriği hazırlanırken reklamlar ön planda tutulmaktadır. Dergide okunacak yazılardan daha çok reklamların verdiği mesajlar ve reklamların içerikleri önemlidir. Dergilerde yer verilen reklamlarda kullanılan kadın mankenler genellikle genç, güzel ve bakımlı kadın imajı vermektedir. Lüks tüketim araçlarının tüketilmesi gerektiği mesajını veren bu reklamlarda kadınlar erkekleri cezbeden birer objeye dönüştürülmektedir. Dergilerin içeriğinde cinsellik, makyaj tekniklerine, sosyetelerin yaşam şekilleri, modadan beslenme şekillerine kadar birçok konuda çeşitli yazılar, röportajlar yer almasına rağmen kadınların toplumsal sorunlarına çok fazla değinilmemektedir.⁹¹

⁸⁹ Dağtaş, *Türkiye’de Magazin Basını*, 122.

⁹⁰ Dağtaş, 122.

⁹¹ C. I. Büyükbaykal, “Medyada Kadın Olgusu”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2007, 26.

2.4. MAGAZİN DERGİLERİNDE TÜKETİM KÜLTÜRÜNÜN GÖSTERENLERİ

Dergi, gazeteler gibi günlük olarak yayınlanmayan genellikle haftalık ve aylık olarak basılan süreli yayındır.⁹² Dergiler toplumda yaşanan olayları anlatan gazeteler kadar önemli yayın organlarından biridir.⁹³ Görsel ve işitsel olanlar radyo ve televizyondan izlendikten sonra daha fazla bilgiye ulaşmak için dergilere yönelinmiştir. Haberleri ayrıntılı bir şekilde sunma imkânına sahip olması nedeniyle dergiye karşı olan ilgiyi artmıştır. Dergiler içeriksel olduğu kadar kullandıkları görseller nedeniyle halkın ilgisini çekmeyi başarmıştır. Dergilerin tüketim süreleri daha uzun olduğu için dergi hazırlanırken kullanılan malzemelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Derginin içeriğinde yer alan fotoğraf ve yazıda kalıcılık öğesinin ön planda tutulması gerekmektedir. Diğer dikkat edilmesi gereken hususlardan biriside derginin kapağıdır. Derginin satılmasını sağlayan en önemli öğelerden biri de iyi tasarlanmış bir kapaktır.⁹⁴ Dergiler taşıdıkları hedefler ve amaçlara göre kendi aralarında sınıflara ayrılmıştır. Fikir, sanat dergileri, magazin dergileri, çocuk dergileri...⁹⁵Yapar, Bir derginin dergi olarak nitelendirilebilmesi için uyması gereken özelliklerinin olması gerektiğini belirtmiştir. Ona göre “beş dergi türü bulunmaktadır:

“Tüketici Dergileri: Tüketici dergilerinin en önemli özelliği reklam ağırlıklı olmasıdır. Bu dergilerin amacı daha fazla tüketimin gerçekleşmesini sağlamaktır. Günümüzde yayınlanan birçok dergi tüketici dergisi kapsamında yer almaktadır. Bunun nedeni ise dergi çıkarmanın masraflı olmasıdır.

Kurum Dergileri: Kurum dergiciliği son yıllarda hızla yayılmaya başlamıştır. Kurum içi ve kurum dışı diye ikiye ayrılmıştır. Her iki alanda da uzmanlık gerektirmektedir. Kurum içi dergilerin amacı; verimliliği artırmak, motivasyon, eğitmek, bilgilendirmek ve çalışanlarla iletişim kurmaktır. Kurum dışı dergilerin amacı ise bir ürün ve hizmeti satmaktır.

⁹² <http://tr.wikipedia.org/wiki/Dergi>, Erişim Tarihi: 22.04.2015

⁹³ Gönenç, 60-65.

⁹⁴ A. Yapar, *Fransa ve Türkiye'de Dergicilik Olgusu ve Kadın Dergilerinin Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1999.

⁹⁵ Makbule Sarıkaya, ““Resimli Ay” da Kıyafet”, *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl IV, Sayı 2-1, Temmuz 2012, 152.

Sektör Dergileri: Gayri Safi Milli Hasılayı oluşturan mal ve hizmet üetimi içeriğine yer veren dergilerdir. Ekonomi alanında halkı bilgilendirmek amacıyla çıkmaktadır.

Bilimsel Dergiler: Bilimsel konuları ele alan ve akademik çevreler tarafından yayınlanan dergilerdir. Genellikle üniversiteler kendi bünyelerinde bilimsel konular hakkında kaleme aldığı yazılar için dergiler barındırmaktadır.

Marjinal Dergiler:Şekli, yayın politikası, içeriği, dağıtım şekli kendine has olan dergilerdir. Belli bir gruba ait olarak çıkan dergiler azınlıkları temsil etmektedir.”⁹⁶

2.5. MAGAZİN DERGİLERİ VE SAHİP OLMA TUTKUSU

Sahip olma; mala, mülke, şöhrete, insana, bilgiye “sahip olmak” onları ele geçirmek, kendine mal etmek, onlara egemen olmak ve dilediğinde kullanmak anlamına gelir.

Maddesel olanlara sahip oluşların sonu olmadığını düşünen Fromm:

“İnsan hiçbir zaman yeterince şeye sahip olamayacaktır. Çünkü maddesel olan, elle tutulan aldatıcı ve geçicidir. Bu nedenle “sahip olmak tutkusunda ki insanlar hep kendisinden fazla şeye sahip olanları kıskanacak, az şeye sahip olanlar ise kendi mallarına göz dikecekleri telaşına kapılacaklardır. Günümüz toplumunda ki insanlar sahip olmak ilkesine göre yaşamaktadırlar. Sahip olmak ilkesinin hâkim olduğu tüm düzenler ve toplumsal sistemler, insanları mutlu etmekten onları doğru tarafa yöneltip evrimleşmelerini sağlamaktan uzaktır. Endüstri çağının başlamasından itibaren insanları ayakta tutan umut ve güven kaynağı sınırsız bir gelişmenin insana her istediğine ulaşabilme imkânını vereceği vaadindedir. İnsan yaratılışından itibaren imkânları ölçüsünde, doğaya egemen olamaya çalışmıştır. Endüstri çağı yaşanmadan önce bu pek mümkün değildi. Çoğu insan, endüstri çağının verdiği sözleri ve büyük vaatleri yerine getiremeyeceğinin farkına varmış durumda. Çünkü artık insanlar biliyorlar ki, mutluluk ve en büyük hazzı tatmak, tüm arzuların yerine getirilmesi bir toplumdan ibaret değildir. Duygu ve düşüncelerimiz kitle iletişim araçlarına hâkim olanlar tarafından yönlendirilmektedir. Ekonomik gelişmenin artarak büyümesi, yalnız zengin ulusların bir

⁹⁶ Yapar, 13.

imtiyazı olarak kalmış, onlarla fakir uluslar arasında ki fark giderek dev boyutlara ulaşmıştır.”⁹⁷

Sokrates’in öğrencisi olan filozof Aristippus (MÖ 4.yüzyıl) yaşamın amacını bedensel olduğunu ileri sürmüş ve bu görüşünü kanıtlamak için bir çok çalışmada bulunmuştur.⁹⁸ Hedonizm, tüketicinin bencilliği ile ve duyguları hoş tutulması olarak tanımlanmaktadır. Hedonizm, beş duyu organıyla hissetmekten daha ilerisi olarak görülmüş ve derinden hissetmek; yani “duyusal değil duygusal” olarak hissetmek olarak ifade edilmektedir. Bu durum, bir ölçüde hedonik tüketimin zihinsel imajlarla ve insanların fantezilerini gerçekleştirmek için ilgili olduğu hayaller fabrikasıdır. Hedonik alışverişin gerçekleştirilmesinin temel nedenleri olarak “sosyal deneyimler, ortak ilgilerin paylaşımı, bireyler arası cazibe, hazır statüler, güç gösterişi ve yarış heyecanı” sayılmaktadır. Hedonizme göre, bir arzunun var olması onu tatmin etme hakkını da beraberinde getirmekle birlikte ve yaşamın amacı olan ve insanların daha fazla çalışmasına neden olan hazzın, bu yolla gerçekleştirilmesidir. Yani arzunun arzuyu arzulaması gerekmektedir.⁹⁹ Tüketimi gerçekleştirenler için her ürünün kişi için farklı anlamı vardır ve o ürünleri almaya yönlendiren duygularda birbirinden farklılık göstermektedir. Her ürün insanda aynı duyguları uyandırması beklenmemelidir. Geleneksel anlamda bir tüketicinin üründen haz alabilmesi için kişinin üzerinde bazı güçlü etkiler bırakması gerekmektedir. Bu etkiler ise kişiden kişiye farklılık göstermesine rağmen ; duyguların tatmini, korunma, dinlenme, iyi vakit geçirme, başarılı olma, merak ve yeni deneyimler kazanma, kullanım kolaylığı, uzun süreli kullanma, bakım kolaylığı, ekonomiklik, sağlıklı olma, beğenilme, itibar kazanma, moda uyma, farklı olma, başkalarını mutlu etme, yeni bilgiler edinmedir.¹⁰⁰

Eric From, bencilliğin insanın her şeyi sadece kendisi için istemesi durumu olarak ifade etmektedir:

“Paylaşmak yerine, tek başına sahip olmak kişiye haz verir. Sahip olmak tek hedef haline gelince, insan daha açgözlü ve bencil olur. Çünkü

⁹⁷ E. Fromm, *Sahip Olmak ya da Olmak*, Arıtan Yayınevi, İstanbul 1997, 20-25.

⁹⁸ en.wikipedia.org/wiki/Aristippus, Erişim Tarihi: 22.04.2015

⁹⁹ Y. Odabaşı, *Tüketim Kültürü: Yetinen Toplumun Tüketen Topluma Dönüşümü*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2001, 79-92.

¹⁰⁰ Ş. Özdemir, & Yaman, F., “Hedonik Alışverişin Cinsiyete Göre Farklılaşması Üzerine Bir Araştırma”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(2), 2007, 82.

insan ne kadar fazla şeye sahip olursa o kadar mutlu olacağına inanmaktadır. Mutluluğunu sahip olduğu maddi şeylere bağlamaktadır. Kişi herkese düşman gözüyle bakmaktadır. Çünkü elinde ki şeylerin alınacağından korkmaktadır. Bu korku insanların tek başına kalmasına ve sürekli etrafına şüphe ile bakmasına neden olmaktadır. Ama şunu unutamamak gerekir ki insan sosyal bir varlıktır ve tek başına yaşaması mümkün değildir. Bencil olan insanlar hep kendisinden fazla mal varlığına sahip olanları kıskanmakla hayatlarını sürdürecektir. Öbür taraftan ise kendinden az mal varlığı olanlardan korkacak, kendi malında gözü olacağını düşünecektir. Her insan bazı şeylere sahiptir. Bedeni, ailesi, otomobili, evi, elbisesi, parası, telefonu, televizyonu, çamaşır makinesine sahiptir. Bazı şeylere sahip olmadan yaşamak imkânsızdır. Çünkü bunlar temel ihtiyaçlardır.

Tüketim ideolojisi tüm dünyaya sahip olmak, yutma arzusu ile doludur. Boş zamanı değerlendirme araçları olarak görülen televizyon, otomobil, geziler birer zorlama aracıdır. Toplumda öyle bir baskı vardır ki insanlar hep daha fazlasını istemektedir. Elinde ki ile yetinmeyi bilmiyorlar. İnsanlar sahip oldukları be tükettikleri şeyler olmadığı zaman kendilerini hiç olarak tanımlamaktadırlar. Özel mülkiyet, kar ve iktidar üzerine kurulu bir toplumda yaşadığımız için düşüncelerimiz ve değer yargılarımız da ona göre şekillenmektedir. İlk başlarda eskiler güzeldir sloganı hâkimken herkes sahip olduğu şeyleri saklamak, sahip olduklarına iyi bakmak kullanabildiği kadar kullanmak güdüsündeydi. Günümüzde ise her şey hemen tüketilip atılmak için alınıyor gibi. Günümüzün moda anlayışı “kullan, tüket ve at” biçiminde kendini göstermektedir. Elbise, otomobil ya da teknolojik aletlerden özellikle telefon alındıktan bir süre sonra, kullanmadan sıkılan kişi piyasadaki yeni modellere sahip olma tutkusuyla yanıp tutuşmaktadır.”¹⁰¹ İnsanlar daha fazla tüketmek için daha fazla çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Fazla çalışan insanlar giderek ailesinden uzaklaşmaktadır. Bu da insanlar arasında ki iletişimin yok olmasına neden olmaktadır. Sosyal alanda bireylerin kendilerini görünür kılmak için daha fazla tüketimde bulunmaları gerekmektedir.

¹⁰¹ Fromm, 20-50.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SES DERGİSİNİN BİÇİMSEL VE İÇERİKSEL ÖZELLİĞİ

3.1. BİÇİMSEL ÖZELLİKLER

25 Kasım 1961 yılında yayın hayatına başlayan Ses Mecmuası 100 kuruş olarak satılmaya başlanmıştır. Ses Mecmuası incelemeye başladığımız ilk yıl olan 23 Nisan 1962 yılında çıkan 23. Sayısında fiyatı 100 kuruştur. 1963 yılına gelindiği zaman mecmuanın fiyatı 125 kuruşa yükselmiştir. 1971 yılına gelindiği zaman mecmuanın fiyatı 150 kuruşa çıkmıştır. 1973 yılında ise 250 kuruştan okuyucularıyla buluşmuştur. Ses Mecmuası 1.cildin de 32 sayı çıkmıştır.¹⁰²

Ses Mecmuası 1962 yılında 24 sayfa çıkmış ve okuyucularından gelen yoğun istek üzerine sayfa sayısında artışa gitmiş ve 1963 yılında sayfa sayısını 32'e çıkarmıştır.

Ses Mecmuası daha öncede belirttiğimiz gibi haftalık periyotta yayınlanan bir dergidir. İçeriğinin kuruluşu açısından baktığımız zaman görüleceği üzere Ses Mecmuası üst kültür grubuna hitap eden konulara, popülestirmek suretiyle yer verdiği için bir popüler kültür dergisi olarak nitelendirilebilir.

İncelendiği dönem boyunca sayfa sayısında değişiklikler görülen dergi çoğunlukla 32 sayfa olarak çıkmıştır. Yayınlanmaya başladığı ilk yıllarda 24 sayfa olarak çıkmıştır.

¹⁰² *Ses Mecmuası*, 30 Haziran 1962.

3.2. KÜNYE

İncelenen dönem içerisinde Ses Mecmuasının künyesinde büyük değişimler yaşanmamıştır. Tablo 1’de de görüleceği üzere inceleme kapsamı içinde yer alan 1976 yılına kadar derginin sahibi Şevket Rado’dur. Derginin yazı işleri Müdürlüğünde değişiklikler yaşanmıştır. 1962 yılından 1963 yılına kadar yazı işleri müdürü Semiral Bilbaşar’dır. 1963 yılından 1966 yılına kadar yazı işleri müdürlüğünü Çetin Emeç yürütmüştür.

İncelenen dönem içerisinde de anlaşılabacağı üzere derginin uzun süre yazı işleri müdürlüğünü Çetin Emeç yürütmüştür.

Ses Mecmuası bir çok önemli yazarı ve fotoğrafçıyı bünyesinde barındırması bağlamında çok önemlidir.

Tablo 3.1. Ses Mecmuası Künyesi

Tarih	Sayı	Sahibi	Neşriyet müdürü	Yazı işleri müdürü	Yazarlar	Çeviri	Fotoğrafçı
28. 04.1962	23	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar			İnan Tengizman Erol Dernek
5.05.1962	24	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Bülent Bora Edibe Dolu	Azize Bergin Süreyya S.Berkem	
12.05.1962	25	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	İnal Tengizman	Azize Bergin Süreyya S.Berkem	
19.05.1962	26	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	E.R. Olcayto		Erol Dernek
26.05.1962	27	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Enis Olcayto		İnal Tengizman
2.6.1962	28	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Bülent Bora		
9.06.1962	29	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Çoşkun Şensoy		İnal Tengizman
16.06.1962	30	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Enis Olcayto		İnal Tengizman
23.06.1962	31	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Çoşkun Şensoy		İnal Tengizman
30.06.1962	32	Şevket RADO	Şevket RADO	SemiralBilbaşar	Bülent Bora		Fikret Adil

Tarih	Sayı	Sahibi	Neşriyet müdürü	Yazı işleri müdürü	Yazarlar	Çeviri	Fotoğraf
15 Haziran 1963	25	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ			
22 Haziran 1963	26	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Bülent BORA Çoşkun ŞENSOY		Erol DERNEK
29 Haziran 1963	27	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Şevket RADO Çoşkun ŞENSOY		Tamer GÜVENÇ
6 Temmuz 1963	28	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E.R. OLCAYTO Çoşkun ŞENSOY		E. DERNEK
13 Temmuz	29	Şevket	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Şevket RADO		Erol DERNEK
20 Temmuz 1963	30	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Turgut SAVER Çoşkun ŞENSOY E.R. OLCAYTO	Ç. E.	Erol DERNEK Tamer GÜVENÇ
27 Temmuz 1963	31	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Turgut SAVER Şevket RADO E.R. OLCAYTO Edibe DOLU		Erol DERNEK Suavi SONAR
3 Ağustos	32	Şevket	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Edibe DOLU		
10 Ağustos 1963	33	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Şevket RADO Turgut SAVER Çoşkun ŞENSOY	Ç.E,	İnal TEZGİNMAN E.R. OLCAYTO
17 Ağustos 1963	34	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Çoşkun ŞENSOY	Ç.E.	Suavi SONAR Tamer GÜVENÇ

Tarih	Sayı	Sahibi	Neşriyet müdürü	Yazı işleri müdürü	Yazarlar	Çeviri	Fotoğrafçı
9 Ocak 1965	2	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	İnal TENGİZMAN		
16 Ocak 1965	3	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Ağah ÖZGÜÇ Semra ASIL YAZICI İnal TEZGİNMAN Edibe DOLU		Erol DERNEK
23 Ocak 1965	4	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ			
30 Ocak 1965	5	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Çoşkun ŞENSOY		İnal TEZGİNMAN
6 Şubat 1965	6	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	İnal TENGİZMAN Faruk ARIK Ağah ÖZGÜÇ		OLCAYTO
13 Şubat 1965	7	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Ağah ÖZGÜÇ		Tamer GÜVENÇ Erol DERNEK
20 Şubat 1965	8	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ			
27 Şubat 1965	9	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Ümit TAMBİL		
6 Mart 1965	10	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Edibe DOLU		Tamer GÜVENÇ
13 Mart 1965	11	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Çoşkun ŞENSOY		

Tarih	say 1	sahibi	Neşriyet müdüğü	Yazı işleri	yazar	çeviri	Fotoğrafcı
30 Tem. 1966	31	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ		Azize BERGİN	Kutlu ERTUNA
6 Ağustos 1966	32	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO		Sedat DİZİCİ Tamer GÜVENÇ
13 Ağustos 1966	33	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO		Sedat DİZİCİ Tamer GÜVENÇ
20 Ağustos 1966	34	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO		Tamer GÜVENÇ Sedat DİZİCİ
27A ğustos 1966	35	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO Ahmet ÖZBEK		Erol DERNEK Ozan SAĞDIÇ
3 Eylül 1966	36	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO	Azize BERGİN	Kutlu ERTUNA Sedat DİZİCİ
10 Eylül 1966	37	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO		Suavi SONAR Erol DERNEK
17 Eylül 1966	38	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO	Azize BERGİN	Tamer GÜVENÇ Erol DERNEK Ozan SAĞDIÇ
24 Eylül 1966	39	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ		Azize BERGİN	Erol DERNEK Rıdvan BÜLBÜL
1 Ekim 1966	40	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ			

Tarih	Sayı	Sahibi	Neşriyet müdürü	Yazı İşleri	Yazar	Çeviri	Fotoğrafçı
26 Kasım 1966	48	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Ünal YİĞİTDİNCİ		Erol DERNEK Kutlu ERTUNA
3 Aralık 1966	49	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ			Şemsi GÜNER Erol DERNEK
10 Aralık 1966	50	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO		
17 Aralık 1966	51	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Sezai SOLELLİ Ahmet ÖZBEK		Erol DERNEK
24 Aralık 1966	52	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO Çoşkun ŞENSOY		
1 Ocak 1967	1	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Sezai SOLELLİ		Erol DERNEK
7 Ocak 1967	2	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO		E. R. OLCAYTO Suavi SONAR
14 Ocak 1967	3	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	Ahmet ÖZBEK E. R. OLCAYTO Erdoğan SEVGİN		Sedat DİZİCİ Erol DERNEK
21 Ocak 1967	4	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO Erdoğan SEVGİN Ünal YİĞİTDİNCİ		Sedat DİZİCİ Erol DERNEK
28 Ocak 1967	5	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin EMEÇ	E. R. OLCAYTO Ozan SAĞDIÇ		Erol DERNEK

Tarih	Say	Sahibi	Neşriyet müdürlüğü	Yazı İşleri	Yazar	Çeviri	Fotoğrafçı
2 Mart 1968	10	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO Ünal YİĞİTDİNÇ	Azize BERGİN	Erol DERNEK
9 Mart 1968	11	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Cahit ALİ	Azize BERGİN	Feyzi ÖNDER
16 Mart 1968	12	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO	Azize BERGİN	Tamer GÜVENÇ Erol DERNEK
23 Mart 1968	13	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO	Azize BERGİN	Erol DERNEK
30 Mart 1968	14	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO	Azize BERGİN	Erol DERNEK Tamer GÜVENÇ
6 Nisan 1968	15	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER	Azize BERGİN	Feyzi ÖNDER Kutlu ERTUNA Erol DERNEK
13 Nisan 1968	16	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO Ünal YİĞİTDİNÇ	Azize BERGİN	Erol DERNEK Kutlu ERTUNA
20 Nisan 1968	17	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO	Azize BERGİN	Erol DERNEK
27 Nisan 1968	18	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN			Erol DERNEK
4 Mayıs 1968	19	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	OLCOYTO Yener SÜSOY		Erol DERNEK İhsan DURMAZ

Tarih	Say1	Sahibi	Neşriyet müdürü	Yaz1 İşleri	Yazar	Çeviri	Fotoğrafçı
2 Ocak 1971	1	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	SezaİSOLELLİ	Azize BERGİN	Erol DERNEK
9 Ocak 1971	2	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER	Azize BERGİN	Sedat DİZİCİ
16 Ocak 1971	3	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER Cahit POYRAZ	Azize BERGİN	Sedat DİZİCİ Erol DERNEK Atılay GÜLEN
23 Ocak 1971	4	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER Cahit POYRAZ	Azize BERGİN	Taner ATİLLA Sedat DİZİCİ
30 Ocak 1971	5	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER Cahit POYRAZ	Azize BERGİN	Sedat DİZİCİ Erol DERNEK
6 Şubat 1971	6	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER Sedat DİZİCİ Cahit POYRAZ	Azize BERGİN	Sedat DİZİCİ
13 Şubat 199721	7	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER	Azize BERGİN	Erol DERNEK Sedat DİZİCİ
20 Şubat 19721	8	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN		Azize BERGİN	Sedat DİZİCİ
27 Şubat 1971	9	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN		Azize BERGİN	Erol DERNEK Sedat DİZİCİ Atılay GÜLEN
6 Mart 1971	10	Şevket RADO	Şevket RADO	Erdoğan SEVGİN	Erman ŞENER	Azize BERGİN	Cahit POYRAZ

Tarih	Sayı	Sahibi	Neşriyet müdürü	Yazı İşleri Müdürü	Yazar	Çeviri	Fotoğrafçı
7. 4. 1973	15	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Mine Baykara		Sedat Tuna
14. 4. 1973	16	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Yavuz Turgut		
21. 4. 1873	17	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Yavuz Turgut		
28. 4. 1973	18	Şevket RADO	Yavuz Turgut	Çetin A. Özkırım	Erol Dernek		Sedat Tuna
5. 5. 1973	19	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Mine Baykara		Erol Dernek
12. 5. 1973	20	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım			Erol Dernek
19. 5. 1973	21	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım			
26. 05. 1973	22	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Erman Şener		
2. 06. 1973	23	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Çetin Ener		Kutlu Ertuna
9. 06. 1973	24	Şevket RADO	Şevket RADO	Çetin A. Özkırım	Çetin A. Özkırım		

Tarih	Sayı	Sahibi	Neşriyet Müdürlüğü	Yazı İşleri Müdürü	Yazar	Çeviri	Fotoğrafçı
8. 5. 1976	19	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara HH	H. Münir Ebcioğlu		Muammer Tuncer
15. 5. 1976	20	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Semra Türkçü		Muammer Tuncer
22. 5. 1976	21	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Turan Aksoy		Muammer Tuncer
29. 5. 1976	22	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Çetin Emer		Muammer Tuncer
5. 6. 1976	23	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Ahmet Olcay		Muammer Tuncer
12. 5. 1976	24	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Çetin Emer		Muammer Tuncer
19. 5. 1976	25	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Kutlu Ertuna		Muammer Tuncer
26. 5. 1976	26	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara			Muammer Tuncer
3. 7. 1976	27	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Çetin Emeç		Muammer Tuncer
10. 7. 1976	28	Şevket RADO	Şevket RADO	Mine Baykara	Ahmet Olcay		Muammer Tuncer

3.3. İÇERİKSEL ÖZELLİKLER

Ses Mecmuası, Türkiye’de 1961 yılında yayınlanmaya başlayan haftalık ticari bir dergidir. Yayınlandığı dönem içinde ilk akla gelen Gençlik Mecmualarından biri olan Ses Mecmuası yayınlandığı dönem içerisinde en çok satanlardan biridir. İstanbul’da yayınlanmaya başlamıştır. Derginin sahibi Şevket Rado’dur. Tirajı yüzbinleri geçmiştir. Ses mecmuasının açtığı yarışmalarda sinema ve sahne sanatçıları şöhret olmuşlardır. Ses Mecmuası batılı dergiciliğin örneklerindendir. Renkli resimli reklamlar, Holywood haberlerinin yer aldığı bir modernleşme örneğidir. Tifdruk tekniğiyle basılan dergide magazin haberleri, okuyucu mektupları, yarışmalar, ödüllü bulmacalar, fal, artist adresleri yayınlanırdı.

3.4. YAZAR KADROSU

Künyeden de görüleceği üzere Ses Mecmuasının yazar kadrosu bir hayli geniştir. Bu bölümde ki amaç çoğu şimdilerle tanınmayan veya unutulmuş fotoğrafçı ve yazarları tanıtmaktır. Böylece görülecektir ki Batılı insan yaratmada oldukça fazla rolü olan yazar ve fotoğrafçıların iyi bir eğitimden geçtikleri anlaşılabilecektir. İlk sayısı 25 Kasım 1961 yılında yayınlanmıştır. Ses Mecmuasının sahibi Şevket Rado’dur. Dergide köşe yazıları da yayınlayan Şevket Rado 1932 yılında Son Posta gazetesinde gazeteciliğe başlamıştır. Rado’nun gazeteciliği ve Rado’nun Türk basınına getirdiği modern ve ilerici matbaacılık uygulamaları Ses Mecmuası’nda da uygulanmıştır. 1944 yılında Kazım Taşkent ve Yapı Kredi Bankasının teklifi üzerine Doğan Kardeş dergisini çıkararak dergiciliğe başlamıştır. Rado’nun Türk dergiciliği açısından her biri birbirinden önemli olan Resimli Hayat, Hayat, Ses, Hayat Spor, Ayna, Hayat Tarih gibi çıkarttığı ve yönettiği dergilerdir. Şevket Rado, 1939 senesinde Akşam Gazetesi’nde kendine ait bir sütun sahibi olmuş ve fıkra yazarlığına başlamıştır. Ofset gibi baskı yapabilmek konusu Rado’nun matbaacılığı dâhilinde düşünülecek olunursa yine bir ilktir, yine öncü niteliklidir. Tifdruk tekniği ile basım yapmaya başlayan matbaanın yüksek tirajlı **Hayat Mecmuası** nedeniyle masrafları daha da artacaktır. Matbaa tek derginin masraflarını karşılayamaz hale geldiğinde masrafları bölüştürebilmek için bir dergi daha çıkarılmaya karar verilir. 25 Kasım 1961 yılında yayın yaşamına başlamış olan yeni derginin adı **Ses**’tir. Sinema, tiyatro, müzik ve cemiyet haberlerini içeren dergi Türkiye “deki

gençlik, sanat konularını içeren ve cemiyet haberlerinin yer aldığı bir derginin yoksunluğunda hayli önemli bir açığı kapatacaktır. Sinemaya yeni yetenekler kazandırmak için açtığı artist yarışmaları bir döneme damgasını vurmuş olan bu yeni dergi Rado'nun yayıncılığı açısından değerlendirildiğinde de önemli bir yere sahiptir.¹⁰³

Ses Mecmuasının ilkyazı işleri müdürü Semiral Bilbaşar'dır. Yerli ve yabancı sinema ve müzik dergisi olan Ses Mecmuası Semiral Bilbaşar'ın düzenlediği yarışmalarla birlikte Türk Sinemasına yeni artistler kazandırmada önemli rol üstlenmiştir.

Ses'in uzun yıllar yazı işleri müdürlüğünü yürüten Çetin Emeç ise 1952 yılında babası Selim Ragıp Emeç'in Son Posta gazetesinde gazeteciliğe başlamıştır. Son Posta 1962 yılında kapanınca 1972'ye kadar Ses ve Hayat dergilerinde yazı işleri müdürlüğü yapmıştır. 1972 yılında Hürriyet grubuna geçmiştir. Daha sonra 1984-1985 yılları arasında Milliyet Gazetesinde genel yayın yönetmenliği yapan Emeç, 1986 yılında tekrar Hürriyet Gazetesine döndü. 7 Mart 1990 yılında gazeteye gitmek için evinden çıkan Çetin Emeç, iki kiralık katil tarafından öldürüldü.¹⁰⁴

Dergide hem yazılar yazan hem de fotoğrafçılık yapan Turgay Olcayto 1937 İstanbul doğumludur. İstanbul Hukuk Fakültesi mezunu olan Olcayto, gazetecilik mesleğine 1961 yılında Son Posta Gazetesinde başlamıştır. Daha sonra Ses Mecmuasında çalışmaya başlayan yazar, Yeni İstanbul ve TRT'de görev almıştır.¹⁰⁵

1932 İstanbul doğumlu olan Azize Bergin 1950 yılında gazeteciliğe başlamıştır. İlk kadın gazetecilerimizden biri sayılan Bergin, Ses Mecmuasında gazetecilik ve çevirmenlik yapmıştır. Yaklaşık otuz yıl Hürriyet Gazetesinde çalışmıştır.¹⁰⁶

Hayat Mecmuası ile birlikte dönemin televizyonu olarak anılan Ses Mecmuasının fotoğraflarının önemli bir kısmı yabancı ajanslardan alınmakla birlikte Ses Mecmuasının bünyesinde bulunan kadrolu ve kadrosuz birçok fotoğrafçı yer almaktadır. Derginin foto-röportajlarında ve fotoğraf altı imzalarında Suavi Sonar, İnal Tengizman, Erol Dernek, E. R. Olcayto, Sedat Dizici, Tamer Güvenç gibi isimler vardır.

¹⁰³ Sabuncuoğlu, 41.

¹⁰⁴ Topuz, 248.

¹⁰⁵ Topuz, 253.

¹⁰⁶ Hayat Mecmuasının Çizdiği Kadın İmajı, 1956-1960 Yılları Arasında Hayat Dergisi'ne Göre Kadın İmajının İmgesi, <http://www.milliyet.com.tr/2004/02/19/pazar/paz08.html>, Erişim Tarihi: 17.05.2015.

Ses dergisinin fotoğraflarının altına imzasını atan Suavi Sonar:

“İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Afiş Bölümü'nde Prof. Weiber'in atölyesinde öğrenim görmüştür. Bir süre Tekel idaresinde ressam ve grafikçi olarak çalışmıştır. 1935 yılında *Resimli Her şey* dergisinde yayınlanan ilk fotoğraflarıyla Babıali'ye adım atmıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye'nin dünyanın büyük dergilerinde yayımlanan kapak fotoğraflarıyla ve dünya ünlüleriyle yaptığı röportajlarla tanınmıştır. 1960'ta Roma'ya yerleşmiştir. 1985-1989 arasında İstanbul'da üç kez fotoğraf sergisi açan Sonar, 1993 yılında Burhan Felek Sanat Hizmet Ödülü almaya hak kazanmıştır. Suavi Sonar (1910-1994); ressam, fotoğraf sanatçısı ve gazetecidir. Güzel Sanatlar Akademisi'nin Afiş Atölyesi'nde ünlü Profesör Weiber'in 3 yıl öğrenciliğini yapmıştır. Daha sonra Babıali'ye geçen Suavi Sonar, dönemin ünlü şair ve yazarlarının kitap kapaklarına kompozisyon hazırlamıştır. Yayın yaşamına 1935 yılında *Resimli Her şey* Dergisinin teknik yönetmenliğiyle başlamış, fotoğraf ustası Abla ile İskenderiye'de çalışmalarını sürdürmüştür. Paris ve Roma'da ünlülerle yaptığı röportajlar ve fotoğrafları çeşitli gazetelerde yayınlanmış, Türkiye'ye döndükten sonra da Hayat, Ses, *Resimli Roman*, Hayat Spor Dergilerinde kapak fotoğrafları ve yerli yabancı ünlülerle yaptığı röportajlar yayınlanmıştır. Suavi Sonar, Roma'ya yerleşerek 27 yıl Hayat Dergisinin Avrupa muhabirliğini yapmıştır. Sonar, 1994 yılında vefat etmiştir.¹⁰⁷

3.5. SES MECMUASININ KAPAKLARI

Ses Mecmuasının ön kapağında incelenen dönem içinde ilk başarı da yabancı film yıldızları yer alırken, Ses 'in 1962 yılında düzenlemeye başladığı Kapak yıldızı ve Sinema Artisti yarışmalarından sonra yerli film yıldızları kapakta daha fazla yer almaya başlamıştır. Mecmuanın ilk sayısının kapak yıldızı aşağıda görüleceği üzere o günlerin tanınmış oyuncularından Cavidan Dora'nın şortlu bir fotoğrafıyla yer almaktadır.¹⁰⁸Bundan sonra ki sayılarda da yabancı artistler sık sık kapakta yer almıştır. Ses Mecmuası 1962 yılında “Ses Kapak Yıldızı” yarışmasını düzenleyene kadar. Yarışmadan sonra Türk yıldızlar kapakta daha fazla yer almaya başladı. Hayat

¹⁰⁷ <http://www.Wikipedia.com.tr>. Erişim Tarihi: 14.05.2015.

¹⁰⁸ Hayat Mecmuasının Çizdiği Kadın İmajı, 1956-1960 Yılları Arasında Hayat Dergisi'ne Göre Kadın İmajının İmgesi, <http://www.milliyet.com.tr/2004/02/19/pazar/paz08.html>, Erişim Tarihi: 17.05.2015.

Mecmuasının kendi içerisinde doğurduğu Ses Mecmuası Türk Sinema yıldızlarını da aynı yabancı sinemayıldızları gibi birer ikon haline getirme mücadelesi yürütmüştür.

Resim 3.2. Ses'in ilk Kapağı

Resim 3.4. Brigitte Bardot

Resim 3.5. Audrey Hepburn

Mecmuanın arka kapağı incelendiği zaman aşağıda ki resimlerde de görüleceği üzere genellikle reklam afişleri yer almaktadır. Çünkü Mecmuanın sayfası Avrupa'da çıkan dergilerden daha fazladır ve içeriği daha yoğundur. Onun içinde mecmua arka kapağında ve iç sayfalarının bazılarında reklam yayınlamıştır.

Resim 3.6. Tursil Reklamı

Resim 3.7. Yapı ve Kredi Bankası Reklamı

“Film öyküsü” adı altında verilen fotoromanlarda derginin her sayısında yer almaktadır. 1963 yılına gelindiği zaman üç tane foto roman derginin sayfalarını kaplamaktadır. Ses Mecmuasında yayınlanan Foto Romanların bazıları şunlardır: ”İnsan Bir Defa Sever, Cumartesi Saat Dörtte, Cennette Buluşalım, Son Randevu”. Yayınlanan foto romanların hepsi çeviridir.

Resim 3.12. Cumartesi Saat Dörtte Film Romanı

Resim 3.13. Son Randevu Film Romanı

Sinema haberlerine hayli fazla yer verilmiştir. Çünkü derginin kapağında haftalık aktüalite, sinema, tiyatro, müzik ve gençlik mecmuası yazmaktadır. Ses, Venedik, Berlin, Cannes festivallerini, Oscar film ödülleri, Hollywood sinemasını ve yerli film festivallerinden olan Antalya film festivalini de takip etmektedir.

Resim 3.14. Oscar Ödül Töreni

Bunun dışında dergi okuyucularından gelen yoğun istek üzerine yerli ve yabancı artistlerin adreslerini yayınlamaya başlamıştır. Bu şekilde Batılı devletlerde uygulanan hayran kulübü uygulamasına benzer bir uygulamaya geçilmeye çalışılmıştır. Yerli artistlerin adreslerinin her sayıda verilmesinin nedeni ise o dönemde bir artistin ne kadar hayranının olduğu gelen okuyucu mektuplarının sayısına göre karar verilirdi.

Ses Mecmuası magazin sayfasında yabancı ve yerli artistlerin hayat hikâyelerine yer vermektedir. Hatta bazı artistlerin hayat hikâyelerini yazı dizisi şeklinde yayınlamıştır.

“Bir Hayat Böyle Geçer, Bir Dansözün Hayat Hikâyesi”.

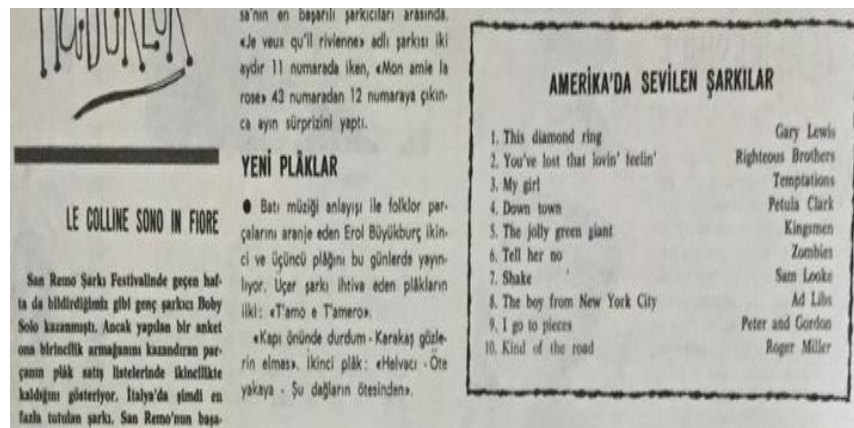

Resim 3.15. Bir Hayat Böyle Geçer

Resim 3.16. Bir Dansözün Hayat Hikayesi

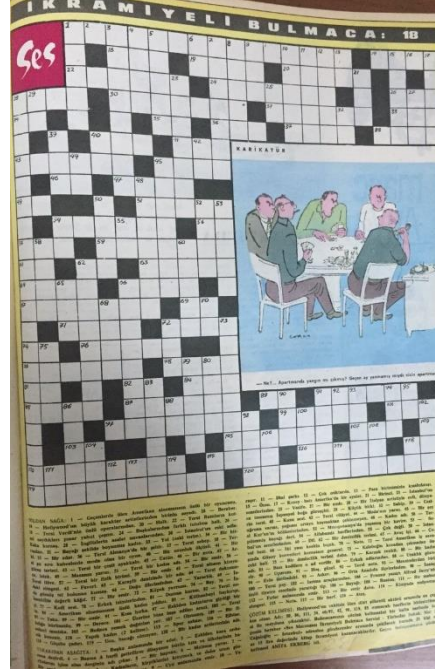
Ses mecmuasında müzik konusu çerçevesinde verilen haberlere ilk başta yer ayrılmazken, Türk müziğinin gelişmeye başlamasından sonra her sayıda en az ikişer sayfa müzik haberlerine yer ayrılmıştır. İncelenen dönem içerisinde yer alan 1965 yılına ait da Ses mecmualarında müzik sayfasına yer vermeye başlanmıştır. 1965 yılında Ses mecmuasında en çok dinlenen parçaları ifade için kullanılan “top ten” kavramı günümüzde de “top on” olarak kullanılan ifadenin aynısıdır.¹⁰⁹ Mecmuanın Türkçe müzik sayfası Hilmi Rit tarafından hazırlanmıştır.

Resim 3.17. Amerika'da Sevilen On Şarkı

¹⁰⁹ Hayat Mecmuasının Çizdiği Kadın İmajı, 1956-1960 Yılları Arasında Hayat Dergisi'ne Göre Kadın İmajının İmgesi, <http://www.milliyet.com.tr/2004/02/19/pazar/paz08.html>, Erişim Tarihi: 17.05.2015.

Mecmuas içerisinde düzenli bir yeri olan Astroloji ve bulmaca sayfasıdır. Ses Mecmuasının her sayısında mutlaka yer verilen ikramiyeli kareli bulmacalara ağırlıklı olarak yer vermektedir.¹¹⁰

Resim 3.18. İkramiyeli Bulmaca

¹¹⁰ Hayat Mecmuasının Çizdiği Kadın İmajı, 1956-1960 Yılları Arasında Hayat Dergisi'ne Göre Kadın İmajının İmgesi, <http://www.milliyet.com.tr/2004/02/19/pazar/paz08.html>_Erişim Tarihi: 17.05.2015.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜZELLİK YARIŞMALARI VE SES MECMUASI

4.1. SES DERGİSİNİN İÇERİĞİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

4.1.1 Amaç

Kadının “Güzel” değer yargısı ile değerlendirilip toplum tarafından kabul edilmesi Güzellik Yarışmalarının verilerinin değerlendirilmesini gerekli kılmıştır.

Her ne kadar incelenen güzellik yarışmalarının tarihinin eskilere dayanmaması varlığını ortaya koymaya çalıştığımız tarihi bir takım açıklamaların yapılması da bir ihtiyaç haline gelmiştir.

4.1.2. Kapsam

Evren: Çalışmanın evreni 1961-1978 yılları arasında yayınlanan Ses Mecmuasıdır.

Örneklem:

Güzellik yarışmalarının incelendiği çalışmada örneklem olarak Ses Mecmuası’nın 1962, 1963, 1965, 1966, 1967, 1968, 1971, 1973 ve 1976 yıllarına ait 10’ar sayısı seçilmiştir. Bu dergilerin seçimi, yarışmaların düzenleneceğinin ilan edildiği sayı, bu sayıdan önceki 5 sayı ve yarışmanın düzenlendiği tarihten sonraki 4 sayı şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Sınırlılık: Araştırma güzellik yarışmaları ve güzellik yarışmalarıyla ilgili olduğu düşünülen haberlerle ve yayınlarla sınırlı tutulmuştur.

4.1.3. Yöntem

Her yazı bünyesinde okuyucusuna iletmek üzere bir anlam taşımaktadır. Bu nedenle seçilen sözcükler tesadüfen seçilmemişlerdir. Devran Sözcüklerin bir dünyanın kültürünün temsili olduğunu söylemiştir. Sözcük bazında yapılan çözümlemeler medya

dilinin ideolojisini anlamak için yeterli görülmemektedir. Çünkü sözcüklerin ve ifadelerin verdiği anlamlar zaman içerisinde değişikliğe uğramaktadır.¹¹¹

İncelenen sayılarla güzellik yarışmaları ile ilgili olan haberler sayısal olarak tablolastırılmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Dergide kullanılan metinler, derginin ekonomi politiği ayrıca derginin güzellik yarışmaları söylem analizi yöntemiyle saptanmaya çalışılmıştır.

4.1.4. Analizler

Bu çalışma için Türkiye’de yayınlanan Ses dergisinin 1962-1976 tarihleri arasında çıkan 90 sayısında yer alan tüm haberler incelenmiş ve içlerinden artistlik hakkında çıkan haberler derlenmiştir. Ses dergisinin haber dağılımı göre içerik çözümlemesi yapılarak elde edilen sayısal dökümler aşağıda tablo aştırılmıştır.

Tablo 4.1. Ses Dergisi Haberlerinin Konulara Göre Genel Dağılımı

Ana konu	Haber sayısı	Toplam habere oranı
Yerli Artistler	308	%46
Moda	3	% 0,5
Film Roman	5	% 1
Güzellik Yarışması	93	%14
Yabancı Artistler	105	%16
Güzellik	10	%1
Film Festivalleri	24	%4
Yerli Film	32	%5
Yabancı Film	14	%2
Yerli Rejisör	3	%0,5
Artist Olmayı Özendiren Haberler	14	%2
Yarışma	11	%1.5
Yazı Dizisi	16	%2
Müzik	4	%0,5
Yabancı Rejisör	3	%0,5
Film Roman	26	%4
Toplam	670	%100

İncelenen Ses dergisinin 1962-1976 yılları arasında düzenlediği güzellik yarışmaları ile ilgili olan 90 sayıda konu ile ilgili toplam 670 haber tespit edilmiştir. Bu

¹¹¹ Yusuf Devran, “*Haber, Söylem, İdeoloji*”. Başlık Yayın Grubu, 2010.

haberlerde ilk sırayı 308 adet ile Yerli artistler konusu almaktadır. İkinci sırada 105 adet haberle Yabancı artistler konusu gelmektedir. Düzenlenen Güzellik yarışmalarına katılım ile ilgili ilanların ve katılım şartlarının yer aldığı haber sayısı 93, güzellik yarışmalarına katılımı teşvik edici, özendirici haberler 14'tür.

Tablo 4.2. Yerli Artistlerin Konu Edildiği Haberlerin Yıllara Göre Dağılımı

Artist ismi	Yıl	Haber Sayısı
Ahmet Mekin	1968	1
Ahmet Özhan	1976	2
Ajda Pekkan	1963, 1966, 1967,1968, 1971, 1973,1976	11
Aliye Rona	1962	1
Aşık Veysel	1971	1
Atıf Kaptan	1966	1
Atıf Yılmaz	1976	1
Aydın Tansel	1976	3
Ayhan Işık	1966, 1971, 1973	5
Ayla Algan	1965	1
Aysel Tanju	1862,1966	2
Bahar Erdeniz	1973	4
Bahar Erkanat	1973	1
Barış Manco	1976	1
Bedia Muhavvit	1973	1
Belgin Doruk	1962, 1963, 1966	3
Betül Işık	1971	1
Bilge Şen	1973	1
Cahit Oben	1965	1
Can Ünal	1966,1968	2
Cüneyt Arkın	1966, 1968,1971,1976	7
Cüneyt Gökçen	1966	1
Çolpan İlhan	1966	1
Devlet Devrim	1966, 1967	3
Ediz Hun	1963,1966, 1968,1971	5
Efgan Efehan	1962	1
Ekrem Bora	1966, 1968, 1971	4
Emel Sayın	1973,1976	6
Erol Günaydın	1966	1
Erol Taş	1962, 1966	2
Esen Püsküllü	1966, 1968	3
Eşref Kolçak	1962, 1965	2
Fahrettin Aslan	1976	1
Fatma Girik	1963, 1966, 1971, 1973	7
Feridun Çölgeçen	1973	1
Ferudun Karakaya	1962	1

Tablo 4.2. (Devam)

Fikret Hakan	1965, 1968, 1973	3
Filiz Akın	1963, 1965, 1966, 1967, 1971, 1973	7
Göksel Arsoy	1965, 1968	2
Gönül Yazar	1962, 1966, 1968	4
Gül Sarar	1963	1
Gülbir Eray	1965	1
Gülriz Sururi	1966, 1968	2
Gülşen Bubikoğlu	1976	1
Hulusi Kentmen	1965	1
Hülya Darcan	1968	1
Hülya Koçyiğit	1965, 1966, 1967, 1968, 1971, 1973, 1976	17
Hüseyin Baradan	1971	1
İzzet Günay	1966, 1968	2
Kartal Tibet	1968	1
Kemal Sunal	1976	1
Keriman Köksal	1963	1
Kuzey Vargın	1967	1
Leyla Sayar	1963, 1965	2
Meral Taygun	1973	1
Metin Serezli	1967	1
Mine Mutlu	1971	1
Mualla Kavur	1962	1
Muazzez Abacı	1976	1
Murat Soydan	1971	1
Müjde Ar	1976	1
Mümtaz Ener	1966	1
Nazan Şoray	1971	1
Nebahat Çehre	1962, 1968, 1973, 1976	5
Neriman Köksal	1966	1
Neşe Karaböcek	1973, 1976	2
Nilgün Esen	1962	1
Nilgün Kahraman	1963	1
Nilgün Utku	1962	1
Nilüfer Aydan	1962	1
Nubar Terziyan	1963	1
Nur İnsel	1965	1
Nurban Nur	1963	1
Nüket Duru	1976	1
Oktay Menteş	1963	1
Önder Somer	1968	1
Öztürk Serengil	1963, 1971	2
Pervin Par	1968	2
Sadri Alışık	1966, 1973	2

Tablo 4.2. (Devam)

Salih Güney	1971	1
Sedef Ecer	1971	1
Selda Akkor	1966, 1967, 1968	5
Selma Güneri	1966	3
Sema Özcan	1966, 1968, 1971	3
Semih Orkan	1962	1
Semiramis Pekkan	1966	2
Semra Sar	1963	1
Serdar Gökhan	1973	1
Serpil Gül	1962, 1963, 1968, 1971	4
Sevda Ferdağ	1965, 1966, 1973	3
Sevil Candan	1963	1
Sevim Tuna	1973	1
Sezer Güvenirgil	1973	1
Sibel Egemen	1976	1
Suna Keskin	1973	1
Suna Pekuysal	1962	1
Suzan Avcı	1966	1
Tamer Yiğit	1966, 1967, 1968, 1971	6
Tanju Gürsu	1968	1
Tanju Korel	1968	1
Tarık Akan	1973	5
Turgut Özatay	1963	2
Türkan Şoray	1962, 1963, 1966, 1968, 1971, 1973, 1976	12
Uğur Kıvılcım	1962	1
Vasfi Uçar	1968	1
Yıldız Kenter	1968, 1973	2
Yılmaz Duru	1962, 1968	2
Yılmaz Güney	1966, 1968, 1971	5
Cafer Cilaşın	1976	1
Zeki Müren	1965, 1966, 1971, 1973, 1976	5
Zeynep Aksu	1971, 1973	2
Zeynep Değirmencioğlu	1962, 1963, 1966, 1971	6

İncelediğimiz dönem içinde yer 1962-1976 yılı Ses Dergisinin Sinema artisti düzenlediği dönem içerisinde Ses Dergisinde en fazla yer alan yerli artist 17 habere konu olan Hülya Koçyiğit'tir. Bu da göstermektedir ki Ses Dergisinin 1963 yılında düzenlediği Kapak Yıldızı Yarışmasında 8 finalist arasına giren Hülya Koçyiğit'i olabildiğince sayfalarına taşımıştır ki bu şekilde reklamını yapmaktadır. İkinci sırada ise 12 haberle Türkan Şoray gelmektedir. Ajda Pekkan ise 11 haberle üçüncü sırada yer almaktadır. Erkek yıldızlara baktığımız zaman ise; 7 haberle Cüneyt Arkın, Ses

dergisinde en fazla yer alan erkek oyuncudur. Ses'in yıldız yaptığı oyuncularından olan Tamer Yiğit 6 haberle ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada ise yine Ses'in yarattığı yıldızlardan olan Ediz Hun yer almaktadır.

Tablo 4.3. Artist Olmayı Özendiren Haberler

Tarih	Sayı	Haber Başlığı	Haber sayısı	Dergide kapladığı alan	Haberin Konusu
9.03.1968	11	Darısı Olmayanın Başına	1	İki sayfa	1968 yılında yıldızı parlayan Selda Akkor, Şişli Meydanında 180.000 lira değerinde bir apartman katı aldı.
30.1.1965	5	Yarım Milyonluk İzzet	1	1,5 sayfa	İlk filminden 1500 lira kazanan İzzet Güney'in şimdi film başına aldığı ücret 30.000 lira. 1965 yılı sonunda yarım milyona yakın ücret alacaktır.
6.02.1965	6	İdealindeki Arabaya Kavuştu	1	1 sayfa	Turgut Özatay, arabası olmadığı zamanlarda da otomobilden inmezdi. Şimdi Pontiac-Parisienne arabaya sahip.
6.03. 1965	10	Eskiden Sirtında Taşırdı	1	1 sayfa	"Susuz Yaz" filminden sonra hep önemli rollere çıkan Erol Taş, şimdilerde Mercedes arabasına yüklüyor.
27.08.1966	35	Bir Yılda Neler Kazandı	1	2 sayfa	Bir yılda 12 film çeviren Kartal Tibet'in yıllık geliri 240.000 liradır. Bir apartman dairesi ve bir Mercedes arabaya sahiptir.
1.1.1967	1	Otomobil kervanına Tunç Okan'da katıldı.	1	1 sayfa	1965 yılında kapak yıldızı seçilen Tunç Okan kısa zamanda Türk Sinemasında iyi bir yer edindi ve kendine bir Mercedes aldı.

İncelenen dergi sayılarında yer alan 14 haberin artist olmaya özendirme haberleri başlığı altında yer almaktadır. Yer verilen haberler dergide en az bir sayfayı kaplamakta en çok da iki sayfayı kaplamaktadır. Verilen haberlerle yıldız olmanın iyi yanları gösterilmiştir. Verilen haberler incelendiği zaman genellikle servet, yıllık kazanç ve mülk elde edinmeyi özendirmeye yöneliktir. Bu şekilde yer verilen haberlerle artist olmanın iyi yanları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Artist olmanın iyi yanları sürekli olarak göz önünde tutularak insanların şöhret olma isteğini artırma amacı güdülmüştür.

Tablo 4.4. Ses Dergisinin düzenlediği Güzellik Yarışmaları ile ilgili Haberlerin Yıllara Göre Dağılımı

Ana konu	Yıl	Haber Sayısı
1962 Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nın ilanları	1962	11
1963 Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nın ilanları ve yarışmada dereceye girenlerin tanıtımı	1963	11
1965 Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nın ilanları ve yarışmada ilk üç dereceye girenlerin tanıtımı	1965	6
1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması hakkında ilanlar, yarışmada finale kalanlar ve yarışmada derece alan ilk üç kişinin tanıtımı.	1967	19
1968 Ses Kapak Yıldızı Yarışması hakkında ilanlar, yarışmada finale kalanlar ve yarışmada derece alan ilk üç kişinin tanıtımı.	1968	11
1970 Ses Sinema Artisti Yarışması hakkında çıkan ilanlar, , yarışmada finale kalanlar ve yarışmada derece alan ilk üç kişinin tanıtımı.	1970	11
1973 Ses Sinema Artisti Yarışması hakkında çıkan ilanlar, , yarışmada finale kalanlar ve yarışmada derece alan ilk üç kişinin tanıtımı.	1973	13
1976 Ses Sinema Artisti Yarışması hakkında çıkan ilanlar, , yarışmada finale kalanlar ve yarışmada derece alan ilk üç kişinin tanıtımı.	1976	11

Güzellik tarih boyunca kadınlara atfedilmiştir. Bir şeyin güzelliği tarih edilecekse tarifler kadın üzerinden yapılmıştır. On beşinci, on altıncı ve on yedinci yüzyıllar incelendiği zaman bu dönemlerde bakımlı olmak sadece kadınlara ait birer özellik

olmaktan uzaktır. Bu dönemlerde bakımlı olmak ve süslü giyinmek soyluluğun gösterişi olarak ifade edilmektedir. 20. Yüzyıla gelindiğinde biraz popülist birazda tüketim kültüründen hareketle kimin daha güzel olduğunu belirlemeye yönelik yarışmalar düzenlenmeye başlamıştır. Ses dergisi ilk “Kapak Yıldızı” yarışmasını 1962 yılında gerçekleştirmiştir. Derginin bu yarışmayı düzenleme amacı Türk sinemasına yeni oyuncular kazandırmak ve Türk sinemasını Batılı devletlerin sinemalarının seviyesine ulaştırmaktır.

4.1.5. 1962 Ses Kapak Yıldızı Yarışması

Yarışmaya katılım şartları:

- Yarışmaya başvuru yapmada yaş sınırı yoktur;
- Katılacak olanların yüz güzelliği kadar fiziki güzelliklerinde önemlidir
- Irk, din farkı yoktur.
- Türkiye vatandaşı olma şartı yoktur.

Ses’in düzenlediği “Ses Sinema Artisti Yarışması’na yurtdışından katılanlar da olmuştur.

“Yarışmaya katılacak olan genç kızlar ve erkekler, gönderdikleri mektupların içine Kartpostal boyunda parlak kâğıda basılmış üç adet resmini koyulacak. Bunlardan biri pörtle, bir profil, bir de boy resmi olacaktır. Sonra temiz bir kâğıda kimlik bilgileri ve ev adresleri yazılarak, biriktikleri 6 tane müsabaka kuponunu bir zarfa koyarak Ses mecmuasının adresine gönderiyorlardı.”¹¹²

Yarışma için fotoğraf gönderenlerin fotoğrafları arasından ilk eleme gerçekleştirilmektedir. İlk elemeyi geçenler mektuplarla Ses dergisi idarehanesine davet edilmektedir. Davet edilen yarışmacıların tecrübe filmi çekildikten sonra, final için 9 erkek ve 9 genç kız adayı belirlenmektedir. Finale kalan yarışmacıların fotoğrafları ve kısa biyografi bilgileri yayınlanmaktadır. Katılımlardan da anlaşılacağı üzere Ses dergisinin düzenlediği yarışma halkın ilgisini fazlasıyla çekmiştir.¹¹³

¹¹² Ses Mecmuası, 30.07. 1966.

¹¹³ Ses Mecmuası, 9.06. 1962.

Ses Mecmuasının 1962’de düzenlediği yarışmada finale kalan güzellerin fiziki özellikleri şöyledir:

“Gülgün Ok: 1.65 boyunda, doğal kızıl saçları var. 51 kg ağırlığımda. Sümer Bank Halı Desenleri Atölyesinde çalışıyor. 1938 İzmir doğumlu. “Çocukken Shirley Temple’ye benzetiliyordu. Ypılan bir yarışmada bu yüzden birinciliği kazanmıştır. Şimdide Belgin Doruk’a benzetilen. Fakat ben sinemada kimseye benzemeyenlerin şahsiyet sahibi ve yepyeni bir isim olarak girenlerin kendilerine bir yer yapacağına inanıyorum” diyor.¹¹⁴

Yarışmaya katılan diğer finalistlerin fiziki özellikleri ise şöyledir:

Tamer Özyiğitoğlu: Tab Hunter’e benzetilen Tamer Özyiğitoğlu, 1.81 boyunda ve 79 kg ağırlığındadır. 79 İzmir İktisadi İlimler Akademisinde okuyan genç yarışmacı 1942 Balıkesir doğumludur.¹¹⁵

Candan Keresteci: 1.60 boylarında olan genç yarışmacı sinemaya oyuncusu olamazsa Ankara Devlet Konservatörüne gitmek istemektedir. 1940 ödemiş doğumlu olan Keresteci 50 kg ağırlığındadır ve Lise son öğrencisidir.¹¹⁶

Oktay Menteş: 1940 Yalova doğumlu olan Menteş 1.81 boyunda ve 70 kg ağırlığındadır. Teknik Üniversite İnşaat Fakültesi’nde öğrenim hayatına devam etmektedir.

Devlet Muhsin: 1.60 boyunda olan Devlet Muhsin 50 kg ağırlığındadır. Yarışmada dereceye giren genç yarışmacı daha sonra soyadını değiştirerek “Devrim” soyadını kullanmaya başlamıştır.¹¹⁷

Cengiz Bora: 1.74 boyunda olan Cengiz Bora 66 kg’dır. 1940 doğumludur.

Hasan Tuncer: Tiyatro oyuncusu olan Hasan Tuncer hakkında daha fazla bilgiye Ses dergisi yer vermemiştir.¹¹⁸

Nur İnsel: 1942 Trabzon doğumlu olan güzel yarışmacı Deniz Yollarında memurdur. 1.68 boyunda ve 54kg ağırlığındadır.

¹¹⁴ Ses Mecmuası, 9.06. 1962.

¹¹⁵ Ses Mecmuası, 9.06. 1962.

¹¹⁶ Ses Mecmuası, 9.06.1962.

¹¹⁷ Ses Mecmuası, 9.06. 1962.

¹¹⁸ Ses Mecmuası, 9.06. 1962.

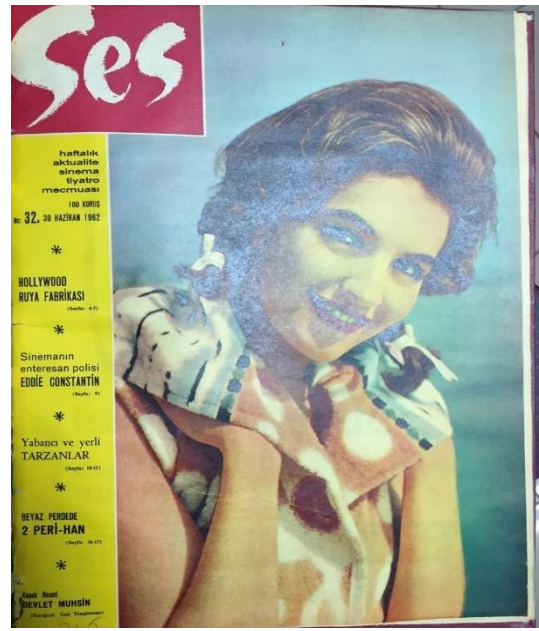
Gürel Ünlüsoy: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi öğrencisi olan Gürel Ünlüsoy 1939 İzmir doğumludur...¹¹⁹

Alev Çiçek: 1.64boyunda olan yarışmacı 49 kg gelmektedir ve 17 yaşındadır.¹²⁰

1962 yılında düzenlenen “Ses Kapak Yıldızı Yarışması”nda “Erkekler arasında Tamer Özyiğitoğlu, kızlar arasında Candan Keresteci, Nur İnsel ve Devlet Muhsin “Kapak Yıldızı” seçilmişlerdir. Yalnız 1962 yılına mahsus olmak üzere 3 tane kapak yıldızı seçilmiştir. Kapak yıldızı seçilen kızlar ve erkek Be-Ya ve Birsell film şirketlerinin bu yıl çevireceği altı filmde oynayacaklardır.¹²¹

Resim 4.1. 1962 Kapak Yıldızı Nur İnsel

Resim 4.2. 1962 Kapak Yıldızı Devlet Muhsin (Devrim)

Ses dergisinin düzenlediği yarışmanın bir diğer sonucu da: Ses Kapak Yıldızlarından Candan Keresteci, Nur İnsel ve Devlet Muhsin’in Avrupa Meczuaları için fotoğraflarının çekilmiş olunmasıdır. Avrupa’nın en büyük ajanslarından biri, Türkiye’de ilk defa Ses mecmuasının düzenlediği Kapak Yıldızı (Cover Girl) seçimiyle ilgilenmiştir. Türkiye’de bir derginin düzenlediği yarışmanın dünya çapında ilgi uyandırması Ses dergisinin düzenlediği yarışmalara ilginin artmasına neden olmuştur.¹²²

¹¹⁹ *Ses Mecmuası*, 9.06. 1962.

¹²⁰ *Ses Mecmuası*, 9.06. 1962.

¹²¹ *Ses Mecmuası*, 15.06.1962.

¹²² *Ses Mecmuası*, 30.06.1962.

4.1.6. 1963 Ses Kapak Yıldızı Yarışması

Ses dergisinin 1963 yılında düzenlediği “Kapak Yıldızı Yarışması”nın birincisi olacak olan bir genç kız ve erkek 6 filmde oynamak üzere mukavele imzalayacaklardır. 1962 yılında 2 film şirketinin katıldığı yarışmaya bu yıl 7 film şirketi katılmıştır.

Artist olmak isteyen binlerce kişi resimlerini göndermek şartıyla yarışmaya katılmıştır. Yerli film piyasasının 7 Film şirketi ve Ses dergisinin yazışları temsilcilerinden kurulu olan jüri, fotoğraflar üzerinden yapılan ilk eleme sonucunda 30 erkek, 29 genç kız olmak üzere 59 kişi final elemesine katılmak için seçmiştir. 59 kişi arasından 8 genç kız ve 8 erkek finale katılmak üzere seçilmiştir. Ses dergisi finale kalan finalistleri okuyucularına tanıtmak üzere sayfalarında yer vermiştir. 1963 yılı “Ses Kapak Yıldızı Yarışması” finalistleri şunlardır:

“Ses’in erkek finalistleri: Coşkun Zeren, Tunç Oral, Nejat Çetinok, Süleyman Baştüran, Dimi Yulis, Faruk Kent, Oral Kağan, Ertuğrul Akbay ve Ediz Hun.

Ses’in Genç kız finalistleri: Mine Sun, Hülya Koçyiğit, Ajda Pekkan, Gül Soral, Sanay Akyüz, Hülya Ünal, Tümay Tuçalp ve Ürünay Kutlu.”

Finale kalan 8 genç kız ve 8 erkeğin özelliklerinin birbirine yakın olmasından dolayı jüri üyeleri bir karara varmakta zorlandılar. Bu yüzden de jüri piknik şeklinde bir açık hava toplantısı düzenleyerek adayların bir günlük hareketlerini bu tabi hava içinde incelemek istemiştir. Türkiye’nin 7 büyük film şirketi, Erman, Kemal, Be-ya, Pesen, Acar, And ve Yerli Film’in sahipleri ile Ses mecmuasının yazışları heyetinin dört temsilcisinden kurulu jüri, 17 finalist arasında yaptığı dördüncü turda ittifakla Ajda Pekkan ile Ediz Hun’u 1963 Kapak Yıldızı seçmiştir.¹²³

Kapak Yıldızı Seçilen Ajda Pekkan yarışmaya katılmaya nasıl karar verdiğini söyle anlatmıştır:

“Bundan iki yıl önce, Belgin Doruk ile Göksel Arsoy’un başrollerini oynadıkları” Zavallı Necdet” filminin setinde tesadüfen bulundum. Göksel Arsoy beni beğenmişti. Film yıldızı olmamı teklif etti. Henüz talebeydim. Bu teklifi kabul edemedim fakat

¹²³ Ses Mecmuası, 13.07.1963

zamanla yıldız olma isteğinin şuur altında kıpırdandığını hissettim ve mecmuanızın yarışmasına katıldım”¹²⁴

Resim 4.3. 1963 Ses Kapak Yıldızı Ajda Pekkan

Ses Mecmuasının düzenlediği yarışmada mecmuanın yazı işleri kadrosundan 4 kişi ve 7 film firması temsilcisinden oluşan 11 kişilik bir jüri heyeti yer almaktadır. Finalistler arasından ilk elemeye katıldığı günden itibaren bütün jüri üyeleri üzerinde aynı tesiri bırakan Ediz Hun, her turda 11 puanı alan tek adaydır. Ediz Hun'un biyografisi şu şekildedir:

“Birkaç güne kadar vatani vazifesini bitirerek İstanbul'a dönecek olan 1.85 boyunda, kumral saçlı, kahverengi gözlü. Ediz Hun'un annesi Atatürk Kız Lisesinde Felsefe öğretmeni, babası ticaretle meşgul. Ediz, bu mutlu ailenin tek çocuğu... Aralarında zaman zaman Almanca konuşurlar. Atatürk Erkek Lisesi'ni bitiren Ediz

¹²⁴ Ses, 20.07.1963.

Hun, yüksek tahsilatını Almanya’da devam etmiştir. Beyaz Perdeye intisap edince tahsilini İstanbul’daki bir fakültede tamamlayacak.”¹²⁵

1963 Ses Kapak Yıldızı Yarışması’nın diğer finalistlerinin özellikleri şöyledir:

“Koçyiğit ailesinin üç sanatçı kızından biri olan Hülya, müsabakamızın finaline kaldığı günün ertesi günü Hitit Filmle “Susuz Yaz” filmi için 10.000 liraya bir mukavele imzaladı. Hülya Koçyiğit ne istediğini bilen bir genç kız. Müsabakalarımıza katılmak üzere resimlerini getirdiği, jürinin karşısına çıktığı günlerde kendinden öylesine emin ve rahat bir hali vardı ki, Türk Sinemasında hemen bir yol bulacağı anlaşıyordu.”

Ertuğrul Akbay: 1.86 boyunda ve 86 kilo ağırlığında olan Ertuğrul Akbay 1939’da Mudanya’da doğmuştur. ¹²⁶

1963 Film Yıldızı Yarışması Finalistleri yarışmaya ara verildiği zaman makyajlarını tazeleyerek güzelliklerini korumak için ellerinden geleni yapmıştır.

Nejat Çetinok: 1.70 boyunda 62 kilo ağırlığındaki Çetinok 1941 yılında Bergama’da dünyaya gelmiştir. ¹²⁷

Hülya Ünal: Artist olmayı isteyen Ünal yarışmanın finalistlerinden seçildiği andan itibaren artistlik hakkında temin ettiği kitaplardan artistlik hakkında bilgi edinmiştir ve kendini kamera karşısında çalışmalara hazırlamaktadır. 1.73 boyunda, 64 kilo ağırlığındaki finalistimiz 1947 yılında ve babasının memuriyeti sırasında Erzurum’da dünyaya gelmiştir.

Süleyman Başturan: 1.80 boyunda 78 kilo ağırlığındaki Süleyman Turan sporun her çeşidini yapmaktadır... ¹²⁸

4.1.7. 1964-1965 Ses Kapak Yıldızı Yarışması

1964-1965 Ses Kapak Yıldızı Yarışması’nın ilk elemesini kazanan yıldızların fotoğrafları ve isimleri Ses dergisinin 51. ve 52. Sayılarında yayınlanmıştır. Fotoğraflar

¹²⁵Ses, 27.07. 1963

¹²⁶Ses, 3.08. 1963

¹²⁷Ses, 10.08.1963

¹²⁸Ses, 17.08.1963

üzerinden gerçekleştirilen eleme sonunda finale kalan yıldızlar mektupla mecmuanın idarehanesine davet edilmişlerdir.

Acar, And, Birsell, Duru, Erman, Melek, Pesen, Saner, Uğur ve Ülkü film temsilcileri ile mecmuadan iki yetkiliden oluşan jüri üyeleri, genç kızlardan 6 ve erkeklerden 9 adayı bir tecrübe filmi içermek üzere seçilmiştir. Bu adaylar arasından 3 genç kız ve 3 erkek, tecrübe filmlerinde sağladıkları başarı nispetinde 1964-1965 Ses Kapak Yıldızı yarışmasında ilk üç sırasını elde edeceklerdir.

1964-1965 Ses Kapak Yıldızı Yarışması ilk elemesini kazanan 7 genç kız: ” *Esen Püsküllü, Esin Bilbaşar, Ayla Yurdakul, Leyla Yazıcı, Nahide Özyürek, Çığ Çelen ve Selda Akkor.* ” İlk elemeyi kazanan 9 erkek ise: ” *Dinçer Şentürk, Tunç Okan, Tuğay Toksöz, Önal Gürsan, Sühan Baydar, Aydın Özkaymak, Alhan Evrim, Yusuf Sezgin ve Ergun Özgören* ”.¹²⁹

Resim 4.4. 1965 Ses Kapak Yıldızı Selda Akkor

¹²⁹ Ses, 23.01.1965.

7 genç kız arasından 1964-1965 Ses Kapak Yıldızı birinci seçilen Selda Akkor: *“İzmir Kız Lisesi’nde okumuş, kültürlü bir genç kızdır. Türk Sinemasında büyük sansı olan Selda ilk filmine başlıyor. Muhtemelen Ayhan Işık ile birlikte oynayacak.”*¹³⁰

9 erkek arasından 1964-1965 Ses Kapak Yıldızı birincisi seçilen Tunç Okan : *“Mecmuamızın yeni kapak yıldızı 1.85 boyunda, 22 yaşında bir genç. Asıl mesleği diş doktorluğu. Öteden beri içindeki sinema sevgisi onu Türkiye’de sinema artsti olma yolunda en iyi imkân sağlayan Ses’in yarışmasına girmesine zorladı ve binlerce yarışmacı içinde Tunç Okan birinci oldu. Uzun boylu, yakışıklı, atlet vücutlu, sporcu ve sanatçı... Biz de, hem sportmen, hem de sanatkâr olmak çok güç şey sayılır. Vücudu çok kuvvetli olunca, kafa ve ruh zayıf da olsa fark etmez, diye düşünülürdü, Fakat artık yeni yetişen gençlik, kendini her bakımdan değerlendiriyor.”*¹³¹

4.1.8. 1966-1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması

Ses dergisi, “1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması’na başvuru şartları aşağıdakiler gibidir:

1- Kartpostal boyunda parlak kâğıda basılmış üç adet resmini gönderecek. Bunlardan biri pörtle, bir profil, bir de boy resmi olacaktır.

2- Temiz bir kâğıda nüfus ve adres bilgileri yazılacaktır.

3- 6 tane müsabaka kuponunu bir zarfa koyarak kapatınız.¹³²

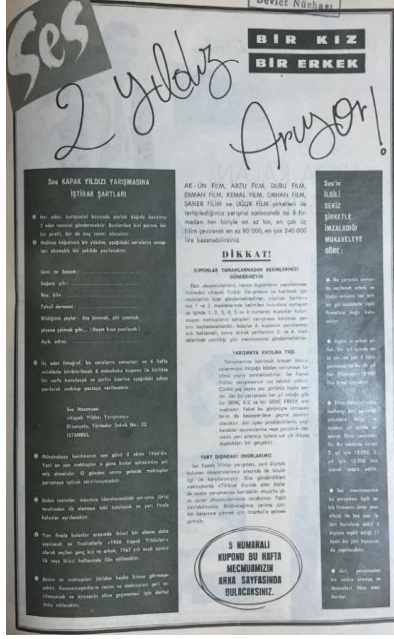
Mektup Ses Mecmuasının adresine gönderilmektedir. Yarışmanın birincileri 1967 yılı Ocak ayının ilk haftası ve ikinci haftasında ilan edilecektir. Resim ve mektupları jüriden başka kimse görmeyecektir. Kazanamayanların resmi ve mektupları geri gönderilmeyecek ve kimsenin eline geçmemesi için hemen imha edilecektir.¹³³

¹³⁰ Ses,13.02.1965

¹³¹ Ses,30.01.1965.

¹³² Ses, 30.01.1966

¹³³ Ses, 27.08. 1966

Resim 4.5. 10 Eylül 1966 Kapak Yıldızı Yarışması İlanı

Resim 4.6. 3 Eylül 1966 Yarışma İlanı

Yarışmaya katılım yaşını merak eden okuyucular için 10 Eylül 1966 tarihli 37. Sayıda yer alan Ses Kapak Yıldızı Yarışması'na yönelik ilanda sorunun cevabı şu şekilde verilmiştir:

*"Yarışmamıza katılmak isteyen okuyucularımızın birçoğu bize yarışmaya katılma yaşını sormaktadır. Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nın yaş tahdidi yoktur. Çünkü yaş başka şey, görünüş başka şeydir. Ses bu yarışmada her yıl olduğu gibi bir GENÇ KIZ ve GENÇ ERKEK aramaktadır. Fakat bu görünüşte olmayanların da beyaz perdeye geçme şansları olacaktır. Jüri üyesi prodüktörlerin, yaşlı karakter oyuncularına veya çocukluk devresini yeni atlatmış tiplere sık sık ihtiyaç duydukları bir gerçektir."*¹³⁴

1966-1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nda birinci olan genç kız ve erkek, Ak-Ün Film, Arzu Film, Duru Film, Erman Film, Kemal Film, Orhan Film, Saner Film ve Uğur Film şirketlerinin tertipledikleri yarışma sonucunda bu 8 firma tarafından her biriyle en az bir film en çok üç film çevrilerek en az 80.000, en çok 240.000 lira kazanacaklardır. Ses Kapak Yıldızı seçilen genç kız ve erkek filim başına 10.000 lira kazanacaklardır.¹³⁵

¹³⁴ Ses, 10.09.1966.

¹³⁵ Ses, 3.09.1966.

4.290 genç kız ve erkek yarışmacının katıldığı 1967-1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nda genç kızlar arasından Sezer Güvenirgil birinci seçilmiştir. Bu yıl 4. Düzenlenen Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nda birinci seçilen Sezer Güvenirgil:

“17 yaşında. Boyu 1.67 ve kilosu 56'dır. İlk ağıdan 80.000 lira alacaksınız. Başarı kazandığınız takdirde filim başına alacağı ücret 15-20 hatta 30 bin liraya çıkacak. Senede ortalama 10-12 filminden 4-5 yıl sonra bir milyoner oldu demektir.”

Resim 4.7. 1967 Ses Kapak Yıldızı

Ses'in düzenlediği yarışmalara katılanlar ve derece alanlar sırasıyla Ses dergisinin kapaklarında yer almıştır. Ses yarışmada dereceye girenleri maddi ve manevi olarak desteklemeye devam etmiştir.

Resim 4.8. 1966 Türkiye Güzellik Yarışmasına Katılan Sezer Güvenirgil

Sezer Güvenirgil, Ses Kapak Yıldızı Yarışmasına girmeden önce 1966 Türkiye Güzellik Yarışmasına katılmış ve üçüncü olmuştur. Editha Oktar Bale okulunda bale eğitimi alan Sezer Güvenirgil, karşısına artist olma fırsatı çıkmamış olsaydı balerin olmayı düşündüğünü ifade etmiştir.¹³⁶

2.903 erkeğin başvurduğu 1966-1967 Ses Kapak Yıldızı Yarışması'nda erkekler arasından da birinci seçilen Erden Güvenç, "1941 İstanbul doğumludur. Almanya'da Tekstil Mühendisliği okumuş, 1.81 boyunda ve 78kg'dır. Evli olan Erden Güvenç çoluk çocuğa karıştıktan sonra İstanbul'a geri döndü." Genç kızlardan ikinci olan Firüzan Eroğlu, üçüncü olan ise Hülya Darcan'dır. Erkeklerde ikinci olan Turğut Akaslan, üçüncülüğe ise Turgut Kayırmaz layık görülmüştür.¹³⁷

¹³⁶ Ses, 01.01.1967

¹³⁷ Ses, 7.1.1968

4.1.9. 1968 Ses Sinema Artisti Yarışması

“1968 yılı Ses 1968 Sinema Artisti Yarışması’nın düzenlenmesinden PTT’den başka herkes memnun. Önerine bu yarışmalarla şöhret ve servet yolu açılan gençlerden tutun da her yarışma sonunda beyaz perdenin kazandığı tahsilli, bilgili artistlerle çalışan prodüktörlere kadar... Yalnız PTT idaresi bu konuda hayli dertli... Binlerce mektubu her gün Ses idarehanesine taşımak kolay değil tabii.”

“Ses yarışması geçen yıllarda olduğu gibi, bu yılda yine Türk Sinemasına birçok yeni yıldız kazandıracak. Ama bu yarışmadan tek kazançlı çıkan sadece sinema değil tabii... Yarışmacıları önce Cağaloğlu’ndaki Ses idarehanesine, sonra da Mecidiyeköy’deki Acar film Stüdyosuna götüren taksi şöförlerinden tutun da kız yarışmacıların saçlarını yapan berberlere, fotoğraflarını çeken fotoğrafçılara kadar pek çok kimse bu yarışmadan kazançlı çıktı.”¹³⁸

Yarışmaya katılanların en genci 15 yaşında bir genç kız, en yaşlısı ise 37’lik bir beyefendidir.

16 kişilik jüride Ümit Utku, Ertem Eğilmez, Baha Gelenbevi, Sadık Şendil, Hüsnü Cantürk, Berker İnanoğlu, Murat Köseoğlu ve Berker İnanoğlu yer almaktadır.

“Hippy ve Beatnik modasının kol gezdiği günlerde gerek idarehanemize, gerekse stüdyoya gelen kız ve erkek bütün müsabıklar kıyafette aşırılığa yer vermemişlerdi. Erkeklerin hemen hepsi kırıvatlıydı. Kızlardan ise mini etek giymeyen yok gibi bir şeydi. Bir kız pantolan bir kız da hayli mini olan bir etek giymişti.”¹³⁹

Yarışmaya katılanlar dönemin modasına uygun kıyafetlerle yarışmaya katılmışlardır.

¹³⁸ Ses, 9.03. 1968.

¹³⁹ Ses, 9.03. 1968.

Resim 4.9 1968 Ses Sinema Artisti Yarışması Finalistleri

1968 Ses Sinema Artisti Yarışması Finalistleri şunlardır:

Nil Kutval: İstanbul Konservatuvarı Bale Bölümü son sınıf öğrencisi olan Nil Kutval, “1947 yılında İstanbul’da doğmuştur. Boyu 1.65, kilosu 54, göz rengi ise kahverengidir. İtalyanca, Almanca ve İngilizce bilmektedir. Sakin tavırlarıyla dikkat çeken Nil Kutval boş zamanlarını sinemaya ait kitaplar okumak ve mankenlik yapmakla değerlendirmektedir”.

Piraye Uzun: “Bir koltuğa üç karpuz sığdıran Piraye Uzun halen balerinlik yapmaktadır. Profosyonel mankenlik ve bale öğretmenliği yapan Piraye Uzun, 1948 yılında İzmir’de dünyaya gelmiştir. Boyu 1.67, kilosu 58, göz rengi ise kahverengidir. Pazar mecmuasının güzellik yarışmasına giren Piraye Uzun, enstitü mezunudur.”

Ülkü Özen: “Yarışmaya son anda katılmaya karar veren Ülkü Özen, 1951 yılında İstanbul’da doğmuştur. Boyu 1.66, kilosu 52’dir. Gözlerinin rengi kahverengidir. Orta ikide tahsilatına son veren Ülkü Özen, halen Şehzadebşı’nda Büyük Tiyatro’da çalışmaktadır. Ülkü Özen daha önce 7 sene Şehir Tiyatrosu Çocuk Bölümü’nde sahneye çıkmıştı.”

Zühal Gülsoy: “Babasının işi dolayısıyla karış karış dünyayı dolaşmış, bu arada Kenya ve Vietnam’a kadar gitmiş olan Zühal Gülsoy, 1948’de İstanbul’da doğmuştur.

1.68 boyunda, 55 kg ağırlığındadır. Göz rengi için “mavi, yeşil karışımı” diyen Zühal Gülsoy lise son sınıftan ayrılmıştır. Zühal Gülsoy halen profesyonel manken olarak çalışmaktadır.”

Sühan Baydar: “Boy 1.81, kilosu 74’tür. 1942’de İstanbul’da doğmuştur. Lise mezunudur. Askere gitmeden önce 3 yıl konservatuvarın tiyatro bölümünde okumuştur. Sivil polis olan ve İngilizce bilen Sühan Baydar, bundan önce iki defa Ses Sinema Artisti Yarışması’na girmiştir. Birinci olana kadar Ses yarışmasına gireceğini söylemektedir.”

Sümer Tilmaç: “Boy 1.85, kilosu 79’dur. 1948’de Malatya’da dünyaya gelmiştir. Lise 2’ye kadar okuyan Sümer Tilmaç halen Arena Tiyatrosu’nda “Kanlı Niğar” oyununda oynamaktadır. Sümer Tilmaç’ın göz rengi yeşildir. Muhtelif karakter rollerinde kamera karşısına çıkmıştır. Perdeyi, tiyatroya tercih etmektedir”.

Uğur Güçlü: “İstanbul Teknik Okulu İnşaat Bölümü’nün son sınıfında okumakta olan Uğur Güçlü’nün boyu 1.82, kilosu 78’dir. Kadıköy’de oturmaktadır. Koyu kahverengi gözlü olan Uğur Güçlü 1943 yılında Adana’da doğmuştur. Bugüne kadar ne sahneye çıkan, ne de perdede görülen Uğur Güçlü “En büyük idealim, sinema yıldızı olmak” diyor.

Yalım Tarcan: “Finalistlerin en uzun boylusu olan Yalım Tarcan 1.88 boyundadır. Kilosu 86’dır. İ.T.İ.A. ikinci sınıfa kadar okumuş, sonra hayata atılmıştır. İzmir 1942 doğumlu olan Tarcan, mali müşavirlik yapmaktadır. Esmer, siyah saçlı ve kahverengi gözlüdür. Sahne tecrübesi yoktur”.

Doğan Özınan: “Doğan Özınan 1946 yılında Mardin’de doğmuştur. Boyu 1.82, kilosu 78’dir. Ortaokulu bitirdikten sonra hayata atılmış ve muhasebecilikten tezgâhtarlığa kadar birçok işlerde çalışmıştır. Bal rengi gözleri ve sert bir fiziği olan Özınan birkaç filmde oynamıştır.”

Engin Çağlar: “Engin Çağlar, finalistlerinin boy vasatısını iki santim aşmıştır. Boyu 1.84, kilosu 76’dır. Ela gözlüdür. Almanya’da Güzel Sanatlar Akademisinde 3 yıl okumuştur. Sinemayı dünyadaki bütün mesleklerle tercih ettiğini söyleyen Çağlar çok güzel Almanca konuşmaktadır.”

Kadir İnanır: “Boyu 1.82, kilosu 72’dir. 1948 yılında Fatsa’da doğmuştur. Halen orada oturmaktadır. Kahverengi gözlü olan Kadir İnanır lise mezunudur. Tecrübe filmi çekimi için iki defa Fatsa’dan İstanbul’a gelmiştir.”

Seyit Demir: “1947 yılında Konya’da doğmuştur ve halen doğduğu şehirde fotoğrafçılık yaparak hayatını kazanmaktadır. Boyu 1.86, kilosu 84’tür. Lise mezunu olan Seyyit Demir, Fransızca bilir. Kahverengi gözlüdür.”

Ender Tuğan: “Kahverengi gözlü Ender Tuğan 1946’da İzmir’de doğmuştur. Boyu 1.82, kilosu 72’dir. Ortadoğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi İkinci sınıfında öğrenci olan Tuğan, İngilizce bilir. Ender Tuğan tip olarak yerli film artisti Erol Tezeren’i andırmaktadır. Sivil paraşütçüdür.”¹⁴⁰

Ses bu yıl da Türk Sinemasına altı yeni isim kazandırmıştır. “1968 Ses Sinema Artisti Yarışması ”Nil Kutval ve Uğur Güçlü ’nün birinci, Ülkü Özen ve Engin Çağlar’ın ikinci, Fatma Karanfil ve Aykut Bora’nın üçüncü olmasıyla sonuçlanmıştır. Ses altı genç insana daha, şöhret giden o dikenli yolun kapılarını açmıştır.”¹⁴¹

Nil Kutval, yayın hayatına atıldığı günden bu yana devamlı okuduğu Ses mecmuasının “Sinema Artisti Yarışmalarını büyük bir ilgiyle takip ettiğini ifade etmiştir. Bu yıl ki müsabaka başladığına dair ilk ilanları okur okumaz içinden bir” Acaba katılsam mı? Sorusuna geçirmiştir. Anne ve babası izin verince yarışmaya katılmaya karar vermiştir.

¹⁴⁰ Ses, 16.03.1968.

¹⁴¹ Ses, 6.04.1968.

Resim 4.10. 1968 Kapak Yıldızı Nil Kutval

Geçen yıl Akşam gazetesinin düzenlediği Türkiye Dans Şampiyonasında birinci olduğunu söyleyen Nil Kutval, aynı yıl içinde yer aldığı Rasimpaşa voleybal takımı kızlar arasında İstanbul şampiyonu olmuştur. Birinci gelmeye alışmış olan Nil Kutval, şansım bu yarışmada da yüzüme güldüğünü söylemiştir.

“Nil Kutval’ın eğer özelliklerini sayarsanız, yerli sinema kadın yıldızlarının çoğuna benzeyen bir tarafı da, annesiyle babasının yıllar önce ayrılmış olması. Türkan Şoray, Filiz Akın, Fatma Girik, Sevdâ Ferdağ ve daha birçok şöhret gibi Nil’in de annesiyle babası ayrı yaşıyor”.

Nil Kutval 1968 yılında bir gerçek insanı “Üstün İnsan” yapmaya yetecek ne kadar kabiliyet varsa hepsini kendi toplamış kültürlü, bilgil, ölçülü bir genç kızın taşıması gereken bütün özelliklere sahiptir.¹⁴²

1968 Ses Sinema Artisti Yarışmasında erkekler arasında birinci seçilen Uğur Güçlü: “27 Mayıs 1942’de Adana’da doğdu. Uğur Güçlü çiftçilikle uğraşan bir ailenin çocuğudur. Yıldız Teknik Okulu İnşaat Bölümü’nde okumuş olan Uğur Güçlü halen

¹⁴² Ses,6.04.1968.

Kadıköy Özel Mühendislik ve Mimarlık Okulu'nda son sınıf öğrencisidir. Uğur Güçlü'nün en büyük özelliği, yerli sinemada yer yapmış jönlerin hiç birine benzememesi. Eğer benzetilmek gerekirse ona Yılmaz Güney ile Fikret Hakan'ın bazı özelliklerini, şekil ve mana olarak, birleştirmiş demek gerekir.”¹⁴³

Yarışmada kızlar arasında ikinciliği kazanan Ülkü Özen, **“modern genç kız tipinin bütün özelliklerini kendinde toplamıştır. İlkokula gidiyordum. 1960 yılında bir piyes seyretmeye gittim. Orada rejisör Ferih Egemen Bey tipimi beğenmiş, anneme teklif yaptı. Bu şekilde şehir tiyatrosu çocuk bölümüne girdim ve Üsküdar'da sahneye konan “Sihirli Topaç”la ilk defa sahneye çıktım. Tam 7 yıl şehir tiyatrosunda kaldım. 1967 yılında istifa ettim. Ülkü Özen'in tiyatro artistliği dışında iki marifeti bulunmaktadır. Üç yıldan beri profesyonel anlamda mankenlik yapıyor. İkinci marifeti ise şarkıcılıktır. İki yıl önce bir bağlamacıdan ders alıp birçok konser vermiştir.”**

İyi bir ailenin üstün meziyetlerle doğmuş, mükemmel yetiştirilmiş bir çocuğu olan Engin Çağlar, “müsait tipiyle tam bir “genç âşıklar sineması” olan yerli sinemada büyük bir boşluğu dolduracağına hiç şüphemiz yok... Engin Çağlar 1940 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Yüksel tahsil için Almanya'ya gitmiş ve 4 yıl okumuştur. Güzel sanatlar, tiyatro ve sinema ile yakından ilgilenip bu işin öğrenimini yapmış. Galatasaray genç takımında 1958-1959'da futbol oynamış. Engin Çağlar İngilizce, Almanca ve Fransızca bilmektedir”. Türk sinemasına giren artistler, zamanla zenginleşir; ev ve otomobil alırlar. Engin Çağlar bu genel manzaranın dışında Chevrolet bir arabası vardır.¹⁴⁴

1968 Ses Sinema Artisti Yarışması'nda kızlar arasında üçüncülüğü on altı yaşındaki şipşirin bir kız kazanmıştır. Onun için, jürideki prodüktörler Fatma Karanfil'i Deanna Durbin'. 3 Şubat 1952 yılında Eskişehir'de doğumlu olan Fatma Karanfil, Edebiyat yarışmasında “Yağız” adlı hikâyeyle birinciliği kazanmıştır.

Erkekler arasında üçüncülüğü kazanan Aykut Bora, “Bursalı bir kuyumcuydu. Sessiz ve çekingen haliyle tezat teşkil eden sert bir tipe sahip. İlk filmini tamamladı ve arkadaşları arasında “Filme başlama” birincisi oldu.”¹⁴⁵

¹⁴³ Ses, 13.04. 1968.

¹⁴⁴ Ses, 20.04.1968.

¹⁴⁵ Ses, 27.04.1968.

4.1.10. 1970 Ses Sinema Artisti Yarışması

1970 Sinema artisti birincisi Alev Uğur: Yerli sinema çevrelerinde ve sinemaseverler arasında ilgiyle izlenen “Ses Sinema Artisti Yarışmaları”nın sonuncusu geçtiğimiz geçen yılın son günü sonuçlandı. Yarışmamıza katılan Acar, Ekün, Erman ve Melek film sahipleriyle Ses’ten üç kişinin katıldığı 7 kişilik jüri, finalistlerin tecrübe filimlerini bir daha seyredip şu sonuca vardı: Kızlar arasında birinci Alev Uğur, İkinci Fatma Belgen, üçüncü Deniz Erkanat, erkekler arasında birinci Tarık Akkan (Üregül), ikinci Aytaç Arman, Ahmet Cambazoğlu.

Resim 4.11. 1970 Sinema Artist Yarışması Birincisi Alev Uğur

Alev Uğur: 1949 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiştir. Edebiyat Fakültesine yazılmış ve bir süre sonra devam ettikten sonra bırakmaya karar vermiştir. Alev Uğur’un saçları kumral, gözleri kahverengi. Boy 1.69, kilo 56.’dır.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Ses, 9 Ocak 1971

1970 Sinema Artisti Yarışmasında erkekler arasında birinciliği kazanan Tarık Akan (Üregül) uzun boylu, yeşil gözlü, muntazam vücutlu yakışıklı bir genç adamdır. Halen Işık Mühendislik Okulu'nun ikinci sınıfında öğrenimine devam etmektedir. Bakırköy'de oturan Tarık Akan 1948 doğumludur. *“Peki Üregül neden “Akan” oldu diyeceksiniz. Yerli film seyircisi uyumlu, söylenişi kolay isimleri çabuk akılda tutuyor ve o isimler daha kolay şöhret oluyor. Mesala Fahrettin Cüreklibatır adı hem uzun, hem söylenişi ve akılda tutuluşu zor olduğu için değiştirilip Cüneyt Arkın oldu. Murat, Rüjdan Tercan adını terkedip Murat Soydan olarak şöhret yaptı. Bumin Gaffar Çıtanak, adını Fikret Hakan yapıp afişlerin köşesine yerleşti.”*¹⁴⁷

1949 İzmir doğumlu olan Fatma Belgen'in boyu 1.70, kilosu 55'tir. *“1970 Sinema Artisti yarışmasına aslında iki yıl önce karar verdim. Ama o zamanlar lise son sınıf öğrencisi olduğum için “Önce okul bitsin, bir dahaki yıl girerim” demiş. 1969 yılında Ses Sinema artisti yarışması yapılmayınca Fatma Belgen bir bankaya girip çalışmaya başlamış”*. Hürriyet Gazetesinin açtığı Güzellik yarışmasına katılmıştır. Daha doğrusu girmeye niyetlenip kaydını yaptırmış ama tam o günlerde Nişantaşı şubesinden aynı bankanın Elmadağ şubesine nakledildiği için o fırsat kullanamadan kaçmıştır. Geçtiğimiz yıl Hürriyet gazetesinin düzenlediği güzellik yarışmasına girmiştir ve yüze yakın aday arasında yapılan iki elemeyi atlatıp, son yediye kalmış, ama dereceye girememiştir. Peşinden Ses, Sinema Artisti Yarışması açınca bu defa şansı yaver gitmiş ve dört binden fazla aday içinde kızlar arasında ikinci seçilmeyi başarmıştır.

Aytaç Arman: 1970 Ses Sinema Artisti Yarışması'nda erkekler arasında ikinci olan Aytaç Arman da Yılmaz Güney, Yılmaz Duru, Demir Karahan ve Semih Güney gibi Adanalıdır. 1948 doğumlu olan Aytaç Arman 1.85 boyunda ve 73 kilodur.¹⁴⁸

1970 Sinema Artisti Yarışması'nda kızlar arasında üçüncü olan Deniz Erkanat, 1948'de Eskişehir'de doğmuştur. Deniz Erkanat 1964 yılında Türkiye ikinci güzeli seçilmiştir. 1.71 boyunda ve 60 kg ağırlığındadır.

Ahmet Canbazoğlu: Yarışmada erkekler arasında üçüncü seçilmiştir. 1950 Söke doğumludur. Boyu 1.87, kilosu 80'dir.¹⁴⁹

¹⁴⁷ 16 Ocak 1971

¹⁴⁸ 23 Ocak 1971

¹⁴⁹ 30 Ocak 1968.

4.1.11. 1973 Ses Sinema Artisti Yarışması

Ses Mecmuası Türk Sinemasına Yeni Yıldızlar Arıyor

1973 7. Sinema Artisti Yarışması İştirak Şartları

YARISMA KATILMA ŞARTLARI

• Kartpostal boyutunda üç adet fotoğraf
• Temiz bir kâğıda kimlik bilgileri yazılacak
• 12. sayımızda yayınlamaya başladığımız kuponlarından çıkan ve çıkacak olan 1.2.3 ve 4 numaralı dört âdetini toplayarak zarfın içine koyun ve postalayın.

YARISMA KATILMA ŞARTLARI

• Kartpostal boyutunda üç adet fotoğraf
• Temiz bir kâğıda kimlik bilgileri yazılacak
• 12. sayımızda yayınlamaya başladığımız kuponlarından çıkan ve çıkacak olan 1.2.3 ve 4 numaralı dört âdetini toplayarak zarfın içine koyun ve postalayın.

***Dünkü Tarık Akan**

Ve *Bugünkü Tarık Akan

HER TİPİN ADAMI — Bu yıldız sinemaya geçti Tarık Akan. Bu yıl yıl, yeni sinemaya geçmiştir. Sinemâ a her tür sinemaya geçmiştir. Bu yıldız sinemaya geçti.

SADECE BİR YILDIZ DEĞİL BİR "OLAY ADAM"

Resim 4.12. 1973 Sinema Artisti Yarışması İlanı

Ses Mecmuası Türk Sinemasına Yeni Yıldızlar Arıyor

1973 7. Sinema Artisti Yarışmasına İştirak Şartları

“Hülya Koçyiğit, Ajda Pekkan, Ediz Hun, Sezer Güvenirgil, Fatma Belgen, Tamer Yiğit, Aytaç Arman, Tarık Akan ve birçok ünlü yıldız beyaz perdeye (Ses Sinema Artisti Yarışması) aracılığıyla ile geçmişler. Şöhret, meslek ve servet sahibi olmuşlardır. Eğer siz de sinema sanatçısı olmak istiyorsanız (Ses'in 7 Sinema Artisti Yarışması)na katılmalısınız.”

Yarışmaya Katılım Şartları

- Kartpostal boyutunda üç adet fotoğraf
- Temiz bir kâğıda kimlik bilgileri yazılacak
- 12. sayımızda yayınlamaya başladığımız kuponlarından çıkan ve çıkacak olan

1.2.3 ve 4 numaralı dört âdetini toplayarak zarfın içine koyun ve postalayın.

Yarışmaya katılan adayların resimleri 5 Mayıs 1973 günü Büyük Jüri tarafından resim elemesi yapılacak ve kazananlar özel mektuplarla idarehanemizde yapılacak olan canlı elemeye davet edilecektir. Jüri Üyeleri: Murat Köseoğlu, İrfan Ünal, Nahit Ataman, Türker İnanoğlu, Hürrem Erman, Kaçuni Haki, Hulki Saner, Duran Tantekin, Çetin A. Özkırım, Oğuz Özdeş ve Ermen Şener'den kuruludur. Bu 11 kişilik büyük jürinin dışında hiç kimse resim ve mektupları görmeyecektir.

Yarışmadan önce Ses dergisinde yayınlanan ilanlarla yarışmada derece yapanların neler kazanacağı sürekli olarak duyurulmuştur. Yarışmamızda birinci seçilecek kız ve erkek yıldız adayları bir yıl içinde, Türkiye'nin en büyük 8 şirketinin çevireceği birer filmde oynayacaklar ve film başına 20.000 liradan toplam olarak tam 160.000 lira alacaklardır. Tabi bu fiyatlar sadece ilk yıl için geçerlidir. Yarışmada birinci seçilen kız ve erkek, daha seçildikleri anda film şirketlerinden 5.000 liradan toplam 40.000'er lira avans alacaklardır. İkinciler ise yarışmamıza katılan Acar, Akün, Arzu, Erler, Erman, Melek, Saner ve Sinevizyon Film şirketleri tarafından bir yıl zarfında birer film çevirecekler ve film başına 10.000 lira kazanacaklardır. Ayrıca yarışmamıza katılan şirketler, üçüncü seçilenlere de filmlerinde imkân tanıyacaklar, kendilerine çevirecekleri filimlerde önemleriyle mütenasip roller vereceklerdir. Dereceye giremeyenler içinde şans kapıları tamamen kapalı değildir. Onlar da yarışmacıların dikkatini çekip bazı filimler de oynamak imkânına sahip olabileceklerdir.

“Bütün bunların dışında bu yarışmanın en büyük avantajı, kazanacak olanı birden servet ve şöhrete ulaştırması, onu popüler bir meslek sahibi yapmasıdır. 1962 yılından beri Ses'in düzenlediği yarışmalar, Türk sineması için birer “yıldız kaynağı” olmuş, mecmuamız yıllarca “yıldız fabrikatörü” gibi çalışmıştır.”¹⁵⁰

Bu arada yarışmamızda birinci olan kız ve erkek yıldız adaylarına yurdumuzun tanınmış firmalarından olan Kürkçü Mustafa Pakoğlu müessesesi de, her biri 5.000 lira değerinde, son moda ve ısmarlama birer kürk armağan edeceği duyurulmuştur.

“Unutmayınız, Sinema Yıldızlığına giden en emin yol, “Ses'in Sinema Artisti Yarışmaları”ndan geçer.”¹⁵¹ Ses dergisi bu slagonla okuyucularını yarışmaya katılmaya devet etmiştir.

¹⁵⁰ Ses, 7 Nisan 1973.

¹⁵¹ Ses, 7 Nisan 1973

“Dünkü Tarık Akan ve Bugünkü Tarık Akan”

“Tarık Akan’ın ilk kapak resmi yayınlandıktan sonra, hemen hergün dergiye 70-80 mektup gelmeye başlamıştı onun adına. Adresini yayınladık, evi mektupla doldu taşı. Yani Tarık Akan ilk filmini çevirmeye başlamadan önce bile çoğu sinema oyuncusunun görmediği bir şöhret oluvermişti. Tarık Akan’dan Tavsiyeler: Yeşilçam piyasasında Tarık Akan’ın borsa değeri 100.000 liradır. Artist olmak isteyenler için kelimesi kelimesine şunları söylemiştir:

“Sinema Yıldızlığına giden en emin yol, “Ses’in Sinema Artisti Yarışmaları”ndan geçer. Ben bu slagona inandım, kazandım. Siz de inanın mutlak kazançlı çıkarsınız. Sinemaya geçmek istiyorsanız şansınızı Ses’de deneyin.”¹⁵²

Yarışmayla İlgili İlanlar Şöyledir:

- 21 Nisan 1973 tarihli 17. Sayının kapağında Türk Sinemasına Yeni ve Gerçek değerler kazandıran geleneksel Ses Sinema Artisti Yarışması sizleri bekliyor.¹⁵³
- 28 Nisan 1973 tarihli 18. Sayıda Sinema Artisti olmak isteyenlere Son İhtar. Yıldız olmak için sadece 6 gününüz kaldı.¹⁵⁴
- 12 Mayıs 1973 tarihli 20. Sayının kapağında Ses Sinema Artisti Yarışmasının birinci elemesi yapıldığı duyurulmaktadır.
- 9 Haziran 1973. 1973 Ses Sinema Artisti Yarışmasında Heyacan Son Haddinde...

“1973 Ses 7. Sinema Artisti yarışması ”görülmemiş bir ilgiyle karşılanmıştır. Yaklaşık olarak 8.000 adayın katılmış olmasını, film yapımcıları “Son yılların en başarılı ve yeterli çabası” olarak nitelendirmişlerdir. Bu güne kadar yaptığımız bütün yarışmalardan çok daha fazla ilgi gören “Ses 1973 Sinema Artisti Yarışmalarına 2.681 kız, 5.455 ‘i erkek olmak üzere 8.136 okurumuz katılmıştır.”¹⁵⁵ Yarışmaya katılımın fazla olması Ses dergisinin tirajlarının da yükseldiğini göstermektedir. Çünkü yarışmaya katılmak için Ses dergisinde yayınlanan kuponlara ihtiyaç vardır.

¹⁵² Ses, 7 Nisan 1973

¹⁵³ Ses, 21 Nisan 1973

¹⁵⁴ Ses, 28 Nisan 1973

¹⁵⁵ Ses, 12 Mayıs 1973

Türkiye'nin en büyük film şirketlerinin sahipleri ve film dünyamızın otoriteleri olan büyük jüri üyeleri Ses 1973 Sinema Artisti Yarışması'nı her yönüyle kusursuz ve gerçekten çok yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.¹⁵⁶

Sinema Artisti Yarışması Kız Finalistleri:

Necla Nazır, 17 yaşındadır ve yarışmaya İstanbul'dan katılmıştır.

Gülşen Bubikoğlu, 19 yaşındadır ve yarışmaya İstanbul'dan katılmıştır.

Sevil Akın, 20 yaşında ve İstanbul'dan katılmıştır.¹⁵⁷

Resim 4.13. 1973 Ses Sinema Artisti Yarışması Birincisi Necla Nazır

1973 Sinema Artisti yarışması birincisi seçilen Necla Nazır, 1956 yılında Yunanistan'da dünyaya gelmiştir. 1.67 boyunda, saçları kumraldır. Kilosu ise 50'dir.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Ses, 7 Haziran 1973

¹⁵⁷ Ses, 9 Haziran 1973

¹⁵⁸ Ses, 14.07.1973.

4.1.12. 1976 Ses Sinema Artisti Yarışması

Ses Dergisi 1976 yılında 8. Sinema Artisti Yarışması'nı düzenlemiştir. Türk sinemasına bir dolu insan kazandıran Ses 1976 yarışmasını kazananlar; birinci Oya Aydoğan, ikinci Gölgen Bengü ve üçüncü de Sevtap Çiftçi olmuştur. Erkekler arasından yarışmada birinci Mahmut Cevher, ikinci Mesut İnce, üçüncüde Semih Çakır seçilmiştir. Jüri üyeleri 10 kız ve 13 erkeğin arasından geleceğin yıldızları seçilmiştir.

1976 Ses Sinema Artisti Yarışması Jürisi; Murat Köseoğlu Acar Film'i, İrfan Ünal Akün Film'i, Nahit Ataman Arzu Film'i, Türker İnanoğlu Erler Film'i, Şeref Gür Erman Film'i, Kaçuni Haki Melek Film'i ve Ses'in temsilen de Yazışları Müdürü Mine Baykara ile Turan Aksoy'dan oluşmaktadır.¹⁵⁹

Resim 4.14. 1976 Ses Sinema Artisti Yarışması birincisi Oya Aydoğan

1976 Ses Sinema Artisti Yarışması birincisi Oya(Tuba) Aydoğdu, 1957 İstanbul doğumludur. Birinci olan Oya Aydoğan, yarışmaya okul müdüründen izin alarak girmiştir. Hatta okul müdürü kendisine “Eğer kazanırsan memnun oluruz. Bir öğrencimizin sinema yıldızı olmasından sevinç duyarız”¹⁶⁹ boyunda ve 54 kg

¹⁵⁹ Ses, 8.05. 1976

ağırlığındadır. Oya Aydoğdu, Fransızca ve İngilizce olmak üzere iki lisans bilmektedir.¹⁶⁰

Mahmut Cevher, 1949 Bursa doğumludur. Evli ve bir çocuk babası olan Mahmut Cevher, 1.89 boyuna sahip olması İtalyanların bile dikkatini çekmiştir.¹⁶¹

1976 Ses Sinema Artisti Yarışması'nın ikincisi Gölgen Bengü'dür. Boğaziçi Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümünde okumaktadır. 1.68 boyunda, 51 kilo ağırlığında olan Gölgen Bengü, 1957 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir.¹⁶²

1976 Ses Sinema Artisti Yarışması'nın üçüncüsü olan Senem Kayra, 1974 yılında Japonya'da düzenlenen bir "Dünya Gençlik Güzeli" yarışmasında Türkiye'yi temsil etmiştir. 1.69 boyunda ve kilosu 50'dir.¹⁶³

4.2.Şöhretin ve lüks yaşamın ışıltılı dünyasının anahtarı: Güzellik Yarışmaları

Osmanlı'dan günümüze kadar dergiler popüler kültürün taşıyıcılığına aracılık etmişlerdir. Özel televizyon kanallarının yaygınlaşmaya başlamasına kadar dergiler tüketim kültürüne teşvik edici haberlere sayfalarında fazlasıyla yer ayırarak tüketimi artırmayı hedeflemişlerdir. Özellikle kadın okuyuculara hitap eden dergiler kadının yalnız olmadığını, onun arkadaşı ve dostunun kendileri olduğunu, kadınları anladıklarını ve onların sorunlarına çare bulacak önerilerin dergilerin sayfalarında bulabileceklerinin mesajını vermişlerdir. Şehirli modern kişilere hitap eden popüler dergiler, toplumsal yapı içinde küçümsenen artistlik mesleğini yüceltmişler ve artistlik mesleğiyle alakalı olumlu haberlere fazlasıyla yer vererek insanların bu mesleğe yönelmelerini sağlamışlardır.

Özellikle 1970 ve 1980'lerde Türk kadınlarının yaşamlarında gözlemlenen değişiklikler dergiye konu olmuştur. Medya holdinglerinin giderek güçlenmesiyle popüler dergiler de holdinglerin bünyesine girerek tüketim endüstrisinin daha da genişlemesine hizmet etmişlerdir:

“Toplum tarafından da kabul edilen gerçek yaşamın” fetişleştirilmesi” sorunu bize önce ideoloji üretimi, oradan da alt yapı ve üstyapı adlı fetiş-

¹⁶⁰ Ses, 15.05.1976

¹⁶¹ Ses, 22.05. 1976

¹⁶² Ses, 29.05.1976

¹⁶³ Ses, 12.06.1976

kuramının ötesine geçerek üretim güçleriyle ilgili daha kapsamlı bir kuram üretmeye itmektedir. Günümüzde bütün kuramlar yapısal açıdan isteseler de istemeseler de kapitalist sistemle iş birliği yapmak durumundadırlar. “Fetiş” sözcüğü günümüzde nesnenin sahip olduğu doğaüstü bir özellik, bir güç anlamına gelip, görece öznenin de aynı büyümlü güce sahip olabileceğini ifade etmektedir. Fetiş sözcüğü başlangıçta doğal olmayan, dönüştürülmüş, yapay, görünüm ve göstergelerle ilgili bir süreci ifade etmektedir. Paranın, altının insanı büyüleyen yanı gücül anlamda ne maddi bir şeyin ne belli bir emek gücünün ne de bir iktidarın eşdeğeri olması değil, bir sistemin gücüne, artık hiçbir hakikate gönderme yapmayan ve sanal seviyede tüm değerlerin yerini tutabilecek bir güce sahiptir. Burada fetişleştirilen şey kaz gelecek yerden tavuğu esirgememe anlayışı ya da hazine değil, sahip olunan o kusursuz tip görüntüsüdür. Medya tarafından saplantı haline gelen bedensel özgürleşme ve güzellik, fetişleştirilmiş güzellik artık ruh, hareketler ya da yüz çizgilerindeki zarafetin bir yansıması olmaktan çıkmıştır; çünkü günümüzde güzellik denildiği zaman (idealist bakışa göre) bu bir gerçeğin ifadesi olabildiği gibi, hoş bir profile olmayan (romantik bakışa göre) harikulade bir vücudu da ifade edebilmektedir. Bu güzellik, doğal güzelliğin tam karşısı bir anlama sahip olup, herkes tarafından kabul edilen, kusursuzluk çılgınlığıyla donatılmış tek tip güzellik modellerini anlatmaktadır. Sonunda ruhun aynası olma özelliğini yitiren beden belli bir disiplin ve sadece göstergelerden oluşan bu evrene boyun eğmek zorundadır.”¹⁶⁴ Ses dergisi düzenlediği güzellik yarışmalarıyla insanların bedenlerini özgür bırakmalarını ve güzel olanların artistlik mesleğini yapabileceklerinin mesajına sıkça yer vermiştir. İnsanoğlu hayalini kurduğu hayata ulaşmak için bedenlerinin fetişleşmesine göz yummuştur.

¹⁶⁴ Jean Baudrillard, Adanır Oğuz ve Ali Bilgin, *Gösterge Ekonomi Politikası Hakkında Bir Eleştiri*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2009, 90-105.

Resim 4.15. 30.07.1966 tarihli Ses Dergisi Kapağı

30 Temmuz 1966 yılı 31. Sayısında Ses dergisi bu zamana kadar düzenlediği Üç “Kapak Yıldızı Yarışması”nda dereceye giren ve şöhret olan; Hülya Koçyiğit, Tamer Yiğit, Ajda Pekkan, Ediz Hun, Tunç Okan, Selda Alkor, Yusuf Sezgin ve Esen Pusküllü’nün fotoğraflarını kullanarak 1967 Ses Kapak Yıldızı yarışmasına girecek olanlara “Siz de Ses Kapak Yıldızları gibi şöhrete ulaşabilirsiniz” sloganı ile onlar yarışmaya katıldı hayal ettikleri hayatı yaşıyorlar. Sizin onlardan ne eksisiniz var. Siz de yarışmaya katılın ve hayal ettiğiniz hayata kavuşun mesajına yer vermektedir. Kapakta yer alan artistlerin makyajlı fotoğraflarının kullanılması makyajın beden ne kadar kaba saba bir şey olduğunu gösterdiğini söyleyen Baudrillard:

“Çok uzun bir zaman alan profesyonel bir kusursuz görüntü kazandırma çalışmasıyla göstergelerden oluşan ve gerçek emek suretiyle her türlü ilişkisi kesebilmiş beden adlı kusursuz bir nesne oluşturulmaktadır. Mevcut kültürel düzeni vücut aracılığıyla yeniden üretebilmek amacıyla dövmele, gergin duduklar, ayakları Çinlilerin deforme edilmiş ayaklarına benzeten ayakkabılar, fon döten, ağda, rimel ya da bilezikler, kolyeler,

nesneler, takılar, aksesuarlar kısacası akla gelen ne varsa kullanılmakta ve bu sayede bir güzellikten söz edilebilmektedir. Mantıksal açıdan kusursuz parçalara bölünerek, belli türdeş göstergeler (jestler, yürüyüş biçimi, vücudun ön plana çıkan belirgin bölgeleri “soylu bir vücut” sistemine dönüştürülmektedir.”¹⁶⁵

Ses dergisinde 1961 yılında yayınlanan “Güzellik Yarışmasından Beyaz Perdeye” başlıklı haberde; güzellik yarışmasına katılan kişilerin daha sonra oyuncu olma yolunu seçtikleri söylenmektedir. Güzellik yarışmasına katılmak şöhret olmak için kullanılan yollardan birisi olduğu vurgulanmaktadır. Haberin anlatıcısı, kullanılan başlık ve kullanılan fotoğraflar okuyucu haberi okumaya yönlendirmede kullanılmaktadır. Seçilen başlıkla okuyucunun dikkatini metine çekmeye çalışılmıştır.

“GÜZELLİK YARIŞMASINDAN BEYAZ PERDEYE”

*“Günümüz tanınmış sinema ve tiyatro artistlerinin pek çoğu, güzellik müsabakasına girmişlerdir. Amerika ve Avrupa’da her yıl yüzlerce güzellik kraliçesi seçilir. Filim prodüktörleri, yıldız avcıları birinci seçilen güzelin peşine düşerler. Onları parlak sözlerle “başrol” masallarıyla kandırmaya çalışırlar. Kraliçelerin çoğu bu teklifleri: “Sözlüyüm, nişanlıyım, yakında evleneceğim ” diye kabul etmiyorlardı. Yıldız avcıları ikinci ve üçüncü seçilen güzellere kahr. Ancak, onların ümitleri, stüdyo kapılarında söner. Stüdyoların eskimiş yıldızları, kraliçelikten, artistliğe geçmek isteyen gençlerin ayaklarını o gün kaydırıverirler.”*¹⁶⁶

İlk olarak Cumhuriyet Gazetesinin öncülüğünde düzenlenmeye başlanılan güzellik yarışmaları daha sonra Milliyet, Saklanbaç, Hürriyet ve Ses dergisinin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Aşağıda yer alan haberde Güzellik Yarışmalarında birinci seçilenlerin daha sonra hayatlarında meslek olarak artistliği seçtiği anlatılmaktadır. Ses dergisi güzellik yarışması düzenlemeye karar vermeden önce yayınlanan bir haberdur. Haberi yarışmadan önce yayınlayarak yaptığı işi meşrulaştırma amacını gütmektedir.

“...Türkiye’de de durum böyle...Üstelik güzellik müsabakalarının tarihi de yeni...1929 yılında, bir gazetede çıkan ilanla başlamış: “Türkiye’nin en güzeli kadını

¹⁶⁵Baudrillard, vd., 90-105.

¹⁶⁶ Ses, 16 Aralık 1961

arıyoruz!...O kadın Türkiye'nin güzellik kraliçesi olacak!...Bu ilandan sonra gazete yarışmaya başvuru şartlarını bildirdi. Sonunda, orta boylu, Tanrı'dan kıvrıcık saçlı, altın gözlü, beyaz tenli, zarif endamlı”Feriha Tevfik, 125 güzel arasından kraliçe seçildi.Bir kaç yıl sonra da, “Allahın Cenneti” filminde oynadı. 1930 güzeli Mübeccel Namık, tacirle, 1931'in kraliçesi Naşide Saffet bir pilotla evlendi. 1932 yılının kraliçesi Keriman Halis ise dünya güzeli seçildi. 1933 yılındaki müsabakaya fesat karıştığı ileri sürüldü. Güzellik yarışmalarına 17 yıllık bir ara verildi. 1950 yılında da Güler Arman, Türkiye Güzeli seçildi. 1951 yılında Günseli Başar. 1952 yılında Gelengül Tayfuroğlu, 1953'te Ayten Akyol, 1954'de Sibel Göksel, 1955'te Suna Soley, 1956'da Can Uysaloğlu kraliçe seçildiler. 1957 yılının ise iki güzeli iki güzeli vardı: Biri Sunay Uslu, biri de Güler Sirmen'dir. 1958'de Ezel Olcay, 1959'da Figen Özgür, 1960'da Nebahat Çehre ve Güler Kıvrık Türkiye güzeli oldular. Bunlardan ancak üçü, Sibel Göksel, Nebahat Çehre, Sunay Uslu, tiyatro ve sinema hayatına atıldı... Ötekilerde kraliçe olduktan sonra saadeti evlenmekte buldular... İki güzel, Figen Özgür ile Gürel Kıvrak ise, sinema dünyasına bazı sebeplerle giremedikleri için, yalnız reklam filmlerinde oynamakla yetindiler.”¹⁶⁷

“Halka istediğini şeyleri verecek teknik özelliklere sahip olarak üretilen yaşamlara ilişkin imajlar bir “hayal fabrikalarından” çıkmaya başlamıştır. Milyonca insan bu imajlar ve nesneler aracılığıyla görür, değerlendirmeler yapar ve yaşar. İnsanları iyileştiren ve kendine getiren, heyecanlandıran ya da rahatlatan, zaman ve mekân kısıtlamalarını aşp onları bir araya getiren hayallerin yaratıcısı”¹⁶⁸ konumundadır. Güzellik yarışması ilanında Ses dergisi daha önce artist yaptığı kişilerin fotoğraflarıyla birlikte kısa hayat hikâyelerine yer vermiştir. Bu şekilde insanların artist olma hayalini kurmaları sağlanmıştır. Zengin olma hayaline kapılan genç kızlar, hayallerine kavuşmak uğruna birçok erdemlerinden vazgeçmek zorunda kalmışlardır.

“...Buna karşılık, müsabakalarda ikinci, üçüncü, dördüncü seçilen güzellerden çoğu, sinema ve tiyatro artisti oldular. Leyla Sayar, Cavidan Dora, Sevim Çağlayan, Gönül Beyhan, Nilüfer Sezer, Şükran Sabuncu, Nuray Uslu, Ayfer Feray, Neşe Yulaç, Şükran Akın, Aysel Tanju, Özcan Tekgül bu arada sayılabilir. İşin en ilgi çekiçi yanı,

¹⁶⁷ Ses, 16 Aralık 1961

¹⁶⁸ George Gerbner, *Medyaya Karşı*, (Çev.: Güneş Ayas, Veysel Batmaz, İsmail Kovacı), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2014, 131.

Leyla Sayar ve Cavidan Dora'nın kadın yıldızlar içinde sıvrilerek ilk beş'in arasına girmeleridir. Belgin Doruk, 1953 yılında yapılan Türkiye Güzellik müsabakasında ikinci seçilmiştir.”¹⁶⁹

Artistlerin çoğu, “Dünyada mekan, ahirette iman” felsefesine çok güzel ayak uydurmuşlardır. Bir, iki, hatta üç, dört kata birden sahip olan yıldızlarımızın sayısı bir hayli kabarıktır. Türkan Şoray, Ediz Hun, Fikret Hakan, Kartal Tibet, Cüneyt Arkın, Sevda Ferdağ, Fatma Girik, evi olan yıldızlarımızın bir kaçıdır sadece.”¹⁷⁰

Dergilerde bize gösterilen ünlülerin hayatlarıyla, bindikleri gösterişli arabaları, filmlerde yaşadığını gördüğümüz evleri, dergilerden takip ettiğimiz hayatlarıyla, yitirmeye başladığımız eski hayatın karşılığında modern hayatın bize vereceğini umduğumuz yeni hayatları ve nimetleri çağırıştırılmaktadır. Hızla değişip gelişen dünya da, kasabalardan köylerden bu değişime bakanlar hayattaki her değişimden korku duymakta haklıdır. Ne yazık ki bu değişim kaçınılmazdır. Modernleşme çoğu zaman batılı gibi giyinmek, batılı gibi yaşamak olarak çok basit bir şekilde anlaşıldı. Ama modernleşme bu kadar basite indirgenecek bir şey değildir. Bu gün toplumumuzda sıradan bir insan kalabalık içinde fark edilmeyen bir kişi olmak yerine, herkes tarafından tanınan bir insan olmayı tercih edebilmektedir. Şöhret olma çabası içinde ki insanlar “hayatı” küçük mutlulukları unutup bir makine gibi yaşamaya

¹⁶⁹ Ses, 16 Aralık 1961.

¹⁷⁰ Ses, 3.03.1968.

yönlendirilmektedirler. Zenginlik, ün, başkalarının birey olmasına olanak tanımayan toplumsal sistem içinde elde ettiği bu sözde bireylik onu ölümle özdeşleştirmiştir. İnsanın yaşam biçimi değişinde insanın ölüme bakış açısında değişmeye başlıyor. Günümüzde insan ile insanın kendi malı arasındaki ilişkinin taşıdığı anlamında değiştiğini de ileri sürmektedir. Eskiden, gelenekçi insanın sahip olduğu malı ile duygusal ve geleneksel bir bağlantısı var iken şimdilerde ise mal ve mülkiyet dış kabuk durumuna geldiğini; mülkiyetin” büyük aile ile bağıntılı bir olgu olmaktan çıkıp, kolaylıkla başkasına aktarılabilen, dönüştürülebilen bir şeye indirgenmiş durumdadır.¹⁷¹

Her metin, içinde doğduğu toplumun özelliklerine sahiptir. Toplum da dinamik bir yapıya sahip olduğuna gör; toplum değişip geliştikçe metinlerde bu değişimin izlerini görmek mümkündür. Bir ülkede yayınlanan dergilerin içeriklerine bakarak bile bu değişimi anlamak mümkündür. Ses dergisi yayınlanmaya başladığı ilk yıllarda sayfalarında yabancı artistlere daha fazla yer verirken, son incelediğimiz dönem olan 1976 yılına bakıldığı zaman 32 sayfalık dergide yabancı artistlerle ilgili en fazla iki üç habere yer verilmiştir. Dergide yer alan metinlerin sözcük dizimi, seçilen sözcükler, vurgular, noktalama işaretleri, yazı karakterleri, seçilen başlıklar analiz edilmektedir.

Eagleton'ın ifade ettiği gibi" Her söylem, alıcı üzerinde birtakım etkiler yaratmayı hedeflemektedir."¹⁷² Bu nedenden dolayıdır ki söylem analizi tekniğini kullanan araştırmacılar, belli bir ideoloji doğrultusunda oluştururken çeşitli tekniklerle belli bir söyleme kavuşan metnin, alıcıyı belli bir düşünceye karşı nasıl şartlandırıldığını bulmakta kullanılmaktadır. Yukarı da Ses dergisinde yayınlanan bazı metinlere yer vererek söylem analizi tekniğiyle metinlerin altında yatan gerçekler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ses dergisi bir metinler toplamıdır. Dergide yer alan yazılar; röportajlar, dergi yazarlarının yazıları, çeviri yazılar, film romanlar vs. belli bir düşüncenin ışığında oluşmuştur. Dergide yer alan yaşam biçimleri toplumun tamamını temsil etmekten uzaktır. Daha çok Amerikan kültüründen süzülüp gelen bağımsız, ayakları yere sağlam basan, geçim sıkıntısı çekmeyen, eş seçiminde ve boşanmada serbest olan, hatta evliyken eşlerin birbirini aldatmasının normal olduğu bir yaşam tarzı imajı çizilmiştir. Dergi bu imaja sadece metinlerinin içeriğinde değil, derginin bütününde okuyucularına

¹⁷¹ Ünsal Oskay, *Tek Kişilik Haçlı Seferi*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2000, 10-20.

¹⁷² Terry Eagleton, *İdeoloji*, (Çev.: Muttalip Özcan), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1996, 279.

yansıtmaktadır. Ses dergisinde Ses'in düzenlediği güzellik yarışmalarına katılanların ne kadar "modern bir kimliğe" sahip oldukları, dergide kullanılan başlıklar, noktalama işaretleri ve seçilen kelimelerle sürekli hatırlatılır. Bu sayede dergi okuyucularına, kendisine bahşedilen estetiklik ve güzellik özellikleri sayesinde "arzu edilen" bir hayata kavuşmalarının mümkün olduğu tavsiyelerinde bulunulur. Böylece genişleyen kozmetik, giyim sektörü ve lüks tüketim eşyaları sektörü de canlı tutulmaktadır.

1960 yılından sonra yayınlanmaya başlanmış olan popüler kültür dergileri, Amerika ya da Avrupa ülkeleri patentlidir. Ses dergisi de Avrupa ülkeleri patentli çıkan bir dergidir. Dergide yer alan konular aşk, bakım, moda ve magazinsel haber niteliğinde olan yıldızların hayatlarını konu almaktadır. Ses dergisi 1961 yılında Türkiye'de yayımlanmaya başlayan dergilerden biridir. Dergi her kesimden okuyucuya sahiptir. Ses dergisi gençlerin hayallerini süsleyen yerli ve yabancı yıldızlara yer vererek onların hayatlarını gözler önüne sermektedir.

Çalışmamızın birinci bölümünde açıklamaya çalıştığımız gibi, değişik yüzyıllarda toplumun geri kalanının ilgisini çeken güzeller hep var olmuştur.

Ses dergisi artistlerin gösterişli hayatlarını sayfalarına taşıyarak genç kızları ve erkekleri bu yaşam biçimine özendirmiştir. Ses dergisinin kapaklarını süsleyen yerli ve yabancı kadın yıldızlar kadın güzelliğinin ve bakımın göstergeleridir. Ses'teki güzel kadın; kesinlikle makyaj malzemelerinden ve işlemlerden geçmeyen bir güzelliğe sahip değildir. “Çeşitli makyaj tekniklerinin kullanılması sonucu kadın, mükemmel bir arzu nesnesi olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Mevcut kültürel düzeni vücut aracılığıyla yeniden üretebilmek amacıyla dövme, gergin duduklar, ayakları Çinlilerin deforme edilmiş ayaklarına benzeten ayakkabılar, fon döten, ağda, rimel ya da bilezikler, kolyeler, nesneler, takılar, aksesuarlar kısacası akla gelen ne varsa kullanılmakta ve bu sayede bir güzellikten söz edilebilmektedir. Mantıksal açıdan kusursuz parçalara bölünerek, belli türdeş göstergeler (jestler, yürüyüş biçimi, vücudun ön plana çıkan belirgin bölgeleri “soylu bir vücut” sistemine dönüştürülmektedir.”¹⁷³

Dilek İmançer da kadının güzel ve ideal görünme arzusunun sadece erkeğe kendini beğendirme çabasından kaynaklanmadığını, aynı zamanda kendini iyi hissetmesi ve özgüveni için de gerekli olduğunu söylemektedir. “Vücut özelliklerini

¹⁷³ Baudrillard, vd., 90-105.

açıkça göstermekle (vücudu ortaya çıkaran giyim, saç, dişi, makyajı, beden dili, v.s.) cinsiyetini açıkça vurgulamayı kabul eder. Hakim güzellik ideali sembolleri yalnızca vücut özellikleriyle sınırlı tutmaz, bilakis özgüven, bağımsızlık, canlılık, aktiflik gibi özellikleri de kapsamaktadır.”¹⁷⁴

Ses dergisinde okuyuculara; hiç çekinmeden gelecek sene düzenleyecek olduğu "Kapak Yıldızı Yarışması"na başvuruda bulunmasını söylemektedir. Ses dergisi düzenlediği yarışmanın diğer dergilerin ve gazetelerin düzenlediği yarışmalardan daha fazla ilgi uyandırdığını söyleyerek insanların yarışmaya katılımlarını artırmayı hedeflemektedir. Verdiği vaatler klasik kelimelerle kurulur: Benzerlerinden kat ve kat üstünde ilgi görmüştür, yarışmayı kazananlar gayet iyi şartlar altında anlaşmaları imzalamıştır... Aşağıdaki haber bunu en iyi ortaya koyan örneklerden biridir.

"Kapak Yıldızları Mukavele İmzaladı"

"Gerek okuyucular, gerek filmciler tarafından büyük bir alaka ile karşılanan "1962 Kapak Yıldızı" müsabakalarımızın finalistleri, gayet iyi şartlarla anlaşmalar yaptılar. Binlerce gencin iştiraki, Ses Kapak Yıldızı müsabakasının okuyucular arasında şimdiye kadar yapıla gelen benzerlerinin kat ve kat üstünde bir alaka gördüğünü ispatlamış durumdadır. Ses Mecmuası bütün tertip ettiği müsabakalarda olduğu gibi hiçbir menfaat gütmekten yalnız okuyucularına, okuyucuları arasından çıkacak olan genç kabiliyetlere ve Türk filmciliğine yardım etmek gayesiyle çalışmaktadır. Bu seneki müsabakada dereceye giremeyen okuyucularımıza, hiç çekinmeden gelecek seneki müsabakaya tekrar iştirak etmelerini tavsiye ederiz".¹⁷⁵

Aileler güzellik yarışmalarıyla, "oğullarının köşeyi döneceğine, kızların güzellik kraliçesi seçileceği düşüncesi yoksullar için "ayıp", "namussuzluk" sayılan şeylerin mübah hale gelebileceği"¹⁷⁶ mesajı verilmektedir ve genç kızlar artist olmaya teşvik edilmektedir. Eskiden sıradan bir hayatları olduğu, yarışmayı kazandıktan sonra hayalini kurdukları hayata sahip oldukları mesajı verilmektedir. Haber derginin ilk sayfalarında yer almaktadır.

¹⁷⁴ Dilek İmançeri ve Ahmet İmançer, *Televizyon Reklamlarında Kadın Sunumuna Özgü Kişiler*, Ebabil Yayınevi, Ankara 2006, 126.

¹⁷⁵ Ses, 23.06.1962.

¹⁷⁶ Ünsal Oskay, *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004, 193.

"Avrupa İçin Fotoğraf Çektirdiler"

*"Artık küçücük dünyaları değiştirmişti. Evlerinin kapıları saat başı çalınıyor, kızlar, erkekler" imzalı fotoğraf" istiyorlardı. Ama onlar bu yenedünyaya alışık değillerdi. Ekim ayından sonra yepyeni bir hayata başlayacaklardı. Yeşilçam sokağına alışacaklar, kamera karşısında poz verecekler, imzalı fotoğraflar dağıtacaklardı. "*¹⁷⁷

"Rızanın üretilmesini sağlayan, kendilerini, toplumun daha , düşünceli üyeleri , entelektüelleri , kanaat önderleri sayan kişiler olduğunu söyleyen Chomsky, kaynak seçimi bir nesnellik görüntüsünün arkasında yatan aşırı ön yargıları kapatabilir".¹⁷⁸ Haber metninde film şirketleri sahiplerinin yarışma hakkında düşündüklerini yayınlarak dergi kendisine bir kanaat önderi seçmiştir. Bizim yaptığımız yarışmaları film şirketleri de destekliyor Anlamının yüklendiği haberde aşağıda verilen bazı yönetmelerin görüşleri sıralanmıştır.

"Film Yıldızı Müsabakası Finalistleri Ne Dediler?"

"Kemal Film sahiplerinden, Rejisör: Osman"

Ses Mecmuası gibi ciddi, tarafsız bir sinema dergisinin Türk filmciliğine hiçbir menfaat beklemeden yaptığı bu kültür hizmeti için firmam adına ne kadar teşekkür etsem azdır. Bir rejisör sıfatıyla her filmde çektiğimiz, en uygun tip ve yerine en iyi şekilde oturmuş artist sıkıntısına bu yarışmalarla bir hal tarzı bulacağımıza inanıyorum. Türk filmciliği her yıl 150 filmi aşan prodüksiyonlarla, 5-10 eski tipin dışında yeni çehreler arıyor. Yeni elemanlarla her bakımdan kuvvetlenecek filmlerin, kalite bakımından da yükseleceği muhakkaktır.

Türkiye’de yaşanan artist sıkıntısını gidermek için ünlü film şirketleriyle ortaklaşa gerçekleştiren yarışmalarla medyada temsil imkânı bulan insanlar, şöhret kültürünün gösterişli hayatının anahtarı olarak medya görülmektedir. Şöhret olan insanların hayatları ve kendileri bize çoğu zaman sihirli ya da insanüstü varlıklar gibi gelmektedir. Bu yüzden de insanlar hep onların yerinde olmanın hayaliyle yanıp tutuşmaktadır.¹⁷⁹

Erman Film Sahibi Hurrem Erman:

¹⁷⁷ Ses, 30.06.1962

¹⁷⁸ Noam Chomsky, *Medya Gerçeği*, Tüm Zamanlar Yayıncılık, 1993, 69-116.

¹⁷⁹ Chris Rojek, *Şöhret*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2003, 15.

“Bizim memleketimizde yıldız avcılığı diye bir meslek olmadığına göre, yeni elemanları ancak sizin çalışmalarınızla buluyoruz. Türk filmciliğinin istikbali yeni elemanlara bağlıdır. Bir çok memlekette olduğu gibi , Türkiye’de de Star(yıldız) sistemi Türk filmciliğini baltalamaktadır. Prodüktör, Türk filmlerinin teknik ve sanat kalitesini yükseltecek yerde, sarfedeceği parayı yıldıza veriyor. Piyasadaki 5-6 eskimiş yıldız, seyircinin, prodüktörün, teknik elamanların ve aynı filmde oynadığı meslektaşlarının haklarında alıyorlar. Bu sistemin değişmesi şarttır.”

And Film Sahibi, Rejisör: Turgut Demirağ

“Ses Mecmuasının açtığı yarışma şimdiye kadar yapılmışların en ciddisidir. Fotoğraf elemesinden edindiğim intibaalar göre, başrollerde oynayacak en az on kişi çıkacaktır. Türk film prodükterinin gayesi, çok dar olan artist kadrosunu normal halde çıkartmaktadır. Türkiye’de filmin %25’i stara veriliyor. Bütün dünyada bu nispet %10’dur. Seyirci her yıl çıkan 200 filmde aynı artistleri göre göre bıktı. Bu sahada da reform yapılması şarttır.”

Pesen Film Sahibi :Vasil Anas

“Ses Mecmuasına müteşşikkriiz. Menfaat gayesi gütmenden Türk filmciliğine yardımlar yapıyor. Yarışma sonunda ortaya çıkacak endamlarla Türk filmciliğinin zenginleşeceğine ve kuvvetleneceğine eminim. Dünyanın hiçbir yerinde bir artist 15 filmde fazlasında oynamaz. 240.000 liralık bir filmin yarıya yakını artist ücreti olarak ödendiği zaman o film, filme benzemez.”¹⁸⁰

Doktora yapmış bir asistanın üniversitelerde alabildiği para azken, paparazzi programlarını sunan güzel kadınların ya da birbiri sıra çoğalan dizilerde oynayan oyuncuların kazandıkları paralar bunun çok üstündedir. Mimarlık, mühendislik ya da güzel sanatlar bölümlerinden mezun olan kızlar ya da erkekler bulmaca programlarının hostes kızı olmayı ve bundan sonra elde edecekleri işlere yeğleyebiliyor.¹⁸¹ Ses’in düzenlediği yarışmalara katılanlar, üniversite okudukları halde ya da Cüneyt Arkın’ın doktor olması gibi güzel mesleklere sahip olanlar artist olmayı yeğliyorlar. Artist olmak, toplum tarafından prestijli görülen mesleklerden daha fazla insanları cezbe etmektedir.

¹⁸⁰ Ses, 29.06.1963.

¹⁸¹ Oskay, *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım*, 105.

Aşağıda alıntılan haberde yarışmaya katılanlar arasında çok iyi eğitim almış olanların da olduğuna dikkat çekilmesi, hem güzellik yarışmalarını meşrulaştırma hem de sinema artistliğinin toplumda itibarlı bir çok meslekten daha itibarlı, daha iyi olduğu düşüncesi işlenmektedir.

Ses Finalistleri Tanıtıyor

“Mecmuamızın bu yıl tertip ettiği yıldız müsabakası büyük ilgi gördü. Artist olmak isteyen binlerce genç kız ve erkek aday, resimlerini göndermek suretiyle müsabakamıza katıldı. Yerli film piyasasının yedi tanınmış şirketine mensup bu alanın gerçekten yetkili kişileri ile mecmuamızın yazışları temsilcilerinden kurulu jüri, fotoğraf üzerindeki ilk eleme sonucunda 30 erkek ve 29 genç kıza final elemesine katılmak üzere ayırdı. Bu ayırma sırasında aday mektuplarından elde edindiğimiz bilgiler, film piyasına ve işlerine, geçen yıla nazaran daha büyük bir alaka uyandırdığını göstermiş oldu. Üstelik kalitede yükselmişti. Adaylar arasında üniversite mezunu olanlar, birkaç dil bilenler büyük bir yekün oluşturmaktadır. Bu defa yurtdışından da mektup almıştık. Gerek Türk oldukları halde yabancı ülkelerde bulunan ve gerekse o ülkelerde bulunan ve gerekse o ülkelerde, Batı’nın tekniği ile rahatça yarışabilecek güzeller mecmuamızı görüp taktir eden gençler, müsabakamıza katılmışlardı...”¹⁸²

Ses dergisi sayfalarında yayınladığı yarışmayla ilgili haberlerle bilinçli bir şekilde insanların anlamayacağı şekilde reklamını yapmaktadır. Laswell modeli iletişimin temelinde bir ikna olarak ele almaktadır. Ses dergisi yayınladığı haberlerle insanları yarışmaya katılmaları için ikna etme amacını taşımaktadır. Laswell modelinde uyarıcının temel amacı hedefte istenilen düşüncenin oluşmasını sağlamak ve hedefin bu yönde harekete geçmesi beklenmektedir.¹⁸³

“...Bu, husus bizi iki yönden sevindirdi. Birincisi, Ses’in düzenlediği yarışmanın böyle hararetli bir ilgi ile karşılanması; ikincisi, adayların gerçekten arzularımıza, tasavvurlarımıza uyan değerdeki kişiler olması bakımından. Çünkü biz, türlü tertiplerle yıpranmış olan yerli film piyasasının hak ettiği itibari elde etmesini istiyor, artistliğin memleketimizde de haysiyetli her hangi bir diğer meslek gibi rağbet görmesi için çalışıyorduk. Genç ve kaliteli elemanların bu alanı kendilerine mesleki saha olarak

¹⁸² Ses, 06.07.1963.

¹⁸³ Şermin Tekinalp, Ruhdan Uzun, *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*, Beta Yayınları, İstanbul 2009, 67.

*seçmeleri, düşüncelerimizin tahakkukuna yardım edecek en isabetli vasıta idi. Müsabakamızın ve adaylarımızın, ilerisi için bize bu yönden büyük ümit verdi. Yarışmanın birincisini seçme gayreti içinde didinirken, gerçekten faydalı bir iş görmenin mutluluğu her türlü yorgunluğu unutturuyor ve gelecek müsabakamız için dayanağımız oluyor.”*¹⁸⁴

İyi yaşam sadece hayalini kurulabilecek bir rüya olmaktan çıktığını ifade eden George Gerbner;” Her toplumda, insanın uykusunda gördüğü rüyalar bireysel ve öznel. Buna karşın endüstriyel kültürümüzün popüler rüyaları, ortak arzuları ifade eden bir piyasa için, özel kuruluşlar tarafından kitlesel olarak üretilmektedir.”¹⁸⁵

Ses, Gerbner’in yukarıda zikredilen ifadesini destekler mahiyette yarışmaya katılanların eğitimini öne çıkararak, daha önce hayallerini kurmayı öğrettiği gençleri, şimdi hayallerini gerçekleştirmeye davet etmektedir.

*“İlk elemeyi kazanan 59 yarışmacı arasından liseyi bitiremeyen sadece üç kişi vardır. İki den fazla yabancı dil bilenlerin sayısı bir düzineyi geçiyordu. Bu derece kaliteli bir yarışmada finalistleri ayırmak, hele birbirinden güzel 17 finalist arasından biri kız, biri erkek iki” Kapak Yıldızı” seçmek müsabakamız jürisi içinde hiç kolay olmadı.”*¹⁸⁶

Habere atılan başlıkla direk okuyucunun dikkati habere çekilmiştir. Haber metninde Tarık Akan’ın yarışmaya katılırken çekilen bir fotoğrafı kullanılmıştır. Haber metninin devamında ise Tarık Akan’ın ünlü olduktan sonra çekilen bir fotoğrafı kullanılmıştır. Böylece yıldız olduktan sonra dış görünüşünüz nasıl değişeceği mesajına yer verilmiştir.

"Dünkü Tarık Akan ve Bugünkü Tarık Akan"

"Tarık Akan’ın ilk kapak resmi yayınlandıktan sonra, hemen her gün dergiye 70-80 mektup gelmeye başlamıştı onun adına. Adresini yayınladık, evi mektupla doldu taşı. Yani Tarık Akan ilk filmi çevirmeye başlamadan önce bile çoğu sinema oyuncusunun görmediği bir şöhret oluvermişti.”

¹⁸⁴ Ses, 06.07.1963.

¹⁸⁵ George, 130.

¹⁸⁶ Ses, 13.07.1963

Rojek'in ifade ettiği gibi "Kapitalist örgütlenme, insanların hem arzulayan nesneler, hem de arzu nesneleri olmalarını gerektirir."¹⁸⁷ Arzu nesnesi haline gelen insanların hayatlarıyla tüketim artırılmaya çalışılmıştır. Sürekli gündemde tutulan şöhretlerin hayatlarıyla lüks yaşama özendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

"...Tarık Akan'dan Tavsiyeler: Yeşilçam piyasasında Tarık Akan'ın borsa değeri 100.000 liradır. Artist olmak isteyenler için kelimesi kelimesine şunları söylemiştir."

Sıradan insanların başarının ve göz önünde bulunmanın açlığını medya aracılığıyla sürekli olarak yaşamaktadır. Medya, açgözlü toplumlarda bireylere zenginlik ve statü elde etmek için rekabet duygusunu sürekli canlı tutmaya çalışmaktadır. Rekabet duygusuyla birlikte insanlar başarılarını kazandıkları parayla ölçer duruma gelmektedir.¹⁸⁸

*"Sinema Yıldızlığına giden en emin yol, "Ses'in Sinema Artisti Yarışmaları"ndan geçer. Ben bu slagona inandım, kazandım. Siz de inanın mutlak kazançlı çıkarsınız. Sinemaya geçmek istiyorsanız şansınızı Ses'de deneyin."*¹⁸⁹

"Para kazanmak, rahat yaşamak isteyen insanların yaşadığı bir toplumda, bir insanın şöhret sahibi olması için zenginleşmesi gereklidir. Parası olan, zengin insan başka koşullar aranmadan güçlü ve saygın bir insan oluverir. Başlangıçta bir güç belirtisi olan zenginlik halkın gözünde övgüye değer bir olgu haline gelmiştir. İlk başlarda toplumlarda saygınlığın temeli hala güce, cesarete dayanırken şimdilerde zenginlik de şöhret ve saygınlık için yeterli olabilmektedir."¹⁹⁰ Para insanların kusurlarını örtmek için kullanılan bir araç haline gelmektedir. Güzelleşmeye aracılık eden para insanları gün geçtikçe biraz daha kendine bağlamaktadır.

"Bir otomobile sahip olmak, bunu başarmış olanlar için, yaşamın en zararlı öğelerinden birini başarı ile tamamlamak anlamına gelmektedir. Otomobile sahip olmak, toplumdaki yerin, benliğin ve kişinin başkalarını etkileme gücünün bir göstergesi haline gelmiş durumdadır. Son model otomobile sahip olmak kişinin benliğine yeni bir yön, yeni bir bölüm kazandırmış olmaktadır. Her yıl sahip olduğumuz şeyleri değiştirmekle, bir şeylere sahip olarak mutlu olacağımız duygusu

¹⁸⁷ Rojek, 17.

¹⁸⁸ Rojek, 157-158.

¹⁸⁹ Ses, 7 Nisan 1973

¹⁹⁰ Thorstein Veblen, Zeynep Gültekin ve Cumhur Atay, *Aylak Sınıfın Teorisi*, Babil Yayınları, 2005, 31.

artmakta, bir şeyleri değiştirdikçe zafer kazanma sevinci fazlaşmaktadır. Günümüzde kişiler sadece eşyalara sahip olmakla yetinmiyor, insanlara karşıda sahip olma eğilimi göstermektedirler.”¹⁹¹

Dergilerin bir bölümünde ya da magazin ağırlıklı haberlerde “kadınlara mutluluğu yakalamak için daha fazla tüketin ve beden güzelliğinize dikkat edin” denilmektedir.¹⁹²Güzellik Yarışması İlanlarında kadın yarışmacılarının vücut güzellikleri sürekli olarak yazılmıştır.

“...Güzel Vücutlu finalistlerimiz bir ara makyajını tazeledi.”¹⁹³

Kadınların güzelliklerini makyajla destekleyerek daha güzel görüneceklerdir. Yarışmayı kazananların fiziki özelliklerinde yıllara göre değişimler de yaşanmıştır. Ses dergisi ilk yarışmasını 1962 yılında düzenlediği zaman kadın yarışmacıların boyları 1.60 iken yıllar ilerledikçe yarışmaya katılanların boy ölçüleri artarken kilolarında düşüş görünmüştür. Yüzünüz ve fiziğiniz güzel olursa bütün kapılar size açılacaktır mesajı metinlere yansımıştır. Ses dergisi düzenlediği güzellik yarışmalarıyla Modern kadın imajını yaratmakta aracılık etmiştir. Bedene, özellikle de kadın bedenine erkeğin bedeninin yanında ikinci bir konum yüklenmiştir. İkincil konum yüklenen kadınlar erkeklere oranla daha duygusal, nesnel, zayıf kişilikler olarak tarif edilirken erkekler ise daha duygusuz, güçlü ve öznel birer varlık olarak tarif edilmektedir. Kadınların fiziki özellikleri tarif edilirken erkeklere oranla zayıf oldukları mesajı verilmektedir.¹⁹⁴

¹⁹¹ Fromm, 20-50.

¹⁹² Oskay, *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım*, 173.

¹⁹³ Ses, 10 Ağustos 1963

¹⁹⁴ Hüseyin Köse, *Medya ve Tüketim Sosyolojisi*, Ayraç, Ankara, 2010, 157.

SONUÇ

Tarihsel süreçte, modern toplumların ortaya çıkmasıyla birlikte kentleşme ve bunun sonucunda bireyin yalnızlaşmasıyla beraber kitle iletişim araçlarına olan bağımlılıkta artış görülmüştür. insanın doğasında var olan ve Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en tepesinde yer alan insanın kendini fark ettirme kendini gerçekleştirme arzusu bazen şöhret olma arzusu olarak tezahür etmiştir. Bu ihtiyaç veya arzu, kitleler üzerinde çıkarları olan gruplar tarafından da kullanılmıştır. Güzellik yarışmaları da bahsedilen ihtiyaçların bir tatmin aracı olarak bugüne kadar varlığını sürdürmüştür.

Güzellik yarışmalarının tarihçesinin ve Ses dergisinin düzenlediği güzellik yarışmalarının incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, yönünü batıya dönmüş, batılılaşmayı bir politika olarak benimsemiş ve güzellik yarışmalarını modernleşmenin bir aracı saymıştır.

2. Güzellik yarışmaları, bir yarışmasından çok daha fazla anlamlar içermektedir.

3. Kapitalizmin gelişmeye başlamasıyla magazin dergilerinin gelişmesi arasında gözle görülür bir ilişki söz konusudur. Kapitalist sermaye, insanların harcama yapmak için aklını çecek birilerine gereksinim duyar. İnsanlar böylece daha fazla harcamak için daha fazla kazanmak ihtiyacı duyar. Bu döngü içinde, her şeyin metalaştığı, bir süre sonra ruh güzelliğinin önemini yitirdiği ve bedenin de metalaştığı bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

4. Çalışmamızın son bölümünde, bu araştırmada incelenen 1962- 1976 tarihleri arasında ki dönemde Ses dergisi gerçekleştirdiği 8 güzellik yarışmasıyla Yeşilçam'a yüzlerce yıldız kazandırmıştır. Güzel olmanın artist olmaya giden en önemli özelliklerden birisi olması, güzellik yarışmalarının toplumsal hayattaki yerinin artmasına sebep olmuştur.

5. Sıradan insanlar değiştirme gücüne sahip değillerdir. Onun içinde dergiler sayfalarında şöhretlerin hayatlarına bolca yer vererek bu hayatın cazibesine insanların kapılmasını sağlamaktadır. Magazin haberi olarak adlandırılan haberlerin baş aktörleri olarak sayfaları süslediği ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

- Aktaş, S., “Medyanın Kadın Estetiği Üzerine Etkileri ve Ebenin Rolü”, *Journal Of Anatolia Nursing And Health Sciences*, 17(3), 2014.
- Arat, N., “Feminizmin ABC’si”, Say, İstanbul, 2010.
- Arat, N., “*Etik ve Estetik Değerler*”, Say, İstanbul 2006.
- Baudrillard, Jean – Oğuz, Adanır ve Bilgin, Ali, “*Gösterge Ekonomi Politikası Hakkında Bir Eleştiri*”, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2009.
- Bozkurt, Nejat, “*Sanat ve Estetik Üzerine*”, Sentez Yayıncılık, İstanbul 2000.
- Bulunmaz, B., “Holdingleşme Ekseninde Türk Medyasında Tekelleşme Sorunu”- The Monopolization Problem In Turkish Media On The Axis of Conglomerate”, *Öneri Dergisi*, 2012.
- Büyükbaykal, C. I., “Medyada Kadın Olgusu”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2007.
- Caporal, B., “*Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını:(1919-1970)*”, Vol.: 9, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1982.
- Chomsky, Noam, *Medya Gerçeği*. Tüm Zamanlar Yayıncılık, 1993.
- Çakmak, S., “Gösteren Ve Gösterilen Boyutlarıyla Türkçede, Güzellik Kavramı Üzerine”/ On Concept of Niceness In Turkish With It’s Sığinifier And Signified Aspects”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 48, 2012.
- Çelebi, C.R., Yıldırım, M., Akman, Ruşen, Kayabaş, Ş., “1929-1933 Yılları Türkiye Güzellerinin Saç Tasarımlarının Değerlendirilmesi”. *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2-3(1), 2010.
- Dağtaş, E., *Magazin Eklerinde Tüketim Kültürünün İzdüşümleri*, Selçuk İletişim, 2005.
- Dağtaş, E., *Türkiye’de Magazin Basını*, Ütopya Yayınları, Ankara 2006.
- Devran, Y., *Haber, Söylem, İdeoloji*. Başlık Yayın Grubu, 2010.
- Duran, Oktay, *Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayi*, Cem Ofset, İstanbul ,1998.

- Dündar, Can “Garbın Podyumlarında Bir Milli Temsilci”, Yayın Tarihi: 25.08.2013.
- Eagleton, Terry, “*İdeoloji*”, (Çev.: Muttalıp Özcan), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1996.
- Eco, Umberto, “*Çirkinliğin Tarihi*”, Dogan Egmont Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Eco, Umberto, “*Güzelliğin Tarihi*”, Doğan Yayıncılık, İstanbul 2006.
- Erdoğan, İ. , “Tekelleşme, Medya ve Medya Pratikleri”, *Toplum ve Hekim*, 2002.
- Ergün, Mustafa, *Sanat Felsefesi*, Estetik, 2008.
- Fromm, E., “*Sahip Olmak ya da Olmak*”, Arıtan Yayınevi, İstanbul 1997.
- Gerbner, George, *Medyaya Karşı*, (Çev.: Güneş Ayas, Veysel Batmaz, İsmail Kovacı), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2014.
- Gönenç, A. Y., “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 29, 2007.
- Güzel, E., “Güzellik Dayatması Altında Tüketim Nesnesine Dönüşen Kadın”, *Global Media Journal: Turkish Edition*, 2013, 4(7).
- Hayat Mecmuasının Çizdiği Kadın İmajı, 1956-1960 Yılları Arasında Hayat Dergisi’ne Göre Kadın İmajının İmgesi, Erişim Tarihi: 17.05.2015, <http://www.milliyet.com.tr/2004/02/19/pazar/paz08.html>,
- Hür, Ayşe, “Araksi Çetinyan’dan Keriman Halis’e Türkiye’nin İlk Güzelleri”, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halis_e_turkiyenin_ilk_guzelleri 1308460, Erişim Tarihi: 01.03.2015.
- İmançeri, Dilek ve İmançer, Ahmet, “*Televizyon Reklamlarında Kadın Sunumuna Özgü Kişiler*”, Ebabil Yayınevi, Ankara 2006.
- Kartal, C. B., “II. Meşrutiyet’tin Cumhuriyet’e Mirası: “Makbul Kadınlar””, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:38, Mart, 2008.
- Koca, E., ve Koç, F., “Güzellik Yarışmalarının Türkiye’deki Moda Bilincinin Oluşumuna Etkileri”, *Clothingand Textiles Research Journal*, 13(3), 1995.
- Kocakaya, A. H., *Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), 9 Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009.

- Koloğlu, Orhan, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul 2006.
- Köse, Hüseyin, “Medya ve Tüketim Sosyolojisi”, Ayraç Yayınları, Ankara, 2010.
- Nabiyev, V. & Koçak, F., *Yerel İkili Örneklerle Yüz Güzelliği Kararı*, Fırat Üniversitesi, Elazığ 2011.
- Nancy, Jean-Luc, ”Tanrı, Adelet, Aşk, Güzellik”, Monokl, İstanbul 2011.
- Odabaşı, Y., *Tüketim Kültürü: Yetinen Toplumun Tüketen Topluma Dönüşümü*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Oskay, Ünsal, *Tek Kişilik Haçlı Seferi*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2000.
- Oskay, Ünsal, *Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004.
- Özdemir, Ş., & Yaman, F., “Hedonik Alışverişin Cinsiyete Göre Farklılaşması Üzerine Bir Araştırma”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(2), 2007.
- Özden, H. Ö., *Hellen Zamanı Öncesi Yunan Felsefesinde Güzellik Anlayışları*, TC Kültür Bakanlığı, Ankara 2001.
- Rojek, Chris, “Şöhret”, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2003.
- Sabuncuoğlu, Burcu, *Popüler Kültür ve Hayat Mecmuası*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.
- Sancar, S., *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İletişim, İstanbul 2012.
- Sarıkaya, Makbule, ““Resimli Ay” da Kıyafet”, *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl IV, Sayı 2-1, Temmuz 2012.
- Şimşek, İ., “Antikçağdan Alman İdealizmine; Estetik Bir Değer Olarak Güzellik/Beauty; As An Aesthetic Value From Antique Age To German Idealism”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (41), 2014.
- Tekinalp, Şermin, Uzun Ruhdan, “İletişim Araştırmaları ve Kuramları”, Beta Yayınları, İstanbul, 2009.
- Tokgöz, O., *Temel Gazetecilik*, İmge Kitabevi, İstanbul 2003.

Topuz, Hıfzı, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.

Veblen, Thorstein – Gültekin, Zeynep ve Atay, Cumhuriyet, *Aylak Sınıfın Teorisi*, Babil Yayınları, 2005.

Yapar, A., *Fransa ve Türkiye'de Dergicilik Olgusu ve Kadın Dergilerinin Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1999.

DERGİ VE GAZETELER

Cumhuriyet Gazetesi

Milliyet Gazetesi

Ses Dergisi

Yıldız Dergisi

İNTERNET KAYNAKLARI

en.wikipedia.org/wiki/Aristippus, Erişim Tarihi: 22.04.2015

www.medyaokuryazarligi.org.tr Erişim: 21.04.2015

www.vikipedia.org, Erişim Tarihi:17.05.2015

<http://arsiv.taraf.com.tr/yazilar/ayse-hur/simdi-ben-turkiye-guzellik-kiralicasi-miyim/371/>, Erişim Tarihi: 24.03.2014.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Dergi>, Erişim Tarihi: 22.04.2015

<http://www.bengisemerci.com/evden-kacmak/>(erişim tarihi, 09.04.2015)

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi:29.04.2015

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi: 12.03.2015

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi:23.04.2015

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiyenin_ilk_guzelleri-1308460

enin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi:12.05.2015

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse_hur/araksi_cetinyandan_keriman_halise_turkiy

enin_ilk_guzelleri-1308460, Erişim Tarihi: 12.05.2015

<http://www.trendus.com/blog/tugbagurkok/yorumlar/2703/guzelliginizi-hangi-cagdan-aliyorsunuz.html>, Erişim Tarihi:12.04.2015

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ayşe Gül BURUNSUZ
Doğum Yeri ve Tarihi	ANTALYA/22.02.1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Antalya Anadolu Ajansı Bölge Müdürlüğü
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Antalya Sorbet
İletişim	
E-Posta Adresi	a.gul_burunsuz@hotmail.com
Tarih	17.06.2015